

VENDIM
Nr. 00-2026-680 (9), datë 22.1.2026

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i përbërë nga gjyqtarët:

Ilir PANDA	- kryesues;
Sokol BINAJ	- anëtar;
Sandër SIMONI	- anëtar;
Albana BOKSI	- anëtare;
Ervin PUPE	- anëtar,

sot, në datën, 22.1.2026, mori në shqyrtim, në seancë gjyqësore, çështjen penale, me:

KËRKUESE: Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër

I DËNUAR: Ndok Gjeka

I AKUZUAR: Për kryerjen e veprës penale “Vrasja me paramendim”, në bashkëpunim, parashikuar nga nenet 78 dhe 25 të Kodit Penal; “Plagosja e rëndë me dashje” në bashkëpunim, parashikuar nga nenet 88/1 dhe 25 të Kodit Penal; “Mbajtja pa leje e armëve luftarake”, e parashikuar nga neni 278/2 i Kodit Penal.

VIKTIMA: Kristina Ndreka Lleshi

KOLEGJI PENAL I GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjoi relatimin e gjyqtarit Ilir Panda; prokurorin pranë Prokurorisë së Përgjithshme, Alfred Progonati, i cili kërkoi: *“Lënien në fuqi të vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër, dhe vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda”*; mbrojtësin e të gjykuarit Ndok Gjeka, avokat Julian Kola, i cili kërkoi: *“Prishjen e vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim pranë Gjykatës së Apelit të Juridiksionit të Përgjithshëm Tiranë, me tjetër trup gjykues. Pranimin e kërkesës për gjykim të shkurtuar, në aplikim të nenit 403 e vijues të Kodit të Procedurës Penale, duke ulur dënimin me një të tretën.”*; si dhe e bisedoi çështjen në tërësi, në përfundim,

VËREN:

I. Rrethanat e çështjes

1. Shtetasi Ndok Gjeka rezulton se, në kohën e ndodhjes së ngjarjes ka qenë banor i fshatit Rraboshtë, Njësia Administrative (në atë kohë Komuna) Kallmet, Lezhë. Rezulton se në vitin 1997, në një ceremoni familjare, Shtjefën Matia, ka hedhur një mjet shpërthyes (sipas dëshmitarëve granatë dore), ku është vetëplagosur (duke humbur njërën dorë) dhe, në njëjtën kohë, ka gjetur vdekjen Dile Gjeka (nëna e Ndok Gjekës). Pas kësaj ngjarje familjet nuk rezulton të jenë pajtuar (sipas rregullave zakonore), pasi familja Gjeka, për këtë ngjarje ka bërë me faj Shtjefën Matinë, të cilit (kjo sipas dëshmitarëve, ndër ta shtetasi Nikoll Ndoj), i kishin kërkuar që duhet të largohej nga fshati Rraboshtë, veprim të cilin ky i fundit e kishte bërë. Kështu, rezulton se Shtjefën Matia kishte shkuar për të jetuar tek nëna e tij (Drane Shkurt Biba, e cila rezulton të ishte martuar disa herë), në fshatin Tresh, komuna Zejmen, të rrethit Lezhë.

2. Më datë 22.7.1998, rreth orës 17:30, në një parcelë tokë në zotërim të Drane Shkurt Bibës, ka gjetur vdekjen viktime Shtjefën Matia dhe është plagosur rëndë bashkëshortja e tij Kristina Gjin Matia, *alias* Lleshi (në atë kohë Matia, aktualisht mbiemri Ndreka).

3. Për këtë ngjarje, me vendimin nr. 1, datë 10.1.2005, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, ka disponuar: “- *Deklarimin fajtor të të pandehurit Ndok Gjeka për veprën penale “Vrasja me paramendim” në bashkëpunim, e parashikuar nga nenet 78 e 25 të Kodit Penal dhe dënimin e tij në bazë të kësaj dispozite me 23 vjet burgim. - Deklarimin fajtor të të pandehurit Ndok Gjeka për veprën penale “Plagosja e rëndë me dashje” në bashkëpunim, e parashikuar nga nenet 88/1 e 25 të Kodit Penal dhe dënimin e tij në bazë të kësaj dispozite me 5 vjet burgim. - Deklarimin fajtor të të pandehurit Ndok Gjeka për veprën penale “Mbajtja e armëve luftarake” e parashikuar nga neni 278/2 i Kodit Penal dhe dënimin e tij në bazë të kësaj dispozite me 3 vjet burgim. - Në zbatim të nenit 55 të Kodit Penal, dënimin e të pandehurit Ndok Gjeka me 25 vjet burgim.”.*

4. Vendimi nr. 1, datë 10.1.2005, i Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, është lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë dhe nga vendimi nr. 811, datë 27.12.2005, i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

5. Kërkuesi Ndok Gjeka, më datë 3.10.2016 (sipas ligjit të kohës që ishte në fuqi në kohën e paraqitjes së kërkesës), ka paraqitur kërkesë para Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, me objekt rishikimin e vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, të vendimit nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë dhe të vendimit nr. 811, datë 27.12.2005, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, me bazë ligjore nenin 449/1 të Kodit të Procedurës Penale (në vijim KPP-ja) dhe nenet 42/ç e 1/1, të ligjit nr. 1093, datë 3.12.2009, “Për marrëdhëniet juridiksionale me autoritetet e huaja në çështjet penale”, si dhe rezolutën nr. 75, datë 21.5.1975, të Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës, “Për kriteret e rregullimit të seancave të mbrojtura në mungesë të të akuzuarit”.

6. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, pas ndryshimeve të bëra në nenin 453 të KPP-së me ligjin nr. 35, të vitit 2017, me vendimin nr. 981, datë 14.12.2017, ka vendosur dërgimin e akteve që i përkasin kësaj kërkesë penale, në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, për shqyrtim, si gjykatë kompetente.

7. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 31, datë 6.2.2018, në dhomë këshillimi, ka vendosur: “1. *Pranimin e kërkesës së kërkuesit Ndok Gjeka, si të bazuar në prova dhe ligj. 2. Rishikimin e vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë, si dhe me vendimin nr. 811, datë 27.12.2005, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, dhënë ndaj kërkuesit Ndok Gjeka. 3. Dërgimin e çështjes për rigjykim të kërkuesit Ndok Gjeka, në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me tjetër trup gjykues, të përbërë nga një koleg prej tre gjyqtarësh. 4. Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankim ...”.*

8. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, pas rishikimit të vendimit të dënimit për kërkuesin Ndok Gjeka, ka lënë në fuqi vendimin e dënimit të dhënë më herët nga po ajo gjykatë me nr. 1, datë 10.1.2005, e të lënë në fuqi nga gjykatat e shkallëve më të larta (me vendimet e cituara më lart).

9. Vendimi në fjalë është kundërshtuar në shkallë të dytë, konkretisht në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda. Kjo e fundit, më datë 22.10.2018, ka vendosur: “*Pezullimin e gjykimit të çështjes nr. 89, datë 31.8.2018, me objekt gjykimin e apelit të ankuesit Ndok Gjeka ndaj vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës për Krime të Rënda Tiranë. Dërgimin e çështjes në Gjykatën*

Kushtetuese pasi çmon se ligji – neni 453, paragrafët 1, 3 dhe 4 të Kodit të Procedurës Penale – bie në kundërshtim me dispozitat kushtetuese – nenet 34 dhe 30 – të saj”.

10. Gjykata Kushtetuese, me vendimin nr. 5, datë 8.1.2020, ka vendosur moskalimin e çështjes në seancë plenare dhe, për rrjedhojë, aktet i janë përcjellë në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda.

11. Me vendimin nr. 286, datë 18.12.2019, Këshilli i Lartë Gjyqësor ka vendosur fillimin e funksionimit të gjykatave të posaçme, sipas të cilit Gjykata e Apelit për Krime të Rënda nuk ekziston por është krijuar Gjykata e Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar. Gjykata e Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, duke referuar në KPP dhe në vendimin njëses nr. 13, datë 4.4.2018, të Gjykatës së Lartë, kryesisht, ka disponuar: *“Shpalljen e moskompetencës lëndore të Gjykatës së Posaçme të Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar. Dërgimin e akteve që i përkasin çështjes me nr. 2/2/7/89 të regjistrit, datë 31.8.2018, në Gjykatën e Apelit Shkodër, si gjykata kompetente.”.*

12. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me vendimin nr. 89, datë 27.7.2018, ka vendosur: *“Rrëzimin e kërkesës së rishikimit në rigjykim, lënien në fuqi të vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë, me të cilët është dënuar përfundimisht Ndok Gjeka me dënimin prej 25 (njëzet e pesë) vjet burgim. 2. Vuajtja e dënimit për të dënuarin Ndok Gjeka, fillon nga dita e ekzekutimit të vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë. 3. Prova materiale që është një kasetë e përgjimit ambiental mbetet pjesë e fashikullit. 4. Shpenzimet hetimore të llogaritura në shumën 3395 (tremijë e treqind e nëntëdhjetë e pesë) lekë, dhe ato gjyqësore sipas formularit përkatës t’i ngarkohen të dënuarit. 5. Kundër vendimit lejohet ankim nga palët në Gjykatën e Apelit për Krime të Rënda Tiranë, brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga e nesërmja e shpalljes. U shpall sot në Tiranë, sot, më datë 27.7.2018.”.*

12.1 Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda ka arsyetuar, ndër të tjera: Gjatë gjykimit, me kërkesën e prokurorit, u thirrën dhe u pyetën disa dëshmitarë:

12.2 Nikoll Kol Ndoj (i cili sipas dëshmisë së tij ishte vëllai për nënë i viktimës Shtjefën Matia): Sipas dëshmitarit, rreth një vit para se të vritej Shtjefën Matia (ky i fundit, i vrarë në vitit 1998), kishte qenë në një dasmë në Rrabosht, Lezhë, kur ai kishte hedhur një granatë dhe nga shpërthimi i granatës ishte vetëplagosur, kishte humbur krahun, ndërsa aty ishin plagosur edhe persona të tjerë, ndër ta nëna e Ndok Gjekës, e cila më pas kishte gjetur vdekjen. Rreth këtij fakti, dëshmitari kishte mësuar nga nëna e tij. Pas ngjarjes, ai kishte takuar Shtjefnin, i cili i kishte thënë se atë e kishin fal familja e Ndok Gjekës, por i kishin kërkuar që të mos rrinte më në atë fshat. Shtjefni i kishte treguar se kishte shkuar në Tresh-Lezhë. Lidhur me vrasjen e Shtjefën Matisë, atij i kishte treguar bashkëshortja e Shtjefnit që kishte qenë me të ditën e ngjarjes. Ajo i kishte thënë se, kur kishin shkuar që të punonin në fushë (distanca nga shtëpia tek parcela, rreth 2–3 km), kishin parë disa njerëz që po lëviznin. Aty kishin qenë tri veta, sipas asaj. Kur i kishte thënë bashkëshortit të saj se çfarë ishin ata, ky i fundit i kishte thënë se nëse kanë punë, kanë punë me mua s’kanë punë me ty. Gjithashtu, sipas dëshmitarit, bashkëshortja e Shtjefnit i kishte thënë se, pasi kishin punuar pak në parcelë, ishin ulur në krye të parcelës, duke ngrënë një bostan. Në ato momente, ajo kishte dëgjuar një breshëri automatiku dhe Shtjefni kishte rënë përnjëherë në tokë, ndërsa bashkëshortja ishte plagosur dhe nuk mbante mend tjetër gjë. Sipas tij, atë e kishin takuar shtetasi Ndue Doda, i njohur edhe me emrin Bardhok Doda, nga fshati Patalej, Kolsh dhe baxhanaku i këtij të fundit, Lek Gjeka. Ky takim kishte ndodhur në një restorant në Lezhë. Personi në fjalë, i kishte thënë se nëna e tij i kishte shkuar tek banesa duke u hequr si një “lypse (njeri i pastrehë)” dhe se, për shkak

të ngjarjes që kishte ndodhur, kishte frikë. Dëshmitari i kishte thënë se nëna e tij nuk jetonte me të, ndërsa baxhanaku i Ndoit, Lekë Gjeka, i kishte thënë se (citohet **shprehimisht** dëshmitari): *“Kemi marrë gjakun tonë dhe në qoftë se e kemi vrrarë. I thashë si të thotë djali i vëllait (djali i vëllait të tij është Ndok Gjeka), më tha, më thotë kemi marrë gjakun, herë e kam vrrarë vetë, herë e kam vrrarë me shokë”*, ku këto fjalë i ishin thënë në prani të Bardhok Dodës *alias* Ndue Doda, dëshmitarit Nikoll Ndoj, nga Lekë Gjeka (xhaxhai i të dënuarit Ndok Gjeka). Pra, sipas tij, në atë takim Lekë Gjeka (baxhanaku i Bardhok *alias* Ndue Doda), i kishte thënë se kishin marrë gjakun e tyre (duke vrrarë Shtjefën Matinë). Faktin që Shtjefën Matinë (vëllain e tij për nënë) e kishte vrrarë Ndok Gjeka, ai e kishte mësuar nga nëna e tij (Drane Biba), bashkëshortja e Shtjefnit, dhe Leka Gjeka. Lidhur me motivin e kësaj vrasje sipas dëshmitarit nuk dinte të kishte motiv tjetër veç asaj të plagosjes së nënës së Ndok Gjekës me granatë.

12.3 Gjatë shqyrtimit gjyqësor u pyet dëshmitari Ndue Doda (*alias* Bardhok Doda, pasi njihej në rrethin shoqëror edhe më këtë emër). Sipas dëshmitarit, ai shtetasin Lekë Gjeka e kishte baxhanak, ndërsa Nikoll Ndojin e kishte kushëri. Atë e kishte kontaktuar kunata e tij (motra e bashkëshortes), duke i thënë se, duke qenë se dëshmitari kishte kushëri Nikollën, t’i shprehte këtij të fundit shqetësimin e saj, lidhur me faktin që nëna e tij (Nikollës) i shkonte tek banesa dhe hiqej si “lypse”. Me sa dinte ai, në vitin 1997 ishte vrrarë nëna e Ndok Gjekës dhe, me sa i kishte thënë Nikoll Ndoji, e kishte vrrarë vëllai i këtij të fundit. Lidhur me këtë problem, atë e kishte takuar edhe baxhanaku i tij, Lek Gjeka, për t’ia përcjellë shqetësimin sa më lartë kushëritit të tij (Nikollës). Vetë dëshmitari, i kishte thënë Nikollës: *“më ka thënë baxhanaku im nuk e di pse shkon Drania, nëna jote atje. Bardhok më tha, nëna ime s’ka punë ktu, nëna ime tha, ka punë me kalamajt e Llesh Gjekës, se kalamajt e Leshit ia kanë vra djalin, vëllanë tim ...”*.

12.4 Ndërsa dëshmitari Edmond Marku, i pyetur në gjykim, dëshmoi se, lidhur me ngjarjen ku kishte mbetur i vrrarë Shtjefën Matia dhe plagosur një tjetër person, kishte qenë viti 1998. Ai kishte dëgjuar krisma armësh dhe kishte shkuar menjëherë, në fshatin Tresh, komuna Zejmen, ku në parcelë kishte konstatuar një person të plagosur, të cilin e kishte marrë dhe dërguar për në spital. Ndërsa Shtjefën Matia kishte qenë i vdekur dhe atë e kishte marrë babai i tij, Kol Marku dhe dërguar tek banesa ku qëndronte. Fillimisht nuk kishte ditur se kush ishin, por më vonë kishte mësuar për ngjarjen dhe personat kush kishin qenë të dëmtuar (një i vdekur, një i plagosur), ndërsa lidhur me faktin se kush e kishte kryer këtë vepër ai nuk ishte në dijeni.

12.5 Me kërkesë të prokurorisë, nga ana e gjykatës u urdhërua pyetja me cilësinë e dëshmitares Drane Shkurt Biba, duke urdhëruar policinë gjyqësore për njoftimin e saj. Referuar shkresave përkatëse (disa syresh) rezultoi se dëshmitarja nuk ndodhej në Shqipëri, banesën ku jetonte e kishte shitur dhe jetonte në Itali (pa një adresë të saktë të banimit), kjo e konfirmuar edhe nga sistemi TIMS. Në respektim të nenit 369 të KPP-së u bënë leximet e lejueshme lidhur me këtë dëshmitare. Sipas procesverbalit të datës 23.10.2003, ndër të tjera, shtetasja Drane Biba ka deklaruar se: *“Jam me banim në fshatin Tresh, të komunës Zejmen, të rrethit Lezhë, dhe në lidhje me vrasjen e djalit tim Shtjefën Matia, në vitin 1998, mund të them se, djalin tim Shtjefnin, e kam me burrin e dytë ... dhe para se Shtjefni të vritej, afërsisht një vit para ..., ka qënë në një dasëm në fshatin Rraboshtë, ku në fund të dasmës në gjendje të dehur, ka hedhur një granatë ku ka këputur krahun e vet, si dhe ka vrrarë pa dashje, nënën e Ndok Gjekës, e cila në ato momente ka qënë duke kaluar rastësisht aty ku është hedhur granata. Në vitin 1998, djali im Shtjeni, me sa më ka thënë nusja e Shtjefnit Kristina Gjin Lleshi, ka qënë duke punuar parcelën e vet bashkë me nusen e tij Kristinën. Në kohën që kanë qënë duke pushuar e ngrënë një pjepër, Kristina ka pyetur djalin tim Shtjefnin dhe i ka thënë çfarë janë ata persona që janë fshehur në arën e kallamoqit përbri. Shtjefni ju ka përgjigjur, se po patën punë, kanë me mua dhe nuk kanë punë me ty. Në këtë kohë, rreth orës 16:00, kam*

dëgjuar breshëri automatiku, dhe kam parë që burri im është shtrirë përtokë, pastaj këto krisma i kam dëgjuar dhe unë. Aty është plagosur në këmbë edhe vetë Kristina, ku Kristinën e ka dërguar në spital Edmond Kol Lleshi. Burri im Shkurt Biba, i ka dërguar dy persona tek shtëpia e Pashk Matisë, të cilët kanë thënë se shpia e Gjekajve nuk pranojnë se vrasjen e kanë bërë ata ... 2–3 ditë para vrasjes së Shtjefnit, kur unë isha duke ruajtur lopët, kam parë Ndok Gjekën bashkë me nipin e vet, të cilit nuk ia di emrin, por di që ka shtëpinë në Manati poshtë karburantit, me automatik në dorë tek ara e kallamoqit, nga ku është vrarë djali im para 3 ditësh dhe kur kam parë se unë i pashë janë larguar. Gjatë kohës që po largoheshin, kam parë Ndok Gjekën që ka shkrepur automatikun dhe pastaj është larguar bashkë me nipin e tij. Armën e futi e në çantë të zezë ... Në atë kohë unë kam jetuar me Shjefnin dhe nusen e tij Kristinën, pasi që nga rasti kur ndodhi vrasja e nënës së Ndok Gjekës, unë e kam marrë për të jetuar në Tresh me mua ... djali im Shjefni nuk ka patur asnjë lloj konflikti ose hasmëri me persona të tjerë me përjashtim se pa dashje ka vrarë nënën e Ndok Gjekës ...”.

12.6 Nga ana e prokurorit u kërkua që të pyetej me cilësinë e dëshmitares Kristina Gjini Lleshi (e njëjta Kristina Gjini Matia, Kristina Gjini Ndreka). Dëshmitarja, në dëshminë e dhënë para gjykatës, dëshmoi se, në vitin 1997, ishte martuar me shtetasin Shtjefën Matia. Me sa mbante mend kishte qenë data 25 korrik 1998, kur ajo kishte qenë duke shkuar së bashku me bashkëshortin për në parcelë, ku kishin pasur edhe lopët për t’i dërguar në kullosë dhe më pas për të punuar (punët e stinës në bujqësi). Gjatë rrugës, ajo kishte parë dy persona që herë dilnin para tyre duke ecur dhe herë qëndronin pas tyre. Asaj nuk i kishte bërë përshtypje ose të kishte parë gjë të pazakontë tek ata persona dhe ata nuk kishin pasur gjë me vete (armë ose sende të tjera që t’iu rrezikonin jetën). Në momentin që ajo do të largohej për në shtëpi dhe bashkëshorti do të qëndronte në parcelë (sipas saj), ajo kishte ndjerë se ishte plagosur në këmbë, ndërsa Shtjefni ishte rrëzuar përtokë menjëherë ku kishte mbetur i vdekur. Ajo kishte kërkuar ndihmë tek persona të tjerë dhe e kishte ndihmuar për të shkuar në spital një person që nuk ja dinte emrin, por dinte se në atë kohë ishte zëtorist. Pas kësaj ngjarje, ajo (sipas dëshmisë së saj) nuk kishte mësuar se çfarë kishte ngjarë, nuk dinte arsyet as motivin dhe nuk dinte kush e kishte shkakuar këtë ngjarje (ose për autorin e vrasjes së ish-bashkëshortit dhe njëkohësisht të plagosjes së saj). Sipas saj, Shtjefni kishte pasur një problem me një gjymtyrë (të këputur njërin dorë), por nuk e dinte se si kishte ndodhur dhe as nuk e kishte pyetur atë ose persona të tjerë se si kishte ndodhur një fakt i tillë. Sipas dëshmitares, ajo nuk kishte komunikuar as më vjehrrën e saj dhe as me persona të tjerë të ish-burrit të saj, Shtjefën Matisë.

12.7 Prokurori, në respektim të nenit 362 të KPP-së, kërkoi të kundërshtojë tërësisht thëniet e dëshmitares nga ato të dhëna në procesverbalin e seancës gjyqësore, me deklaratimet e dhëna nga kjo shtetase e pyetur gjatë hetimeve. Avokati mbajti qëndrimin se nuk duhej të pranohej kjo kërkesë, pasi dëshmia e dëshmitares, dhënë para gjykatës, duhet të merret si e vërtetë. Gjykata, me vendim të ndërmjetëm, konform nenit 362 të KPP-së, pranoi kërkesën e prokurorit për të bërë kundërshtimin tërësor të dëshmisë së dëshmitares dhënë në seancë me deklaratimet e dhëna para oficerit të policisë gjyqësore. Sipas procesverbalit të datës 22.7.1998 (e pyetur si person që tregon rrethanat e hetimit), Kristina Gjini Matia, ka deklaruar se: “Jam me banim në fshatin Tresh të rrethit Lezhë, që nga 13.9.1997, jam martuar me Shtjefën Matinë nga fshati Rraboshtë, që kur jam martuar unë kam qëndruar në Tresh së bashku me burrin tim Shtjefën Matia. Me sa më ka shpjeguar burri im që në muajin shkurt 1997, ka bërë një vrasje me granatë dore dhe ka vrarë një shtetase nga Rraboshta të cilës nuk ia di emrin ... Nuk janë pirë kafet për këtë problem ... Së bashku me burrin tim, shkuam për të punuar kur mbërritëm tek ara, u ulëm për të pushuar, ku hëngrëm një bostan. Pas pak minutave, u ngritëm për të punuar... në atë moment dëgjova krismat e armëve dhe papritur plumbat kanë ra mbi trupin tim ku unë kam qënë shumë afër krah për krah me burrin

tim. Në fillim unë nuk e dëgjova, kurse burri ra menjëherë përmbys. Me sa pashë unë në ato momente, burri ishte shumë i dëmtuar në kokë, ku ishte hequr gjysma e kokës. Kurse unë jam plagosur në të dyja këmbët, unë kam ngelur e shtrirë përtokë. Mesa kam fiksuar unë, personi që na goditi ishte një person i shëndoshë, me flokë të zeza... në vendngjarje ka ardhur dhe më ka ndihmuar një person i cili quhet Edmond nga Treshi, edhe burrin tim e ka çuar në shtëpi ...". Ndërsa, sipas procesverbalit të datës 23.10.2003, Kristina Gjin Lleshi (e pyetur si person që tregon rrethanat e hetimit) ka deklaruar: "Jam me banim në Mamurras, në lidhje me vrasjen e burrit tim Shtjefën Matia në vitin 1998, mund të them se më datë 22.7.1998, kam qënë duke shkuar tek ara me lopë, dhe sipër arës së misrit më kanë dalë dy veta përpara dhe unë pyeta burrin tim Shjefnin, se kush janë këto dy persona që na dolën përpara, dhe ai mu përgjigj se ky i madhi quhet Ndok, dhe gjatë kohës që ne po bënim këtë bisedë, ata të dy persona u futën në parcelën e misrit. Pasi kam lidhur lopën u ulëm në parcelë në buzë të kanalit duke ngrënë një bostan, po burri im më tha të ikja në shtëpi, por unë nuk pranova të shkoja në shtëpi, pasi kisha frikë dhe gjatë kohës që kam qënë duke vjelur domatet dhe specat, në kopësht kur kam marrë rrugën për në shtëpi, kam rënë përtokë e plagosur dhe pastaj kam bërëtitur duke kërkuar ndihmë. Menjëherë ka ardhur Edmond Lleshi i cili më ka sjellë në spitalin e Lezhës... Unë mund t'ju them se para se të plagosesha, Shtjefni më ka thënë se njëri nga personat që unë pashë në rrugë është Ndoka, dhe ai në momentin që e kanë qëlluar ka vdekur në vend... Në momentin që jemi takuar me ta (dy personat) nuk u kemi parë ndonjë gjë në dorë, por kanë dalë para nesh dhe janë fshehur menjëherë ... Unë mund të them se edhe po t'i shikoj, unë nuk i njoh ata të dy persona, por mund t'iu them se njëri është trupmadh ndërsa tjetri është i shkurtër dhe i dobët... Pasi jam martuar, kam mësuar se Shtjefni ka hedhur një granatë, dhe pa dashje ka vrarë një plakë, si dhe ka këputur dorën e vet ...".

12.8 Nga ana e prokurorit u kërkuar pyetja me cilësinë e dëshmitarit e Llesh Gjekës. Nga ana e institucioneve përkatëse shtetërore, gjykata u bë me dije me shkresën përkatëse, se ky dëshmitar kishte vdekur (duke vënë në dispozicion edhe certifikatë vdekjeje). Në kushte të tilla, palët kërkuar leximet e lejueshme konform nenit 369 të KPP-së, kërkesë të cilën gjykata e pranoi. Sipas deklarimeve të datës 21.12.2003, shtetasi Llesh Gjeka (babai i të dënuarit) ka deklaruar: "në lidhje me sa më pyesni, në lidhje me vrasjen e Shtjefën Matisë, unë nuk e di se kush e ka vrarë, vetëm di atë që unë e kam pas kumar shtëpie dhe që nga momentin që ai me ka vrarë gruan time unë nuk jam takuar më me të as për të mirë e as për të keq ... Shtjefën Matia, nuk ka marrë pjesë në varrimin e bashkëshortes time, por kanë ardhur xhaxhallarët e tij, dhe kanë pirë kafe duke na marrë leje neve dhe dua shpjegohem se me këto njerëz nuk kam asnjë problem. Ndërsa, në lidhje me Shtjefnin, që nga momenti që është varë gruaja ime, i kam prerë të gjitha miqësitë me të. Ai menjëherë është larguar nga Rraboshta, duhet t'ju them se ky njeri s'ka bërë asnjë lloj ndërhyrje për ta mbyllur këtë punë as me pleq dhe as me rrugë të tjera... Në shtëpi në kohën kur është vrarë Shtjefni, kam patur vetëm Nokën pasi tre djemtë e tjerë kanë qënë në Greqi ... Dua të them, se fëmijët kanë qënë tepër të acaruar pasi kush është ai që nuk i dhimbset nëna, por dua të them, që ata nuk më janë shprehur gjë mua se do të vrasin apo presin për këtë punë por që kanë qënë të mërziur shumë këtë e di mirë".

12.9 Nga prokurori u kërkuar pyetja e të dënuarit konform nenit 166 të KPP-së. I dënuari nuk dha pëlqimin për t'u pyetur. Ndërsa konform nenit 358 të KPP-së dha deklarime të lira. Sipas tij, citohet shprehimisht: "e pranoj çdo gjë, jam i penduar për veprën që kam bërë, s'kam gjë tjetër për të thënë". Nga ana e mbrojtjes dhe e të dënuarit Ndok Gjeka nuk u paraqit asnjë provë për të vërtetuar ndonjë pretendim, ata iu bashkuan provave të prokurorit, por theksuan vazhdimisht për të proceduar me gjykim të shkurtuar.

12.10 Kërkesa për rishikim është pranuar nga gjykata (cituar sa më lart), për shkak se i dënuari është gjykuar në mungesë (pa u fokusuar tek ndonjë shkak i veçantë tjetër për rishikim). Nga sa më sipër, gjykata duhet (sikurse u bë gjatë të gjithë gjykimit) të respektojë dispozitat procedurale që lidhen me gjykimin (neni 333 e vijues të KPP-së). Gjkata, përveçse provueshmërisë cituar sa më sipër, duhet të ketë në fokus edhe cilësimin juridik, si dhe dispozitat lidhur me marrjen e vendimit nga gjykata e shkallës së parë.

12.11 Gjatë gjykimit (të rishikimit), gjykatës, pas shqyrtimit të provave në tërësi, si çmoi vërtetësinë dhe fuqinë provuese të tyre, i rezultoi e provuar tej çdo dyshimi të arsyeshëm se Ndok Gjeka ka konsumuar veprat penale të parashikuara nga nenet 78/a dhe 25, 88/1-25, dhe 278/2 të Kodit Penal (në vijim KP-ja). Gjithashtu, vlen të theksohet edhe neni 456, pika 2, fjalia dytë e KPP-së, ku parashikohet shprehimisht: “Nuk mund të jepet vendim vetëm duke bërë një vlerësim tjetër të provave të marra në gjykimin e mëparshëm”. Nga ana e mbrojtësit nuk u kërkua që të paraqitej asnjë provë, ju bashkua provave të kërkuara nga prokurori, madje as nuk u kërkua që të merreshin provat e kërkuara nga ana e saj (ndonëse ka qenë tjetër mbrojtës) në gjykimin e mëparshëm. Prokurori, në kërkesën për gjykim dhe pretendimet përfundimtare, mbajti qëndrimin se, Ndok Gjeka ka kryer veprat penale të parashikuara nga nenet 78, paragrafi i dytë dhe 25, 88/1-25, dhe 278/2 të Kodit Penal”.

12.12 Gjkata, pavarësisht se ndodhet në rigjykim (gjykim gjatë rishikimit), çmon se vlejné parimet e përgjithshme (si penale ashtu edhe procedurale). Kështu, duke u nisur nga neni 3 i KP-së, i cili parashikon zbatimin e ligjit me favorizues, gjykata do të identifikojë ligjin më të favorshëm për rastin konkret në krahasim me ligjin e kohës së ndodhjes së ngjarjes me atë të kohës së (ri)gjykimit.

12.13 Me ligjin nr. 78955, datë 27.1.1995, është miratuar “Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë”, që sipas nenit 335 të tij, ka hyrë në fuqi më datë 1 qershor 1995. Në nenin 78 të KP-së, në fuqi në momentin e ndodhjes së ngjarjes, parashikohet vrasja me paramendim. Gjatë gjykimit (në referim të ligjit të kohës) u provua se vepra penale është kryer me paramendim, por kjo vrasje ka ardhur për motiv, rrethana rënduese (çka automatikisht të çon në pjesën e dytë të fjalisë, që kur vrasja me paramendim është kryer kur prezent janë rrethanat rënduese, dënimi është me burgim të përjetshëm). Në rastin konkret në gjykim, u provua se vrasja është kryer për motiv të dobët që është për gjakmarrje, si dhe në bashkëpunim. Për të përcaktuar se cilat janë rrethanat rënduese i referohemi nenit 50 të KP-së, në fuqi në kohën e ndodhjes së ngjarjes (neni 50/a, kryerja e veprës e shtyrë nga motive të dobëta/gj) kryerja e veprës penale në bashkëpunim. Pra të dyja këto rrethana rënduese, janë prezente në këtë rast, çka automatikisht do të bënte që të aplikohet neni 78 (pjesa e dytë, e fjalisë që lidhet me rrethanat rënduese) dhe që ka dënim fiks atë të burgimit të përjetshëm. Duke qenë se neni 78/a i KP-së (aktual) parashikon si dënim tridhjetë vjet ose burgim të përjetshëm, gjykata çmon se si ligj më i favorshëm për të pandehurin (në rastin konkret ruan cilësitë e të dënuarit) është pikërisht ky nen. Neni 88/1 i KP-së, nuk ka ndryshuar (i njëjtë si i kohës së ngjarjes dhe aktualisht në kohën e gjykimit). Ndërsa lidhur me mbajtjen pa leje të armëve luftarake neni 78/29 i KP-së, parashikon (në fuqi në vitin 1998): *Prodhimi dhe mbajtja pa leje e armëve luftarake dhe e municionit/mbajtja, blerja ose shitja e armëve, bombave apo minave pa lejen e organeve kompetente shtetërore, dënohen me gjobë ose me burgim deri në shtatë vjet*. Kjo dispozitë ka ndryshuar ndër vite, dhe në fuqi aktualisht (me ndryshimet me ligjin nr. 82/2016) është ky parashikim: *“Mbajtja e armëve, e armëve shpërthyes ose e lëndëve plasëse në automjete apo në çdo mjet tjetër të motorizuar, në mjedise publike ose në mjedise të hapura për publikun, pa lejen e organeve kompetente shtetërore, dënohet me burgim nga tre deri në shtatë vjet”*. Pra siç

shihet dukshëm më i favorshëm është neni 278/2 i KP-së, në fuqi në vitin 1998, dhe si i tillë do të zbatohet në rastin konkret.

12.14 Gjykata mori në shqyrtim elementet e figurës së veprës penale që ka kryer Ndok Gjeka: a) Objekti i veprave penale: Nga veprimet e kundërligjshme të të dënuarit Ndok Gjeka, janë prekur marrëdhëniet juridike të vendosura për të siguruar jetën dhe shëndetin e individit të sanksionuara në kushtetutë (neni 21), në KEDNj (neni 2) dhe në ligj (në këtë rast nga dispozitat penale), të mbrojtura posaçërisht nga legjislacioni ynë penal. Në rastin konkret, i dënuari Ndok Gjeka, në bashkëpunim (me të paktën edhe një person tjetër ende të paidentifikuar), me veprime të kundërligjshme dhe shoqërisht të rrezikshme, kanë shkaktuar vdekjen e një personi, dhe konkretisht vdekjen e të ndjerit Shtjefën Matia, ndërsa lidhur me të dëmtuarën (viktimë sipas përcaktimeve ligjore) Kristina Lleshi, i dënuari në bashkëpunim, ka shkaktuar plagosjen e rëndë me dashje të saj (e rrezikshme për jetën në momentin e shkakimit po mos të ishte dhënë ndihma mjekësore, kjo sipas aktit të ekspertimit mjekoligjor cituar sa më lart); b) Ana objektive: I dënuari Ndok Gjeka, me veprime aktive të kundërligjshme, dhe shoqërisht të rrezikshme, në bashkëpunim (me të paktën edhe një person tjetër) me dashje për motiv gjakmarrje, ka shkaktuar vdekjen e shtetasit Shtjefën Matija, dhe plagosjen e rëndë të Kristina Gjini Ndrekës *alias* Lleshi *alias* Ndreka. Kjo pasi në vitin 1997 (datë e pa përcaktuar deri më tani) Shtjefën Matia, në një event familjar, pa pasur ndonjë qëllim (madje sipas dëshmitarëve jo vetëm që nuk rezultoi që ata të kishin pasur konflikte të mëparshme por sipas deklarimeve të shtetasit Llesh Gjoni Gjeka, kishin qenë shumë të mira dhe miqësore), ka hedhur një mjet shpërthyes (që sipas dëshmitarëve mund të kishte qenë granatë), duke shkaktuar vetëplagosje (duke dëmtuar njërin nga gjymtyrët e tij) dhe duke sjellë vdekjen e një shtetaseje konkretisht të Dile Gjeka, nëna e të dënuarit Ndok Gjeka. Pas këtij momenti (kjo edhe sipas deklarimeve të Llesh Gjeksës), djemtë e Dile Gjeksës kishin qenë shumë të shqetësuar, familjet Gjeka dhe Matia jo vetëm që nuk ishin pajtuar, por Shtjefën Matisë i kishin kërkuar që të ikte nga fshati i tij Rraboshtë, gjë që kishte ndodhur. Shtjefën Matia ka ikur nga fshati i tij Rraboshtë Komuna Kallmet, dhe është vendosur të jetojë së bashku me bashkëshorten e tij Kristina Lleshi (në atë kohë Matia), në fshatin e nënës së tij, Drane Biba (ku kjo e fundit jetonte në fshatin Manati Komuna Zejmen Lezhë).

12.15 Ndok Gjeka (në bashkëpunim edhe me të paktën një tjetër person), duke qenë se Shtjefën Matia i kishte “vrrarë” nënën e tij Dile Gjeka, duke u nisur nga motive të gjakmarrjes ndërmerr veprime të drejtpërdrejta për të vrrarë shtetasin Shtjefën Matia. Kështu ai i paramendon veprimet e tij, ndërmerr masa për të realizuar veprën, gjen armën, studion vendin dhe kohën e lëvizjes së Shtjefën Matisë (datë e pa përcaktuar, veprimet e paramenduara por, gjithnjë, para datës 22.7.1998), gjen bashkëpunëtorin/rët e tij, me qëllim për të realizuar vrasjen e Shtjefën Matisë (ndër të tjera veprimet e anës subjektive rezultojnë nga veprimet objektive, por edhe nga deklaratimet e shtetasve, ndër ta Kristina Lleshi dhe Drane Biba që kishte parë persona në afërsi të parcelës edhe kohë më parë). Më datë 22.7.1998, Ndok Gjeka (së bashku me të paktën një person tjetër), ka shkuar në fshatin ku jetonte Shtjefën Matija, ku rreth orës 17:00, ka konstatuar Shtjefën Matinë që po shkonte për në parcelë dhe bashkëshorten e tij Kristina Gjini Matia (*alias* Lleshi *alias* Ndreka), i cili pasi është siguruar se kush ishte, në momentin që Shtjefni dhe Kristina po qëndronin në afërsi të një parcele me misër, dhe në kohën që Shtjefni do të shkonte për të punuar dhe Kristina të kthehej në banesë, ka qëlluar me armë automatike në drejtim të tyre. Shtjefën Matija ka gjetur vdekjen e menjëhershme (është goditur në kokë ndër të tjera), ndërsa Kristina është goditur në këmbë duke i shkaktuar plagë të rënda. Lidhur me motivin e gjakmarrjes, disa nga dëshmitarët dëshmuuan se Shtjefën Matia nuk kishte pasur probleme me ndonjë person tjetër me përjashtim të familjes Gjeka, ku nga veprimet e tij kishte ardhur vdekja e Dile Gjeksës, nga përgjimi ambiental

i Bardhok *alias* Ndue Doda (kushëri i vëllait për nënë të Shtjefën Matisë) dhe Lekë Gjon Gjeka (xhaxhai i të dënuarit) rezulton se vrasja është bërë për të marrë gjakun e vet; deklarinimet e babait të të dënuarit i cili shprehet se djemtë e tij kishin qenë shumë të mërziur pas vrasjes së nënës së tyre; Shtjefën Matia nuk i kishte rregulluar marrëdhëniet me të; në Shqipëri në kohën e ngjarjes kishte pasur vetëm Ndok Gjekën kurse djemtë e tjerë kishin qenë jashtë shtetit; dëshmia e vëllait për nënë të Shtjefën Matisë (Nikoll Ndoj) se familja Gjeka i kishte kërkuar Shtjefnit që të largohej nga fshati; deklarinimet e dhëna nga Kristina Gjin Matia (*alias* Lleshi *alias* Ndreka) dhe Drane Biba, etj., prova të cituara sa më sipër, provojnë tej çdo dyshimi të arsyeshëm se kjo vrasje është kryer nga Ndok Gjeka (në bashkëpunim edhe me person/a të tjerë) dhe se motivi ishte gjakmarrja.

12.16 Lidhur me plagosjen e rëndë të Kristina Gjin Matia (*alias* Lleshi *alias* Ndreka), i dënuari, duke u nisur nga distanca që kishte me të, vendi i goditjes, intensiteti i tyre, tregojnë se nuk ka dashur ta vrasë pasi gjakmarrjen e kishte me bashkëshortin e saj. Por ai megjithëse, duke qenë në rrethana të tillë, duke qëlluar me armë automatike në drejtim të saj, duke pasur parasysh edhe pasojën që ka ardhur (plagosja ka qenë e rëndë, disa plagë duke qenë e rrezikshme në momentin e shkakut pasi po mos të jepej ndihma mjekësore, rrezikohej jeta), dashja ka qenë indirekte. Kjo pasi ai kishte mundësi të parashikonte pasojën, nuk e ka dëshiruar, por me vetëdije ka lejuar ardhjen e saj.

12.17 Gjykata, në analizë të veprimeve konkrete të kryera nga i pandehuri rezulton se ai veprën penale e ka kryer në bashkëpunim. Në nenin 25 të KP-së sanksionohet se: “Bashkëpunim quhet kryerja e veprës penale nga dy ose më shumë persona me marrëveshje ndërmjet tyre”. Marrëveshja ndërmjet personave nuk kërkohet që të jetë e shkruar, ajo quhet e arritur edhe në marrëveshje verbale, apo edhe me veprime konkludente.

12.18 Gjykata e Lartë me vendimin unifikues nr. 4/2011, ndër të tjera thekson se Kolegjet e Bashkuara theksojnë se parimi i autonomisë së përgjegjësisë shfaqet në bashkëpunimin e dy ose më shumë personave në kryerjen e veprës penale në formën e dhënies të secilit prej tyre të një kontributi material ose moral në kryerjen e veprës penale. Në këtë drejtim doktrina ka pranuar se për të qenë në kushtet e bashkëpunimit, mjafton që pjesëmarrësi të ketë influencë mbi një detaj të veprimit kriminal të ndërmarrë, qoftë lidhur me të mirën apo të drejtën e mbrojtur, qoftë lidhur me planin organizues. Në këtë logjikë përfshihen si veprimet *ex ante*, ashtu edhe ato *ex post* të autorit në kryerjen e veprës penale, me kushtin që të kenë ndikuar apo të kenë synuar pasojën kriminale. Pra jemi para bashkëpunimit, kur pjesëmarrësi ka pasur influencë mbi një detaj të veprimit kriminal të ndërmarrë, si dhe në ato raste kur nga pikëpamja objektive vërtetohet se vepra penale është kryer në bashkëpunim. Në kushte sa më sipër, rezultoi e provuar se i dënuari Ndok Gjeka, ka pasur të paktën edhe një bashkëpunëtor tjetër në realizimin e veprës penale (deklarinimet e Kristina Gjin Matia *alias* Lleshi, përgjimet ambientale, dëshmia e dëshmitarëve cituar sa më sipër në vendim).

12.19 Subjekti: Ndok Gjeka rezulton se është subjekt i veprave penale të parashikuara nga nenet 78/a e 25, 88/1 e 25, dhe 278/2 (sipas ligjit 7895/1995) të KP-së, pasi ka mbushur moshën për përgjegjësi penale. Lidhur me përgjegjshmërinë në nenin 17 të KP-së parashikohet shprehimisht se: “Përgjegjshmëria për shkak të gjendjes mendore. Nuk ka përgjegjësi penale personi që në kohën e kryerjes së veprës vuante nga një turbullim psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin e tij mendor dhe për pasojë nuk ka qenë në gjendje të kontrollojë veprimet apo mosveprimet e tij dhe as të kuptojë se kryen vepër penale. Personi që në kohën e kryerjes së veprës penale vuante nga një turbullim psikik ose neuropsikik, që ka ulur ekuilibrin e tij mendor për të kuptuar dhe kontrolluar plotësisht veprimet apo mosveprimet e tij, është i përgjegjshëm, por kjo rrethanë mbahet parasysh nga gjykata në caktimin e masës dhe llojit të dënimit.”.

12.20 Në interpretim të dispozitave sa më sipër (por jo vetëm), që një person të jetë subjekt i kryerjes së veprës penale dhe të ketë përgjegjësi penale për veprën e kryer, duhet të jetë i përgjegjshëm dhe të ketë mbushur moshën për përgjegjësinë penale (që në rastin konkret në ditën e ngjarjes të kishte mbushur moshën katërmëdhjetë vjeç, duke qenë se jemi para një/disa krimi/eve, siç është ai i vrasjes, plagosjes së rëndë dhe armëmbajtje pa leje). Për sa i përket përgjegjshmërisë, nisur nga tërësia e provave të cituara më lart (si provat shkresore, ashtu edhe deklaratimet e personave të pyetur për këtë ngjarje) duke e vlerësuar në unitet me provat e tjera, gjykata çmon se i dënuari, në kohën e kryerjes së veprës penale, nuk rezultoi të vuante nga ndonjë sëmundje e shëndetit mendor që të sjellë turbullim psikik, që të prishte tërësisht ekuilibrin e tij mendor, apo që ka ulur ekuilibrin e tij mendor. Pra, për pasojë, ai ka qenë në gjendje të kontrollojë tërësisht veprimet e tij (dhe pasojat që po sillte ky veprim, madje ka edhe shkëputje të gjatë kohore rreth një vit nga momenti i vrasjes së nënës së tij), dhe se ai ka qenë në gjendje të kuptojë se po kryente vepër penale.

12.21 Ana subjektive: I dënuari Ndok Gjeka veprën penale e ka kryer (në bashkëpunim) me paramendim, forma më e lartë e dashjes dhe për gjakmarrje. Më sipër u cituan se si provohej motivi i gjakmarrjes si element cilësues. Motivi i gjakmarrjes ka shtyrë të dënuarin Ndok Gjeka, i cili më pas, ai së bashku me bashkëpunëtor tjetër (të paktën edhe një tjetër), pasi kanë bërë marrëveshjen, kanë ndërmarrë veprime konkrete që nga gjetja e armës, studimi i lëvizjeve të viktimave gjetja e momentit të përshtatshëm, dhe vrasje e Shtjefën Matisë dhe plagosjen e rëndë të Kristina Gjini Matisë (*alias* Lleshi *alias* Ndreka). Vepra penale është kryer me paramendim forma më e lartë e dashjes direkte, me motiv të caktuar që në rastin konkret bëhet për gjakmarrje, veprimet e tyre të kundërligjshme tregojnë se ata jo vetëm i kanë parashikuar pasojat e veprimeve të tyre, por i kanë dëshiruar, dhe kanë kontribuar në ardhjen e pasojës, që në këtë rast është vdekja e shtetasit Shtjefën Matisë, dhe plagosjen e rëndë të bashkëshortes së tij.

12.22 Lidhur me mbajtjen pa leje të armëve luftarake gjatë gjykimit ka rezultuar në bazë të ekspertimit balistik të gëzhgojave (por edhe ekspertimit mjekoligjor) se në vendin e ngjarjes është qëlluar me armë zjarri, model 56, e kalibrit 7.62 (automatike). Sa më sipër u identifikua se dispozitë më e favorshme për të dënuarin është neni 278/2 i KP-së, në fuqi në vitin 1998, dhe gjykata e gjen fajtor për një vepër të tillë, ku Ndok Gjeka nuk rezulton të ketë pasur leje për të mbajtur armë zjarri, ai me këtë armë zjarri ka shkaktuar vdekjen e një personi dhe plagosjen e rëndë të një tjetër personi. Për sa më sipër, gjykata çmon se i dënuari Ndok Gjeka ka konsumuar elementet e figurës së veprave penale të parashikuar nga nenet 78/a (sipas KP-së aktuale), e 25, 88/1 e 25, dhe 278/2 (sipas ligjit nr. 7895/1995) të KP-së. Në diskutimet përfundimtare mbrojtësi i zgjedhur nga i pandehuri me deklaram në seancë, parashitroi rrethanat procedurale të kësaj çështje (të njëjta si ato në hyrje të këtij vendimi), thekson se nuk gjente me vend të trajtohen rrethanat e çështjes, provat dhe akuzat pasi vetë i dënuari i ka pranuar ato para gjykatës dhe ndihet tepër i penduar. Avokati ripërsëriti pretendimin lidhur me gjykimin e shkurtuar (kërkesë të bërë edhe më parë si në fillim të seancës ashtu edhe gjatë gjykimit), ku vlejnë të njëjtët argumente që gjykata ka dhënë tek kërkesat para se të fillonte shqyrtimi gjyqësor. Ndërsa lidhur me referimin që avokati bën tek çështja *Scoppola vs Itali* (vendim i shtatorit 1999, të GjEDNj-së), gjykata çmon se rasti nuk është i ngjashëm me atë të cilës i referohet avokati. Rasti *Scoppola* kishte të bënte jo vetëm me faktin që ligji italian në kohën e kryerjes së veprës penale parashikonte se në rast të procedimit me gjykim të shkurtuar i pandehuri përfitonte 1/3, por ai realisht e kishte përfituar këtë të drejtë. Pra, *Scoppola* ishte gjykuar në shkallë të parë me ritin e gjykimit të shkurtuar (një e drejtë tashmë e fituar nga ai), dhe se dekreti që shfuqizoi gjykimin e shkurtuar lidhur me këtë natyrë çështjesh doli pas përfundimit të çështjes në shkallë të parë, pasi ai ishte gjykuar me këtë rit (pra me gjykim të

shkurtuar), dhe Gjykata e Apelit Romë, ia revokoi një të drejtë të fituar (dhe të aplikuar ndaj tij realisht jo vetëm në potencë). Ndërsa rasti në gjykim, është i ndryshëm, Ndok Gjeka, është gjykuar me ritin e gjykimit të zakonshëm (në dy shkallë gjykimi), dhe dispozitat procedurale që janë në fuqi gjatë rigjykimit e ndalojnë shprehimisht gjykimin e shkurtuar për ato vepra penale që parashikojnë dënim me burgim të përjetshëm (vlejnë argumentet si tek pjesa hyrëse e vendimit).

12.23 Për sa i përket moskompetencës (i njëjti pretendim si tek ato para fillimit të shqyrtimit gjyqësor), vlen të theksohet se dispozitat mbi rishikimin, përcaktojnë shprehimisht gjykatën kompetente, dhe se vlen parimi *lex specialis derogat lex generalis* (që në rastin konkret është pra Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda). Avokati pretendoi se, gjatë gjykimit është shkelur e drejta e mbrojtjes, duke qenë se gjykata kur kishte munguar mbrojtësi i zgjedhur nga i dënuari, gjykata kishte caktuar avokat kryesisht. Gjykata çmon se një pretendim i tillë është haptazi i pabazuar, madje është e kundërta, atij i është garantuar mbrojtja me avokat. Avokati ka pretenduar se duke qenë se në seancë nuk ishte prokurori, gjykata nuk mund të merrte vendim për caktim avokati pasi duhet të merrej edhe mendimi i prokurorit, pretendim tërësisht i pabazuar. Kjo pasi neni 49 i KPP-së, ka parashikuar rastet e mbrojtjes së detyrueshme (ku i dënuari ishte në parashikimet e këtij neni, lidhur me mbrojtjen e detyrueshme), dhe se asnjë nen nuk e lidh vendimmarrjen e gjykatës për të caktuar avokat kryesisht me dhënien e pëlqimit nga prokurori. Sipas avokatit duke qenë se i dënuari ka qenë prezent duhet të merrej pëlqimi i tij për avokat kryesisht. Gjykata i cakton avokatët kryesisht në respektim të neneve 49 dhe 350 të KPP-së, si dhe duke u nisur nga lista e avokatëve kryesisht që depozitohet nga Dhoma e Avokatisë në Gjykatë dhe nuk lidhet me pëlqimin ose jo të palëve.

12.24 Gjykatës që momentin e caktimit të avokatit kryesisht nuk i rezultoi (asnjë papajftueshmëri lidhur me mbrojtjen nga ata të caktuar nga kjo gjykatë, si dhe nuk e revokoi atë deri në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, pasi nëse do të kishte mungesa të avokatit të zgjedhur të mos bëhej shkak për zvarritje të procesit gjyqësor, në kushte të tilla të gjitha pretendimet e palës mbrojtëse lidhur me avokatin kryesisht janë të pabazuara. Pala mbrojtëse në diskutimet përfundimtare kërkoi riçeljen e hetimit gjyqësor, por pa dhënë argument se në cilin nga parashikimet e nenit 378/a e bazonte këtë kërkim. Gjykata me vendim të ndërmjetëm konform nenit 378/a të KPP-së, rrëzoi kërkesën për riçeljen e hetimit gjyqësor pasi kërkesa e avokatit mbrojtës nuk mbështetej në asnjë nga parashikimet e këtij neni. Ai nuk kërkoi riçeljen e hetimit gjyqësor për marrjen e ndonjë prove (edhe pasi e pyeti gjykata nëse kishte ndonjë provë për të marrë në respektim të këtij neni), por e mbështeste vetëm në faktin se duhet të anulohet vendimi i ndërmjetëm me të cilin ishte rrëzuar kërkesa për gjykim të shkurtuar.

12.25 Lidhur me llojin dhe masën e dënimit. Në diskutimin përfundimtar prokurori theksoi se, në lidhje me llojin dhe masën e dënimit, duhet të mbahen parasysh: rrezikshmërinë shoqërore të veprës penale, mjeti me të cilin është kryer vrasja, si armë automatike me rrezik të theksuar, motivin e vrasjes që është ai i gjakmarrjes, motiv i dobët që vjen nga zakone prapanike mesjetare, kryerja e veprës penale në bashkëpunim, ku dënimi të caktohet sipas ligjit të kohës. Mbrojtësi i zgjedhur nga i dënuari përveçse ka kërkuar aplikimin e gjykimit të shkurtuar, kërkoi të aplikohet ndaj të dënuarit neni 48/ç, “e”, si dhe në bazë të nenit 49 të KP-së, të konsiderohej si rrethanë lehtësuese faktin që viktimi i kishte vlarë nënën të dënuarit, ku ky i fundit kishte qenë në gjendje të rënduar psikike gjatë gjithë kohës.

12.26 Në kufijtë e dënimit gjykata mban parasysh marzhin e dënimit që parashikon neni 78/a i KP-së, ku sipas të cilit kryerja e veprës penale sipas këtij neni dënohet me burgim nga jo më pak se tridhjetë vjet ose burgim të përjetshëm, kjo në respektim të nenit 47 të KP-së.

12.27 Duke pasur parasysh se Ndok Gjeka, në bazë të vendimit nr. 1, datë 10.1.2005 (lënë në fuqi nga Gjykata e Apelit me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005), është dënuar për kryerjen e veprës penale të parashikuar nga nenet 78–25 me 23 vite burg, në bazë të nenit 78 të KP-së, sipas ligjit nr. 7895/1995 (edhe pse në vitin 2005, kur është gjykuar çështja, ligji i kohës së gjykimit ishte më i favorshëm për të pandehurin në atë kohë, dhe duhej të cilësohej sipas nenit 78/2 të KP-së me ndryshimet me ligjin nr. 8733/2001), gjykata gjatë rigjykimit identifikoi ligjin e zbatueshëm (u citua sa më sipër se cila dispozitë), dhe se gjykata merr parasysh dy momente ose ligjin e kohës së kryerjes së veprës penale, ose atë të kohës së gjykimit që në rastin konkret atë të kohës së rigjykimit pasi jemi para këtij të fundit. Duke u bazuar edhe në interpretimin sa më sipër, neni 78/a i KP-së, parashikon si minimum dënimi prej tridhjetë vitesh, çka automatikisht edhe nëse do të caktohej minimumi i dispozitës, Ndok Gjeka do të dënohej me tridhjetë vjet burgim, çka do të rëndonte pozitën e tij në masën e dënimit, pasi ai sipas vendimit të mësipërm për këtë vepër penale është dënuar me 23 vite burgim.

12.28 Por gjykata në këtë rast, ka pasur parasysh parimin e humanizmit, parimin e mosrëndimit të pozitës së të rigjykuarit, që pavarësisht se Ndok Gjeka ka konsumuar plotësisht elementet e veprës penale të parashikuar nga neni 78/a, të KP-së, që ka si minimum tridhjetë vjet, gjykata nuk do të rëndojë pozitën e tij (nuk po ulet dënimi nën minimum për ndonjë arsye përveç se të mosrëndojë pozitën e tij në rigjykim). Të njëjtin qëndrim ka mbajtur edhe Gjykata e Lartë në vendimin unifikues nr. 2/2009, sipas të cilit ndër të tjera: “...Kolegjet e Bashkuara, megjithëse konstatojnë që, në Kodin e Procedurës Penale, vetëm në pikën 3, të dispozitës së nenit 425 të tij, është sanksionuar shprehimisht me ligj parimi i mosrëndimit të pozitës (që, gjykata nuk mund të caktojë një dënim më të rëndë, të zbatojë një masë sigurimi më të rëndë, t’i japë pafajësisë një shkak më pak të favorshëm nga ai i vendimit të apeluar, kur apelles është vetëm i pandehuri), edhe pse nuk gjendet, në formë të shprehur qartë (eksplicite), arritën në përfundimin sipas të cilit, parimi i mosrëndimit të pozitës së të pandehurit duhet të gjejë zbatim në të gjitha shkallët e gjykimit të çështjes (d.m.th. edhe gjatë gjykimit dhe rigjykimit të saj në Gjykatën e Lartë, apo gjatë rigjykimit në gjykatën e shkallës së parë”.

12.29 Për sa i përket rrezikshmërisë shoqërore të veprës penale, gjykata mban parasysh se veprat penale të parashikuara nga nenet 78/a-25, 88/1- 25 dhe 278/2 (sipas ligjit 7895/1995), të KP-së, kanë cenuar marrëdhëniet juridike të vendosura në Kushtetutë (neni 21), aktet ndërkombëtare (KEDNj neni 2), ligj (Kodi Penal) dhe që garantojnë paprekshmërinë e jetës dhe shëndetit të personit, si dhe rendit dhe sigurisë, ku ligjvënësi duke e konsideruar vepra me rrezikshmëri të theksuar shoqërore, ka caktuar edhe një marzh dënimi si ai i përmendur më lart, pasoja e ardhur në rastin konkret. ii. Lidhur me rrethanat lehtësuese, gjykata konstaton se në rastin konkret në gjykim nuk ekziston asnjë rrethanë lehtësuese nga ato të parashikuara nga neni 48 i KP-së. Nga ana e të dënuarit është deklaruar se ishte i penduar dhe nga pala mbrojtëse u kërkua që të merrej si rrethanë lehtësuese.

12.30 Deklarimi i bërë prej të dënuarit, në rigjykim, për pranimin e kryerjes së veprës penale dhe se ndihej i penduar, nuk përbën reflektim mbi rrethanat e faktit mbi veprimet e ndërmarra prej tij në funksion të kryerjes së veprës penale, ai nuk ka dhënë asnjë shpjegim për rrethanat e fakti se si ka ndodhur ngjarja, cili ishte motivi, nëse ishte në bashkëpunim me tjetër person, cili ishte ai, etj., për këtë arsye gjykata vlerëson se ky qëndrim nuk mund të konsiderohet si pendim në kuadër të nenit 48/ç të KP-së. Gjithashtu për asnjë moment nuk është provuar fakti i normalizimit të marrëdhënieve ndërmjet Ndok Gjekës dhe familjes së të të ndjerit, apo edhe të tij dhe të dëmtuarës Kristina, në kushte të tilla nuk mund të merret parasysh si rrethanë lehtësuese.

12.31 Në referim të nenit 49 të po këtij Kodi, gjykata nuk gjen asnjë rrethanë që mund të çojë në lehtësimin e dënimit. Pretendimi se, Ndok Gjeka, ka qenë në gjendje të rëndë psikike (e vazhdueshme sipas mbrojtjes), për shkak se viktimat i kishte vrarë nënën e tij dhe që të merrej si rrethanë lehtësuese, është jashtë sensit juridik, logjik dhe human, madje do të institucionalizonte dhe nxiste gjakmarrjen. Ai nuk ka kryer veprën penale në gjaknxehtësi e sipër, por ai ka vepruar me paramendim, me shikëputje të gjatë kohore nga momenti i vrasjes së nënës së tij deri në kryerjen e veprës penale, dhe si e tillë nuk mundet kurrësi të konsiderohet rrethanë tjetër lehtësuese një rrethanë e tillë.

12.32 Lidhur me rrethanat rënduese, në rastin konkret konstatohet se, Ndok Gjeka e ka kryer veprën penale në bashkëpunim, në parashikim të nenit 50/gj/1 i KP-së (ndërsa motivi në rastin konkret është element cilësues i veprës). Për sa i përket rrezikshmërisë shoqërore ku sipas nenit 47 të KP-së, gjykata duhet ta ketë parasysh në caktimin e llojit dhe të masës së dënimit, gjykata merr parasysh rrethanat e cituara më lart. Ndërsa për sa i përket shkallës së fajit, gjykata çmon se veprat penale janë kryer me dashje (*dolus*) direkte, dhe me paramendim, dhe se kjo përbën formën, shkallën më të lartë të fajit (argumente të dhënë më sipër tek ana subjektive e veprave penale). Sa më sipër gjykata ka çmuar se vepra e kryer nga ai në dëm të shtetasit Shtjefën Matia të cilësohet sipas neneve 78/a dhe 25 të KP-së, dhe si masë dënimi për këtë veprë penale të jetë ajo 23 (njëzet e tre) vjet burgim (për shkak të mosrëndimit të pozitës që u sqarua më sipër), për veprën penale të kryer në dëm të shtetasës Kristina Gjini Matia *alias* Lleshi *alias* Ndreka, të cilësohet sipas neneve 88/1 dhe 25 të KP-së, dhe si masë dënimi me 5 vite, për mbajtjen pa leje të armëve luftarake të cilësohet sipas nenit 278/2 të KP-së (sipas parashikimit me ligjin 7895/1995), dhe si masë dënimi prej 3 (tre) vitesh.

12.33 Në aplikim të nenit 55 të KP-së, Ndok Gjeka duhet të vuajë dënimin prej 25 vitesh burgim, dhe i fillon nga dita e ekzekutimit të vendimit nr. 1, datë 10.1.2005 të Gjykatës së Shkallës së Parë për krime të Rënda Tiranë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë.

12.34 **Kundër vendimit të mësipërm ka paraqitur ankim i pandehuri Ndok Gjeka**, me anë të të cilit ka kërkuar: ndryshimin e vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë Për Krimet e Rënda duke vendosur: Prishjen e vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, të vendimit nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda dhe vendimit nr. 881, datë 27.12.2005, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, uljen e masës së dënimit për të dënuarin Ndok Gjeka dhe aplikimin e gjyqimit të shkurtuar.

13. Për shkak të shpalljes së moskompetencës së Gjykatës së Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar dhe kalimit të akteve gjykatës kompetente, kjo e fundit, përkatësisht **Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr. 138, datë 8.10.2020**, ka vendosur: “*Lënien në fuqi të vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda. Kundër vendimit lejohet rekurs në Gjykatën e Lartë brenda 45 ditëve nga e nesërmja e shpalljes.*”.

14. Gjykata e Apelit Shkodër, ka arsyetuar, ndër të tjera, se, pasi mori në shqyrtim ankimin e shtetasit Ndok Gjeka, vlerëson:

14.1 Së pari: Meqenëse nga asnjë prej palëve pjesëmarrëse në proces, nuk është kundërshtuar disponimi i bërë në shkallë të parë për fajësinë e shtetasit Ndok Gjeka, gjykata e apelit, bazuar në nenin 425 të KPP-së, referon në vendimin e Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda sa i përket, analizës për figurën e veprave penale të parashikuara nga nenet 78 e 25, 88/1 e 25 278/2 të KP-së dhe masës së dënimit që i është caktuar atij për kryerjen e këtyre veprave penale.

14.2 Së dyti: Objekt ankimi në shkallë të dytë, është rrëzimi i kërkesës për aplikimin e gjyqimit të shkurtuar. Këtë kërkim, e gjen të pabazuar në ligj Kolegji Penal i Gjykatës së Apelit Shkodër

për arsyet në vijim. Neni 403 i KPP-së (i ndryshuar me ligjin nr. 35/2017) dispozitë që ka rregulluar kërkesën për procedimin me gjykim të shkurtuar në proceset penale, parashikon: “1. Kërkesa për gjykimin e shkurtuar paraqitet nga i pandehuri ose mbrojtësi i tij me autorizim të posaçëm në seancën paraprake ose në seancë gjyqësore kur procedohet sipas nenit 400 dhe paragrafit 3, të nenit 406/ç, të këtij Kodi, me pasojë mospranimi. 2. Nuk lejohet kërkesa për gjykim të shkurtuar për veprat penale për të cilat parashikohet dënim me burgim të përjetshëm.”.

14.3 I dënuari ka kërkuar që referuar neneve 354/1, 403 të KPP-së (para ndryshimeve), neneve 29/3 dhe 102/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, neneve 1/a, paragrafët i 1 dhe 3, të KP-së, si dhe vendimit të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, nr. 2, datë 17.9.1999, në rishikimin e vendimit të formës së prerë, të procedohej me gjykim të shkurtuar. Gjykata e shkallës së parë, me vendim të ndërmjetëm, bazuar në nenin 403/2 të KPP-së, lidhur me nenin 354 e vijues të tij, duke arsyetuar se në kushtet kur dispozitat procedurale zbatohen ato të kohës së gjykimit (pa fuqi prapavepruese kur nuk parashikohet shprehimisht ndryshe në ligj), dhe faktit se i dënuari Ndok Gjeka ishte dënuar ndër të tjera për veprën penale të parashikuar nga neni 78/2 i KP-së të kohës së kryerjes së veprës, i cili parashikon që për këto lloj veprash penale dënim me burgimi të përjetshëm, ka vendosur të rrëzojë kërkesën e të dënuarit Ndok Gjeka dhe avokatit mbrojtës, për të proceduar me gjykim të shkurtuar për shkak të ndalimit ligjor.

14.4 Lidhur me pretendimin se kërkesa e të dënuarit për gjykim të shkurtuar bazohej në përfundimet e çështjes *Scoppola kundër Italisë*, sipas të cilës dispozita procedurale kur përmban dispozita të së drejtës penale materiale, për sa i përket zgjatjes së masës së dënimit është në përputhje me qëllimet e fjalisë së fundit të nenit 7, paragrafi 1 i KEDNj-së, që parashikon se ndalohet dhënia e një dënimi më të rëndë se dënimi që mund të jepej në kohën e kryerjes së veprës penale, gjykata e shkallës së parë ka çmuar se pala kërkuese e keqinterpreton atë vendim. Neni 7 i KEDNj-së, me titull ‘Nuk ka dënim pa ligj’, parashikon: “1. Askush nuk mund të dënohet për një veprim ose një mosveprim, që në momentin kur është kryer nuk përbënte vepër penale, sipas të drejtës së brendshme ose ndërkombëtare. Po ashtu, nuk mund të jepet një dënim më i rëndë se ai që ishte i zbatueshëm në momentin kur është kryer vepra penale. 2. Ky nen nuk do të ndikojë mbi gjykimin dhe dënimin e një personi për një veprim ose mosveprim, i cili, në momentin kur është kryer, quhej vepër penale sipas parimeve të përgjithshme të së drejtës, të njohura nga kombet e qytetëruara.”.

14.5 Është parim i përgjithshëm që zbatohet e njëjta dispozitë procedurale që ka qenë gjatë kohës së gjykimit, me përjashtim kur ligjvënësi ka parashikuar ndryshe duke i dhënë fuqi prapavepruese. Rregullat procedurale penale normojnë sjelljen e pjesëmarrësve në gjykim, në kohën e zbatimit të tyre kur ato janë në fuqi. Qëllimi i ndryshimeve që i janë bërë nenit 403/2 të KPP-së, është për një kategori veprash penale me rrezikshmëri të theksuar shoqërore, të cilat parashikojnë dënim me burgim të përjetshëm, duke ndaluar procedimin me gjykim të shkurtuar. Legjislatori, për shkak të rrezikshmërisë së lartë shoqërore të kësaj kategorie veprash penale dhe rëndësisë që merr gjykimi i çështjeve të kësaj natyre, ka përcaktuar se kjo kategori çështjesh duhet të shqyrtohet me gjykim të zakonshëm, duke u dëgjuar e debatuar provat në seancë gjyqësore. Ky rregullim ligjor, shkon drejt garantimit të një procesi gjyqësor të rregullt e duke garantuar realizimin në shkallë sa më të lartë të të drejtave procedurale të të pandehurit, për të cilin marzhi i dënimit është shumë i lartë. Dispozitat mbi rishikimin e vendimit penal parashikojnë se zbatohen dispozitat për gjykimin në shkallë të parë për aq sa është e mundur. Me ndryshimet që ka bërë ligji nr. 35/2017, ka shtuar kreun IX, që bën fjalë për seancën paraprake, ku ndër të tjera parashikohet mundësia e paraqitjes së kërkesës për gjykim të shkurtuar. Rigjykimi nuk mund të fillojë nga seanca paraprake pasi dispozitat përkatëse e lidhin me gjykimin dhe jo me fazat e

hetimeve. Trupi gjykues i Gjykatës së Apelit Shkodër çmon se arsyetimi i mësipërm i Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda është në përputhje të plotë dhe me jurisprudencën e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GjEDNj), si dhe me nenin 7 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut. Konkretisht, në lidhje me dallimin mes së drejtës penale materiale dhe së drejtës procedurale, GjEDNj-ja, duke interpretuar nenin 7 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut ka saktësuar se *rregullat rreth fuqisë prapavepruese që përmban neni 7 i Konventës zbatohen vetëm për ato dispozita të cilat i përkufizojnë veprat penale dhe masat e dënimit që i ndëshkojnë ato. Në parim, ato nuk zbatohen për ligjet procedurale, zbatimin e menjëhershëm të cilave, në përputhje me parimin “tempus regit actum”, është gjykuar si i arsyeshëm nga gjykata (Scoppola k. Italisë (nr. 2) [DhM], § 110, bashkë me referencat që gjenden të cituara aty ndaj disa çështjeve që kanë të bëjnë me nenin 6 të Konventës: shih, për shembull, rregullat lidhur me përdorimin e deklaratave të dëshmitarëve, të cilësuar si “rregulla procedure” te Bosti k. Italisë (vend. pran.), § 55), me kushtin që të mos ketë arbitraritet (Morabito k. Italisë (vend. pran.)). Në rastin konkret jemi para një dispozite procedurale e cila nuk lejon aplikimin e një forme të caktuar gjykimi (gjykim të shkurtuar), dispozitë që duhet të zbatohet si ligji procedural në fuqi në kohën e rigjyqimit të çështjes penale në ngarkim të të dënuarit Ndok Gjeka.*

14.6 Së fundmi: Në ankimin e paraqitur nga shtetasi Ndok Gjeka janë parashtruar pretendime edhe lidhur me mënyrën e zhvillimit të gjyqimit të çështjes në shkallë të parë, në mungesë të mbrojtësit të zgjedhur të të dënuarit. Nga studimi i procesverbaleve të seancave gjyqësore rezulton se gjykata e shkallës së parë ka bërë përpjekje maksimale për të realizuar të drejtën e mbrojtjes me avokat të dënuarin Ndok Gjeka (mbrojtësi i zgjedhur apo me mbrojtës të caktuar kryesisht). Të gjitha seancat gjyqësore ku janë marrë vendime lidhur me ecurinë e procesit apo janë marrë provat në funksion të rigjyqimit të akuzave të ngritura ndaj shtetasit Ndok Gjeka në funksion të rishikimit të çështjes, janë zhvilluar në prani të mbrojtësit të zgjedhur të këtij shtetasi, duke iu dhënë përparësi nga gjykata mbrojtësit të zgjedhur kundrejt mbrojtësve të caktuar kryesisht.

14.7 Evidentohet këtu se, edhe gjatë shqyrtimit të ankimit në Gjykatën e Apelit Shkodër, mbrojtësja e zgjedhur nga i dënuari Ndok Gjeka, nuk është paraqitur në gjykim në mënyrë permanente, e për rrjedhojë, gjykimi ka përfunduar me mbrojtës të caktuar kryesisht nga gjykata. Seancat gjyqësore të planifikuara në apel gjatë intervalit kohor 18.3.2020 deri më datë 8.4.2020, seancat gjyqësore janë shtyrë për shkak të situatës së krijuar nga Pandemia COVID-19, me rifillimin e veprimtarisë gjyqësore në prill 2020, që nga data 29.4.2020 e deri në përfundim të gjyqimit, avokatja e zgjedhur nga i dënuari është paraqitur vetëm në seancën gjyqësore të datës 6.7.2020, ku ka kërkuar shtyrjen e seancës për t’u njohur me aktet e dosjes. Në mënyrë të vazhdueshme nga avokatja e zgjedhur është kërkuar shtyrje e gjyqimit herë duke depozituar raport mjekësor, apo duke relatuar shkaqe objektive për pamundësi paraqitje (çështje gjyqësore të planifikuara në gjykatat e tjera).

15. Kundër vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër ka paraqitur rekurs i gjykuari Ndok Gjeka, me anë të të cilit ka kërkuar: *“Prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe kthimin e akteve për rishqyrtim në po atë gjykatë më tjetër trup gjykues.”*. Në rekurs pretendohet, ndër të tjera:

- Gjykata e Apelit Shkodër, me lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, ka zbatuar gabim ligjin material e procedural penal, në lidhje me gjykimin e shkurtuar, me rëndësi për njësimin apo zhvillimin e praktikës gjyqësore.

- Së pari, nga aktet e administruara në dosjen gjyqësore, rezulton se, të dënuarit i është pranuar kërkesa për rishikimin e vendimit gjyqësor të formës së prerë, si i gjykuar në mungesë, pa pasur dijeni për procesin gjyqësor në ngarkim të tij, pasi në gjykimin e çështjes penale ai është mbrojtur

nga avokatë të caktuar kryesisht, apo të zgjedhur nga familjarët e tij dhe ai nuk ka hequr dorë asnjëherë nga garancia për rihapjen e procesit gjyqësor.

- Pranimi i kërkesës për rishikimin e vendimit penal të formës së prerë, ka si synim që të rihapet substancialisht procesi, që të mund të zhvillohet një gjykim kontradiktor dhe që të dëgjohet i dënuari, në lidhje me çështjen, pra që ai të ketë mundësi që të kundërshtojë provat e paraqitura nga prokuroria, por edhe të ketë mundësi të paraqesë edhe prova kundër akuzës së ngritur ndaj tij.

- Në këtë gjykim, përderisa shkak i rihapjes është gjykimi në mungesë, i dënuari ka të drejtë të paraqesë të gjitha pretendimet dhe kërkesat e tij procedurale, që do të paraqiste nëse do të merrte pjesë në gjykimin e parë. E drejtë e tij është të zgjedhë edhe ritualin e gjykimit të shkurtuar. I dënuari, nëpërmjet mbrojtësit të tij e ka paraqitur kërkesën, duke respektuar dispozitat përkatëse procedurale.

- Së dyti, Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda ka rrëzuar kërkesën, duke arsyetuar se, me ndryshimet në KPP, në kohën e gjykimit të çështjes nenin 403/2 i KPP-së, ndalon zbatimin e gjykimit të shkurtuar për veprat penale që dënohen me burgim të përjetshëm. Gjykatat e faktit në analizën dhe vlerësimin e tyre, në lidhje me këtë kërkesë nuk kanë pasur parasysh se, zbatimi i dispozitës procedurale penale ka lidhje të drejtpërdrejtë me zbatimin e dispozitave materiale, në lidhje me masën e dënimit të të dënuarit. Pra, nuk është një dispozitë e thjeshtë procedurale që ka lidhje vetëm me mënyrën e zhvillimit të gjykimit, sipas ndryshimeve të reja procedurale. Duke qenë para një situate të tillë, gjykata duhet të kishte parasysh nenin 3 të KP-së, që kur ligji i kohës kur është kryer vepra penale dhe ligji i mëvonshëm janë të ndryshëm, zbatohet ai ligj dispozitat e të cilit janë më të favorshme për personin që ka kryer veprën penale. Kjo dispozitë interpretohet në një hapësirë më të gjerë, bazuar në nenin 29 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë nenin 7 të Konventës Evropiane të Drejtave të Njeriut. Pikërisht, për këtë arsye, edhe pretendimet e mbrojtjes janë bazuar tek vendimi i GjEDNJ *Scoppola kundër Italisë*, vendimi 17 shtator 2009/aplikimi 10249/03.

- Ndryshe, nga sa arsyeton gjykata se, rrethanat e kësaj çështjeje nuk janë të njëjta me rrethanat e çështjes në gjykim, referuar këtij vendimi, GjEDNJ-ja është shprehur se, neni 442 i KPP-së italiane, që parashikon gjykimin e shkurtuar, konsiderohet si një dispozitë e ligjit material penal (113. *In the light of the foregoing, the Court considers that Article 442 § 2 of the ÇP is a provision of substantive criminal law concerning the length of the sentence to be imposed in the event of conviction following trial under the summary procedure. It therefore falls within the scope of the last sentence of Article 7 § 1 of the Convention.*).

- Pra, vendimi i GjEDNJ-së, ka lidhje të drejtpërdrejtë me çështjen në gjykim, për mënyrën e njëjtë që duhet të konsiderohet edhe dispozita procedurale neni 406 i KPP-së, si një dispozitë që ka lidhje me ligjin material, për sa i përket masës së dënimit. Lidhur me të drejtën e të pandehurit në procesin penal, për të përfutur nga gjykimi i shkurtuar, Gjykata Kushtetuese, me vendimin nr. 21, datë 16.4.2012, është shprehur se: “Kjo do të thotë se, lidhur me dënimin, i gjykuari mund të apelojë masën e dënimit të dhënë nga pikëpamja e respektimit të parimit të proporcionalitetit. Ky parim shkelet edhe në rast se plotësohen kriteret për një gjykim të shkurtuar, me pasojën e uljes në një të tretën të dënimit (nenet 404 e 406/1 të KPP-së). Kjo, për arsye se realizimi i funksionit riedukues të dënimit kërkon që gjykata, në përcaktimin e këtij dënimi, të respektojë parimin e proporcionalitetit. Për rrjedhojë, në rast se në shkallë të parë është vazhduar me procedurën e gjykimit të zakonshëm, vendimi i gjykatës mund të apelohej për dhënien e një dënimi të paligjshëm, duke arsyetuar se refuzimi i gjykimit të shkurtuar është i pajustificuar ose i gabuar. Në këtë rast, i pandehuri kërkon që gjykata e apelit të kontrollojë arsyet ku mbështetet vendimi i mospranimit të gjykimit të shkurtuar, duke e kundërshtuar këtë vendim për arsye se ka vënë në

dyshim ligjshmërinë e dënimit të dhënë. Për pasojë, përcaktimi konkret i dënimit është i rivlerësueshëm nga gjykata e apelit, dhe nëse kjo gjykatë vlerëson se është i pajustificueshëm refuzimi i gjykimit të shkurtuar, duhet të aplikojë dënim të reduktuar, edhe pse procedura e ndjekur nuk ka qenë ajo e gjykimit të shkurtuar. Pra, motivet e vendimit që refuzon gjykimin e shkurtuar, të cilat influencojnë mbi ligjshmërinë e dënimit që do të jepet, nuk mund të përjashtohen nga shqyrtimi thelbësor nga gjykata e apelit mbi ankim. E gjithë kjo, jo me qëllim të rikuperimit të ritit të posaçëm, por të apelit, në rast dënimi, të dënimit të reduktuar (shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr. 14, datë 26.3.2012, par. 23 e 24). Pra, duke ju referuar vendimeve të GjEDNJ-së, të Gjykatës Kushtetuese, të Gjykatës së Lartë dhe zbatimit të një dispozite procedurale penale, që ka lidhje të drejtpërdrejtë me zbatimin e dispozitave materiale, për proporcionalitetin e dënimit, ka vend për njësimin apo zhvillimin e praktikës gjyqësore.

- Kjo është e rëndësishme, duke pasur parasysh se, me ndryshimet ligjore të vitit 2016, si rast për rishikimin e vendimit gjyqësor të formës së prerë, është parashikuar edhe gjykimi në mungesë e të pandehurit dhe nisur nga praktika e ndryshme e Gjykatës së Lartë dhe Gjykatës Kushtetuese, deri në momentin e daljes së vendimit njëses, në lidhje me mbrojtësit, ka çështje të konsiderueshme, që të dënuarit në mungesë janë mbrojtur nga mbrojtës kryesisht, apo të zgjedhur nga familjarët e tyre.

- Gjkata e Apelit Shkodër nuk ka respektuar dispozitat procedurale penale me pasojë pavlefshmërinë e vendimit të saj. Gjykimi në gjykatën e apelit është zhvilluar në mungesë të mbrojtësit të zgjedhur nga i dënuari dhe në mungesë edhe të këtij të fundit, gjykata ka caktuar një mbrojtës kryesisht dhe ka vijuar me gjykimin në mungesë, pasi, mbrojtësi i të dënuarit i ka dërguar nëpërmjet *email-it* gjykatës së apelit, kopje të aktit që ishte e pamundur për t'u paraqitur në gjykim, për shkaqe shëndetësore, shkaqe të justifikuara sipas ligjit procedural, për t'u shtyrë seanca gjyqësore. Gjkata e apelit nuk ka zbatuar nenin 426/a/1 të KPP-së. Kjo dispozitë procedurale penale dhe dispozitat e tjera të KPP-së, në lidhje me të drejtën e të pandehurit dhe mbrojtësit të zgjedhur prej tij, detyrojnë gjykatën, që për një proces të drejtë ligjor, t'i japin mundësinë për të marrë pjesë dhe për të qenë i pranishëm, kur nuk ka rezultuar se ai nuk ka hequr dorë në mënyrë të shprehur, pra të qartë nga e drejta e tij për të qenë i pranishëm në gjykim. GjEDNJ-ja (në rastet Sejdoviç, 10 nëntor 2004 dhe Somogyi, 18 maj 2004), ka theksuar se, përpara se të vlerësohet që i pandehuri, nëpërmjet sjelljes së tij, ka hequr dorë në mënyrë eksplicite nga një e drejtë e rëndësishme e nenit 6 të KEDNJ-së, është e nevojshme që më parë të vërtetohet në mënyrë të arsyeshme, nëse ai i kishte parashikuar pasojat e zgjedhjes së tij.

- Së dyti, i dënuari, nuk është paraqitur në gjykim, duke u shprehur se do të përfaqësohej nga mbrojtësi i zgjedhur, pa pasur dijeni për mosparaqitjen e këtij të fundit. Në momentin që gjykata ka vendosur zëvendësimin e mbrojtësit të zgjedhur nga i pandehuri me një mbrojtës të caktuar kryesisht, duhej detyrimisht të njoftonte të pandehurin personalisht, në lidhje me zëvendësimin e mbrojtësit, aq më tepër nisur nga rëndësia e vetë seancës gjyqësore, ku do të shqyrtohej ankimi i të pandehurit në lidhje me vendimin e ankimuar. Në vijimësi të gjykimit (disa seanca, të shtyra për arsye të ndryshme), mbrojtësi i të pandehurit ka qenë i pranishëm, dhe nuk ekzistonte asnjë shkak, për të vlerësuar gjykata, si mospasje interesi e këtij të fundit për të qenë në seancën e zhvilluar prej saj. Gjkata edhe pse nuk ka shtyrë gjykimin, për mosparaqitjen e përligjur të mbrojtësit të zgjedhur, ajo kishte detyrimin të njoftonte të pandehurin, për mosparaqitjen e tij dhe ky të vlerësonte që të vazhdohej gjykimi nga një mbrojtës tjetër i zgjedhur apo nga mbrojtësi kryesisht i caktuar nga gjykata. Gjkata, nuk ka respektuar parashikimet e neneve 49 e vijues dhe 350 e vijues të KPP-së, si për verifikimin e shkaqeve të mosparaqitjes së mbrojtësit të zgjedhur (qoftë edhe në kushtet e një njoftimi efektiv) ashtu edhe për kryerjen e veprimeve të detyrueshme të

njoftimit të të pandehurit, në lidhje me mbrojtësit, duke i shkelur atij të drejtën për një mbrojtje efektive në gjykim. Edhe pse, nga mbrojtësi i caktuar kryesisht nga gjykata, paraqiten pretendime, në lidhje me akuzën, sërish, nga mosnjohja e tij me aktet e dosjes (edhe pse bëhet formalisht, pohimi para gjykatës i njohjes së avokatit me aktet), me ecurinë e gjykimeve dhe me pretendimet e vetë të dënuarit (duke qenë detyrim komunikimi me të, në momentin e zëvendësimit të mbrojtësit), për sa i përket rrethanave faktike, nuk është arritur të bëhet një mbrojtje efektive dhe të parashtrihen para gjykatës, në mënyrën e duhur, pretendimet ligjore në favor të të pandehurit.

- Vendimi i Gjykatës së Apelit Shkodër vjen në kundërshtim me praktikën e Gjykatës së Lartë. Së pari, Gjykata e Lartë, në lidhje me gjykimin e shkurtuar, me vendimin 00-2015-3107 (220), datë 21.12.2015, është shprehur se: "...Nga përmbajtja e dispozitave të mësipërme rezulton se ky lloj gjykimi, i cilësuar nga legjislacioni procedural penal si formë e posaçme e procedimit gjyqësor, ndryshon nga gjykimi i zakonshëm, për shkak se aplikohet vetëm mbi kërkesën e të pandehurit, e cila mund paraqitet përpara se gjykata të deklarojë të çelur hetimin gjyqësor; ky lloj gjykimi ofron shpejtësi dhe ekonomi gjyqësore pasi ezauron formën e zakonshme procedurale të gjyimit. Gjithashtu, ky lloj gjykimi, nisur nga fakti që zbatohet vetëm në bazë të kërimit të të pandehurit (karakter i vullnetar) në çdo rast të aplikimit të tij ka karakter shpërblyes, pra, nëse i pandehuri deklarohej fajtor për veprën penale për të cilën është akuzuar, gjykata i ul dënimin e dhënë me burgim ose gjobë në masën e 1/3 së dënimit.". Prandaj nisur nga këto karakteristika të veçanta të aplikimit të këtij instituti, rrëzimi i kërkesës së paraqitur nga i pandehuri për të proceduar me gjykim të shkurtuar nga gjykata e shkallës së parë, si i vetmi moment kur mund të ngrihet kjo kërkesë, sjell humbjen e kësaj të drejte në shkallët e tjera të gjyimit; dhe ashtu si çdo vendim tjetër të ndërmjetëm me pasoja për të gjykuarin, ky i fundit ka të drejtë ta kundërshtojë në gjykatën më të lartë së bashku me vendimin përfundimtar.

- Gjykata Kushtetuese, me vendimin nr. 14, datë 26.3.2012, ka shfuqizuar si të papajtueshëm me Kushtetutën, vendimin nr. 00-2010-1078 (398), datë 28.4.2010, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë duke arsyetuar: "Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke arsyetuar se: 'vendimi i Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda, në pjesën që bën fjalë për aplikimin e nenit 406/1 të KPP-së, është marrë në kundërshtim me KPP-në' dhe se: 'pranimi i gjyimit të shkurtuar është atribut i gjykatës së shkallës së parë dhe jo i gjykatës së apelit', ka cenuar të drejtën e ankimit ndaj vendimit të mospranimit të gjyimit të shkurtuar...". Shkelja që i atribuohet Gjykatës së Lartë është kufizimi që ajo i ka bërë ushtrimit efektiv të së drejtës së ankimit ndaj vendimit të mospranimit të gjyimit të shkurtuar, duke e bërë këtë vendim të pakontrollueshëm.

- Gjykata çmon, në rastin konkret, se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke penguar ushtrimin në mënyrë efektive të së drejtës për t'u ankuar ndaj vendimit të ndërmjetëm të mospranimit të gjyimit të shkurtuar, ka cenuar të drejtën e ankimit në aspektin substancial. Parimet kushtetuese që garantojnë të drejtën e ankimit duhen zbatuar jo vetëm për sa i përket shkeljeve procedurale, të cilat cenojnë të drejtën e ankimit nga një këndvështrim formal, por edhe kur jemi përpara cenimeve të karakterit substancial, që lidhen ngushtësisht me efektivitetin e mjetit ankimes.

- Gjykata, në jurisprudencën e saj ka tërhequr vëmendjen se të drejtat individuale, qoftë edhe të natyrës procedurale (këto të fundit të konceptuara në funksion dhe të garancive të të drejtave materiale), duhet të interpretohen, gjithmonë, në atë mënyrë që të jenë efektive (shih vendimin nr. 5, datë 2.3.2011, të Gjykatës Kushtetuese). Në vlerësimin e gjykatës, shqyrtimi i mjetit procedural ankimes në mënyrë josubstancial cenon standardin kushtetues të aksesit në gjykatë, të parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës. Më tej Gjykata Kushtetuese arsyeton: "Gjykata e Lartë është krijimi i një pengese për sa i përket ushtrimit të kontrollit juridiksional ndaj vendimit të ndërmjetëm të mospranimit të gjyimit të shkurtuar, vendim i cili në këtë mënyrë bëhet i

pakontrollueshëm nga ana e gjykatës së apelit. Gjykata çmon se, për të garantuar një të drejtë ankimi efektiv ndaj vendimit të mospranimit të gjykimit të shkurtuar, gjykata e apelit duhet të jetë në gjendje që të shqyrtojë e kontrollojë në mënyrë efikase ligjshmërinë e ushtrimit të diskrecionit nga ana e gjykatës së shkallës së parë në marrjen e vendimit, si nga pikëpamja procedurale ashtu edhe substanciale. Nëse gjykata e apelit, që shqyrton ankimin ndaj vendimit të mospranimit të gjykimit të shkurtuar, konstaton se çështja mund të vendosej në gjendjen e akteve dhe kërkesa e të pandehurit për gjykim të shkurtuar është refuzuar pa të drejtë, ajo ka kompetenca të ndryshojë vendimin, në lidhje me masën e dënimit, duke aplikuar nenin 406/1 të KPP-së. Kjo bëhet me qëllim që të vihet në vend një e drejtë e mohuar dhe i pandehuri të përfitojë reduktimin e dënimit. Ndërsa për sa i përket ritit procesual të gjykimit të shkurtuar, ky i fundit është i parikuperueshëm në apel...”. Prandaj në këto rrethana dhe në frymën e vendimit të Gjykatës Kushtetuese të cituar më lart, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, nisur nga pozita e gjykatës së ligjit, arrin në përfundimin se ndaj të gjykuarit duhet të aplikohet neni 406 i KPP-së, duke iu ulur 1/3 e dënimit të dhënë.

- Së dyti, Gjykata e Lartë, në lidhje me gjykimin në mungesë të të pandehurit, me vendimin 00-2016-1156 (132), datë 29.6.2016, është shprehur se: “... e drejta e të pandehurit për të qenë i pranishëm dhe marrë pjesë në zhvillimin e seancave lidhur me gjykimin e zhvilluar ndaj tij është një element i rëndësishëm i procesit penal, pasi mundëson ushtrimin efektiv të së drejtës së mbrojtjes dhe kontribuon në përcaktimin e së vërtetës së fakteve, paraqitjen e provave dhe ballafaqimin me to, në lidhje me akuzat që janë ngritur në ngarkim të të pandehurit, si dhe në vetë dhënien e drejtësisë. Gjykata e apelit ka vepruar ndesh me dispozitat e neneve 48, 49, 51, 55 dhe 57 të KPP-së, duke i caktuar një avokat kryesisht të pandehurit ...”, kur mbrojtësi i zgjedhur prej tij, avokati nuk ka mundur të paraqitet ditën dhe orën e gjykimit për shkak të një pengesë ligjore, dhe në këtë rast, gjykata e apelit nuk duhet të procedonte me caktimin e një mbrojtësi kryesisht dhe me vazhdimin e deklaramentit të mungesës. Gjykata e apelit në këtë rast, nuk kishte refuzim nga ky mbrojtës (avokat) për të përfaqësuar të gjykuarin, prandaj nuk duhej të kryente zëvendësimin e tij e t’i caktonte avokat kryesisht sikundër ka vepruar. Gjykata e apelit ka vepruar në kundërshtim me kërkesat e neneve 57 e 426 të KPP-së, duke e realizuar gjykimin nga një mbrojtës që nuk ishte zgjedhur prej të pandehurit dhe që nuk mund të garantonte një njohje dhe një mbrojtje efektive për të pandehurin. Gjykata e apelit ka gabuar në zbatimin e ligjit procedural penal, kur ka proceduar me gjykimin në mungesë të të pandehurit dhe të mbrojtësit të tij. Në rastin në gjykim, nuk plotësohen standardet e një procesi të rregullt ligjor, në përputhje me nenin 31/ç të Kushtetutës dhe nenit 6/1 të KEDNJ-së. Si pasojë e shkeljes së rregullave, në lidhje me mbrojtësin e zgjedhur nga i pandehuri, nuk është respektuar e drejta e të gjykuarit për t’u mbrojtur nga akuzat nëpërmjet mbrojtësit të zgjedhur personalisht prej tij dhe nuk është realizuar një mbrojtje efektive.

16. Në datën 11.6.2025, pranë Gjykatës së Lartë **janë paraqitur parashtrime ligjore me shkrim nga i gjykuari Ndok Gjeka**, me anë të të cilave ka pretenduar, si vijon:

- Për këtë ngjarje, Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë, me vendimin nr. 1, datë 10.1.2005, ka deklaruar fajtor të pandehurin Ndok Gjeka për veprën penale të vrasjes me paramendim, në bashkëpunim, në dëm të shtetasit Shtjefën Matia, sipas neneve 78 dhe 25 të Kodit Penal, duke e dënuar me 23 vjet burgim. Gjithashtu, është deklaruar fajtor për plagosjen e rëndë në bashkëpunim, sipas neneve 88/1 dhe 25 të Kodit Penal, dhe është dënuar me 5 vjet burgim. Në bashkim të dënimeve, në përputhje me nenin 55 të Kodit Penal, i është caktuar dënimi total prej 25 vjet burgim, që do të kryhet në burg të sigurisë së lartë, duke filluar nga dita e ekzekutimit të dënimit. Gjykata ka arsyetuar se i pandehuri duhet të shpallet fajtor për veprat penale të vrasjes me paramendim, plagosjes së rëndë me dashje në bashkëpunim dhe mbajtjes pa leje të armëve luftarake, sipas neneve 78-25, 88/1-25 dhe 278/2 të Kodit Penal, në përputhje me ligjin në fuqi.

- Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda, me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, la në fuqi vendimin e shkallës së parë. Në arsyetim, apeli vlerësoi se vendimi është i drejtë dhe i bazuar në prova dhe ligj, duke konfirmuar fajësinë e Ndok Gjekës për të gjitha veprat penale. Gjykata theksoi se vrasja është kryer me paramendim për motive gjakmarrjeje, ndërsa plagosja e rëndë e Kristinës është e kryer me dashje indirekte. Në fund, u konstatua se pretendimet e mbrojtjes ishin të pabazuara dhe nuk cenonin vendimin, i cili është i drejtë dhe i bazuar në analizën e të gjitha provave në harmoni me njëra-tjetrën.

- Pas dhënies së vendimit nr. 13, datë 11.3.2005, nga Gjykata e Apelit për Krime të Rënda Tiranë, në ngarkim të të pandehurit Ndok Gjeka, është ushtruar rekurs në Gjykatën e Lartë nga një avokat i caktuar nga familjarët e tij. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 811, datë 27.12.2005, vendosi mospranimin e këtij rekursi ndaj vendimit të Gjykatës së Apelit, duke lënë kështu në fuqi vendimet e mëparshme, përfshirë dhe vendimin penal nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda.

- Më vonë, më datë 3.10.2016, Ndok Gjeka paraqiti në Gjykatën e Lartë një kërkesë për rishikim të vendimeve të formës së prerë në dëm të tij, duke u mbështetur në nenet 450 e vijues të Kodit të Procedurës Penale. Ai pretendoi se procedimi penal, hetimi dhe gjykimi ishin zhvilluar në mungesë të tij dhe se ai nuk kishte pasur dijeni për zhvillimin e këtij procesi penal, çka e legjitimonte të kërkonte rihapjen dhe rigjykimin e çështjes.

- Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2017-981, datë 14.12.2017, vendosi dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, duke argumentuar se, pas ndryshimeve të bëra në nenet 452, 453 dhe 83 të Kodit të Procedurës Penale, nuk ishte më kompetent për shqyrtimin e kërkesës për rishikim, pasi kjo kompetencë i takon gjykatës që ka dhënë vendimin e parë.

- Pas shqyrtimit të çështjes, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 31, datë 6.2.2018, vendosi pranimin e kërkesës së Ndok Gjekës si të bazuar në prova dhe në ligj, shfuqizimin e vendimeve gjyqësore të mëparshme dhe dërgimin e çështjes për rigjykim me një trup tjetër gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë. Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankim. Në arsyetimin e saj, gjykata theksoi se për të marrë një vendim të drejtë mbi kërkesën për rishikim, u mor në shqyrtim e gjithë dosja gjyqësore dhe hetimore që lidhej me çështjen. Nga analiza e dokumentacionit rezultoi se Ndok Gjeka ishte proceduar në mungesë që në fazën e hetimeve paraprake, pasi ndaj tij ishte nxjerrë vendim për deklarimin e ikjes. Në këtë fazë, interesat e tij ishin përfaqësuar nga një avokat i caktuar nga familjarët e tij, i cili kishte firmosur për përfundimin e hetimeve dhe më pas çështja ishte dërguar në gjykim. Gjykata konstatoi se edhe gjatë gjykimit në të tria shkallët gjyqësore (shkalla e parë, apeli dhe Gjykata e Lartë), procesi ishte zhvilluar në mungesë të Ndok Gjekës, pa dijeninë e tij personale për zhvillimin e seancave. Pas vendimit të apelit, rekursi në Gjykatën e Lartë ishte paraqitur po nga një avokat i caktuar nga familjarët dhe jo nga vetë i pandehuri.

- Ekziston dokumentacioni që provon se, Ndok Gjeka është ekstraduar nga Greqia, më datë 6.9.2016 dhe menjëherë pas kësaj, brenda afatit 30-ditor të parashikuar nga neni 450, germa “e”, e Kodit të Procedurës Penale, ai ka paraqitur kërkesën për rishikim të vendimit penal. Dispozita përkatëse e parashikon qartë se nëse personi është gjykuar në mungesë sipas nenit 352 të Kodit dhe kërkon rigjykim brenda 30 ditëve nga marrja dijeni, kërkesa nuk mund të refuzohet.

- Gjykata, bazuar në këto rrethana dhe prova, e konsideroi të provuar që Ndok Gjeka nuk ka pasur dijeni personale për zhvillimin e procesit penal ndaj tij dhe për rrjedhojë, i takonte e drejta për rigjykim. Kërkesa e tij përmbushte kushtet e parashikuara në ligj për rishikimin e vendimit të formës së prerë, ndaj dhe u pranua si e bazuar. Gjykata konstatoi se Ndok Gjeka ishte proceduar

dhe gjykuar në mungesë në të gjitha fazat e procesit, përfshirë hetimet paraprake dhe gjykimin në të tria shkallët, pa qenë personalisht në dijeni për zhvillimet gjyqësore ndaj tij. Ai ishte përfaqësuar në këto procese nga një avokat i caktuar nga familjarët e tij. Pas ekstradimit nga Greqia më 6 shtator 2016, ai u vu në dijeni të vendimeve në mënyrë efektive dhe, brenda afatit ligjor 30-ditor, paraqiti kërkesën për rishikim më 3 tetor 2016. Në kërkesën e tij, Ndok Gjeka shprehimisht kërkoi që çështja të rigjykohej në praninë e tij dhe të avokatit të zgjedhur prej tij, për të garantuar një proces të drejtë dhe barazi në procedurë. Pasi u konstatua se të gjitha kushtet ligjore ishin përmbushur, gjykata vendosi dërgimin e çështjes për rigjykim në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me një trup tjetër gjykues. Kësaj gjykate iu vendosën në dispozicion jo vetëm dosja e rishikimit dhe dosja e plotë gjyqësore, por edhe materiali hetimor i mbledhur gjatë procedimit penal në ngarkim të tij.

- Në rigjykim, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 89, datë 27.7.2018, vendosi rrëzimin e kërkesës për rishikim dhe lënien në fuqi të vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të kësaj gjykate, i cili ishte lënë në fuqi më parë edhe nga vendimi nr. 13, datë 11.3.2005, i Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda. Si rezultat, u vendos që Ndok Gjeka të vuante dënimin prej 25 vjetësh burgim, duke filluar nga data e ekzekutimit të vendimit dhe u ngarkua, gjithashtu, me shpenzimet hetimore dhe gjyqësore. Në arsyetimin përfundimtar të këtij vendimi, gjykata sqaroi se nuk e kishte pranuar kërkesën për shpalljen e moskompetencës territoriale dhe dërgimin e çështjes në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Lezhë, duke theksuar se neni 453 i Kodit të Procedurës Penale përcakton në mënyrë të qartë se kur kërkesa për rishikim pranohet, çështja duhet të shqyrtohet nga një tjetër trup gjykues brenda të njëjtës gjykatë që ka dhënë vendimin fillestar. Në këtë mënyrë, në përputhje me ligjin procedural penal dhe vendimin e mëparshëm të Gjykatës së Lartë që kishte shpallur moskompetencën e saj, kompetenca territoriale dhe funksionale për rigjykimin e çështjes i përkiste Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, si gjykata që e kishte shqyrtuar çështjen në radhë të parë dhe në kohën e dhënies së vendimit kishte pasur kompetencën lëndore dhe territoriale për shqyrtimin e saj.

- Në seancën gjyqësore për çështjen ndaj të dënuarit Ndok Gjeka, pala mbrojtëse dhe vetë i dënuari kërkuan aplikimin e gjykimit të shkurtuar, duke u mbështetur në nenet 354/1 dhe 403 të Kodit të Procedurës Penale, nenet 29/3 dhe 102/2 të Kushtetutës, nenin 1/a, paragrafi i parë dhe nenin 3, të Kodit Penal, si dhe në jurisprudencën e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, konkretisht në vendimin nr. 2, datë 17.9.1999. Prokurori kundërshtoi këtë kërkesë, duke argumentuar se sipas nenit 403, për veprat që parashikojnë dënimin me burgim të përjetshëm nuk lejohet gjykim i shkurtuar. Gjykata, duke u mbështetur në ligjin procedural në fuqi në momentin e gjykimit dhe në vendimet paraprake të Gjykatës së Krimeve të Rënda dhe të Apelit, vendosi të mos e pranojë kërkesën, pasi vepra penale për të cilën ishte dënuar Ndok Gjeka parashikonte burgim të përjetshëm.

- Sa i takon pretendimit të mbrojtjes për aplikim të parimeve të vendimit *Scoppola kundër Italisë*, gjykata e konsideroi këtë një keqinterpretim, duke sqaruar se ky vendim nuk ka ndikim në dispozitat procedurale që ndalojnë gjykimin e shkurtuar në rastet kur parashikohet burgimi i përjetshëm. Ligji procedural, në parim, zbatohet sipas kohës së gjykimit dhe ndryshimet e bëra me ligjin nr. 35/2017, që parashikonin seanca paraprake si momentin e përshtatshëm për paraqitjen e kërkesës për gjykim të shkurtuar, nuk janë të aplikueshme për rigjykimin pas pranimi të kërkesës për rishikim.

- Gjithashtu, pala mbrojtëse kërkoi pezullimin e gjykimit për shkak të një kërke të paraqitur në Gjykatën e Lartë, duke pretenduar se kompetenca territoriale i përkiste gjykatës së Lezhës dhe jo asaj për Krime të Rënda. Edhe kjo kërkesë u rrëzua nga gjykata, me argumentin se nuk kishte

asnjë dispozitë ligjore që ta ndërlihte këtë proces me ndonjë tjetër që po zhvillohej në një shkallë tjetër gjykimi dhe se vendimi për ta zhvilluar rigjykimin në këtë gjykatë ishte marrë nga vetë Gjykata e Lartë.

- Pas shqyrtimit të plotë të provave dhe dëshmive, gjykata konstatoi se fajësia e Ndok Gjeka ishte e provuar përtej çdo dyshimi të arsyeshëm për kryerjen e veprave penale të parashikuara nga nenet 78/a dhe 25, 88/1-25 dhe 278/2 të KP-së. Gjykata theksoi se edhe pse bëhej fjalë për një rigjykim pas pranimit të kërkesës për rishikim, parimet e së drejtës penale dhe procedurale mbeten të zbatueshme, përfshirë edhe detyrimin për të mos përkeqësuar pozitën e të pandehurit, përveçse në rastet kur faktet e reja e justifikojnë këtë.

- Duke qenë se neni 78/a i KP-së aktual parashikon si dënim 30 vjet burgim ose burgim të përjetshëm, gjykata çmon se ky nen përbën ligjin më të favorshëm për të pandehurin, duke qenë se ruan cilësinë e të dënuarit dhe, në përputhje me parimin e ligjit penal më të butë, ky dispozitiv do të zbatohet në rastin konkret. Neni 88/1 i KP-së nuk ka pësuar ndryshime krahasuar me kohën e kryerjes së veprës penale dhe kohën e gjykimit. Lidhur me veprën penale të mbajtjes pa leje të armëve luftarake, gjykata vëren se neni 278/2 i KP-së, në fuqi në vitin 1998, ka përmbajtur dukshëm më të favorshme se dispozita aktuale e ndryshuar me ligjin nr. 82/2016. Dispozita e vitit 1998 parashikonte dënim me gjobë ose me burgim deri në 7 vjet, ndërsa ligji aktual sanksionon dënim nga 3 deri në 7 vjet, duke kufizuar alternativa më të lehta dënimi, ndaj gjykata, në zbatim të parimit të ligjit më të butë, vendos të zbatojë dispozitën në fuqi në vitin 1998.

- Gjatë diskutimeve përfundimtare, mbrojtësi i zgjedhur nga i dënuari parashtroi rrethanat procedurale të çështjes, pa u ndalur më tej në trajtimin e rrethanave faktike, provave apo akuzave, meqenëse vetë i dënuari i kishte pranuar ato dhe ishte shprehur i penduar. Avokati ritheksoi kërkesën për gjykim të shkurtuar, të bërë më herët gjatë seancës dhe në fazat paraprake të gjykimit. Megjithatë, gjykata rikujton qëndrimin e saj lidhur me pamundësinë për të aplikuar gjykimin e shkurtuar në veprat që parashikojnë dënim me burgim të përjetshëm, sipas dispozitave procedurale aktualisht në fuqi, të cilat e ndalojnë këtë regjim procedural.

- Në lidhje me referimin e avokatit ndaj çështjes *Scoppola kundër Italisë* (GJEDNJ, 1999), gjykata vlerëson se rasti nuk është i ngjashëm me atë në shqyrtim. Në çështjen *Scoppola*, i pandehuri kishte përfituar realisht gjykim të shkurtuar dhe kjo e drejtë ishte konkretisht e aplikuar ndaj tij përpara se të ndryshohej ligji. Ndërsa në rastin konkret, Ndok Gjeka është gjykuar në ritin e zakonshëm dhe nuk ka përfituar ndonjë të drejtë të tillë më parë, dhe për më tepër, në rigjykim nuk mund të aplikohet gjykimi i shkurtuar për veprat që përfshijnë dënim me burgim të përjetshëm, në përputhje me dispozitat në fuqi.

- Për sa i përket pretendimit të moskompetencës së gjykatës, që është ngritur edhe në fazat paraprake, gjykata sqaron se ligji për rishikimin e vendimeve penale përcakton shprehimisht gjykatën kompetente për shqyrtimin e çështjes, dhe në këtë rast është Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, duke u bazuar në parimin juridik *lex specialis derogat lex generalis*.

- Avokati ka pretenduar, gjithashtu, se i është cenuar e drejta e mbrojtjes për shkak të caktimit të një avokati kryesisht në mungesë të mbrojtësit të zgjedhur. Sipas tij, ky caktim duhej të kryhej vetëm me pëlqimin e të dënuarit dhe me praninë e prokurorit. Gjykata i konsideron këto pretendime si të pabazuara, duke theksuar se neni 49 i KPP-së parashikon mbrojtjen e detyrueshme për kategori të caktuara çështjesh dhe nuk parashikon dhënien e pëlqimit nga prokurori për emërimin e avokatit. Emërimi i avokatit kryesisht është bërë sipas listës së dërguar nga Dhoma e Avokatisë dhe nuk lidhet me dëshirën apo pëlqimin e të dënuarit. Gjykata ka vepruar në respektim të dispozitave ligjore për të garantuar vazhdimësinë e procesit dhe të drejtën e mbrojtjes.

- Kërkesa për riçeljen e hetimeve gjyqësore është paraqitur nga pala mbrojtëse gjatë diskutimeve përfundimtare, por pa u mbështetur në asnjë nga rastet e parashikuara në nenin 378/a të KPP-së. Gjykata e ka rrëzuar këtë kërkesë me vendim të ndërmjetëm, pasi avokati nuk ka paraqitur ndonjë provë të re që do të justifikonte riçeljen, por është kufizuar vetëm në kërkesën për të anuluar vendimin që kishte rrëzuar kërkesën për gjykim të shkurtuar, çka nuk përbën bazë ligjore për riçelje të hetimit gjyqësor.

- Në përcaktimin e masës së dënimit, gjykata mban parasysh kufijtë e parashikuar nga neni 78/a i KP-së, i cili sanksionon burgim jo më pak se 30 vjet ose burgim të përjetshëm. Gjykata, megjithëse konstaton se Ndok Gjeka ka konsumuar plotësisht elementet e veprës penale të parashikuar nga ky nen, nuk vendos një dënim më të rëndë se ai i dhënë më parë (23 vjet), duke u mbështetur në parimin e mosrëndimit të pozitës së të dënuarit në rigjykim. Ky parim, megjithëse nuk është i parashikuar shprehimisht për këtë fazë në KPP, është interpretuar në këtë mënyrë edhe nga Gjykata e Lartë në vendimin unifikues nr. 2/2009, ku theksohet se ky parim gjen zbatim në të gjitha shkallët e gjykimit, përfshirë rigjykimin.

- Në përfundim, gjykata në këtë rigjykim ka zbatuar dispozitat më të favorshme për të dënuarin, ka respektuar parimin e mosrëndimit të pozitës së tij, ka garantuar mbrojtjen procedurale dhe ka arritur në një vendim të mbështetur në ligj dhe në parimet themelore të drejtësisë penale.

- I pandehuri Ndok Gjeka ka ushtruar ankim në Gjykatën e Apelit për Krimet e Rënda Tiranë kundër vendimit të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë, ku ndër të tjera kërkoj që t'i aplikohet gjykimi i shkurtuar, duke argumentuar se ishin përmbushur të gjitha kriteret ligjore dhe nuk ekzistonte ndonjë kusht pengues përveç përcaktimit të nenit 403/2 të KPP-së, i cili ndalon gjykimin e shkurtuar për veprat që parashikojnë burgim të përjetshëm. Gjykata e Shkallës së Parë në vendimin nr. 89, datë 27.7.2018, refuzoi kërkesën, duke arsyetuar se është një parim i përbotshëm që dispozitat e Procedurës Penale të zbatohen sipas kohës së gjykimit, përveç rasteve ku ligjvënësi ka përcaktuar ndryshe me fuqi prapavepruese. Ky konkluzion u kundërshtua si i gabuar, pasi nuk ekziston ndonjë parim i përbotshëm për hetimin dhe gjykimin e veprave penale, duke pasur parasysh që në shumë vende të botës nuk aplikohen ligje penale e procedurale, por rite dhe zakone lokale. Për më tepër, në të drejtën shqiptare dhe në të drejtën e shteteve që kanë ratifikuar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, fuqia prapavepruese e ligjit penal nuk shoqërohet me dispozita kalimtare, pasi kjo është e përcaktuar qartë në Kushtetutë, legjislacionin penal dhe normat ndërkombëtare.

- Gjykata e Shkallës së Parë iu referua edhe vendimit nr. 2, datë 17.9.2009, të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GjEDNj), sipas të cilit dispozita e nenit 442/2 të Kodit të Procedurës Penale Italiane konsiderohet pjesë e ligjit penal material. Megjithatë, Gjykata e Shkallës së Parë e hodhi poshtë krahasimin me çështjen *Scoppola kundër Italisë*, duke argumentuar se në atë rast gjykimi i shkurtuar ishte aplikuar në shkallë të parë, para hyrjes në fuqi të një dekreti që e shfuqizoi këtë mundësi, ndërsa në rastin e Ndok Gjekës gjykata e apelit kishte revokuar një të drejtë të fituar, gjë që sipas mbrojtjes ishte e padrejtë.

- Në vendimin e GjEDNj-së, në lidhje me *Scoppola*, theksohet se ndryshimet e ligjit penal material nuk duhen zbatuar në mënyrë të menjëhershme, veçanërisht kur kanë hyrë në fuqi pas kryerjes së veprës penale. Kjo u theksua me faktin që dekreti ligjor nr. 341, datë 24.11.2000, nuk duhej të aplikohet në gjykimin që u zhvillua më 24.11.2000, pasi vepra ishte kryer më 2.9.1999, duke e konsideruar nenin 442/2 si dispozitë të ligjit penal material me fuqi prapavepruese. Për këto arsye, u kërkuar riçelja e hetimit gjyqësor dhe revokimi i vendimit të ndërmjetëm të datës 6.4.2018, që rrëzoi kërkesën për gjykim të shkurtuar, duke argumentuar se mbrojtja nuk kërkoj prova të reja që do të justifikonin një riçelje.

- Në lidhje me mbrojtjen në proces, u ngritën pretendime për caktimin e avokatëve kryesisht nga gjykata në rastet kur mbrojtësi i zgjedhur mungonte për arsye të justifikuara. Në seancën e datës 3.4.2018, ku mungoi edhe prokurori, u kritikua caktimi i avokatit kryesisht nga gjykata, pasi procesi nuk mund të zhvillohej pa praninë e prokurorit dhe pa hetuar papajtueshmërinë e avokatit me të akuzuarin. Po ashtu, në seancën e datës 20.6.2018, gjykata caktoi sërish avokat kryesisht, duke lejuar që i akuzuari të përfaqësohej paralelisht nga avokati i zgjedhur dhe ai i caktuar, një praktikë pa precedent dhe në kundërshtim me nenin 49/6 të KPP-së, që përcakton se mbrojtësi i caktuar pushon funksionet kur i pandehuri zgjedh mbrojtësin e vet. Kërkesa për revokimin e vendimit për caktimin e avokatit kryesisht u refuzua.

- Në përfundim të ankimit, i pandehuri kërkoi ndryshimin e vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë, prishjen e vendimeve të mëparshme të Gjykatës së Shkallës së Parë, Apelit dhe Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, uljen e masës së dënimit dhe aplikimin e gjykimit të shkurtuar. Kundërshtojmë vendimin e Gjykatës së Apelit Shkodër, si një vendimmarrje e marrë në mosrespektim dhe zbatim të gabuar të ligjit material ose procedural, me rëndësi për njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore.

- Argumentimi ligjor i shkeljes së kryer nga gjykata më të ulëta, lidhur me zbatimin e gabuar ligjit material dhe procedural penal (neni i 3 të Kodit Penal dhe neneve 403–406 të KPP-së), me pasojë refuzimin e të drejtës legjitime të të pandehurit për gjykim të shkurtuar. Në këtë çështje, qëndrimi ynë mbështetet në parimin themelor të zbatimit të ligjit më të favorshëm penal. Vepra penale për të cilën akuzohet i pandehuri është kryer në vitin 1998, kur ligji nuk e ndalonte gjykimin e shkurtuar për veprat që parashikonin dënim me burgim të përjetshëm. Ndryshimet që e përjashtuan këtë mundësi hyn në fuqi vetëm në vitin 2017, shumë kohë pas kryerjes së veprës. Duke qenë se gjykimi i shkurtuar nuk është thjesht një rregull procedural, por një dispozitë me efekt material pasi ndikon drejtpërdrejt në përmasën e dënimit – ai duhet të vlerësohet në raport me kohën e kryerjes së veprës, dhe jo të aplikimit të kërkesës. Prandaj, parimi i zbatimit të ligjit më të favorshëm kërkon që të pandehurit t'i njihet e drejta për gjykim të shkurtuar sipas ligjit që ishte në fuqi në 1998. Për më tepër, meqë kjo çështje është gjykuar në mungesë dhe është pranuar rishikimi, i pandehuri duhet të rivendoset në të gjitha të drejtat procedurale që do të kishte pasur po të ishte gjykuar i pranishëm që në fillim. Mohimi i gjykimit të shkurtuar në këtë kontekst është i pajustificuar dhe përbën një shkelje të barazisë përpara ligjit dhe të standardit të një procesi të rregullt ligjor, siç kërkohet nga Kushtetuta dhe Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut.

- Gjykatat e faktit kanë gabuar kur kanë zbatuar ligjin procedural në fuqi në kohën e gjykimit dhe jo në kohën e kryerjes së veprës. Ky interpretim shkel parimin e sigurisë juridike dhe të zbatimit të ligjit penal më të butë. Duke qenë se gjykimi i shkurtuar përbën një të drejtë me natyrë të përzier, refuzimi i tij nuk mund të bëhet në mënyrë automatike e pa vlerësim individual, aq më tepër kur kjo çon në përjashtimin e padrejtë të një të pandehuri nga një regjim më i favorshëm penal.

- Vlerësojmë se, pranimi i kërkesës për rishikim, me motivin se i pandehuri është gjykuar në mungesë (siç është në çështjen e të pandehur Ndok Gjeka), i pandehuri rivendoset në të gjitha të drejtat që ai do të kishte përfutur, nëse gjykimi nuk do të ishte zhvilluar në mungesë të tij, apo do të ketë të drejta të kufizuara, duke iu mohuar edhe e drejta për të përfutur gjykimin e shkurtuar, të cilin ai do ta kishte kërkuar nëse do të ishte njoftuar personalisht për procesin: i. Rishikimi është mjet ankimi i jashtëzakonshëm dhe përjashtimor kundër një vendimi gjyqësor penal të formës së prerë, i cili nuk mund të kundërshtohet nëpërmjet mjeteve të zakonshme të ankimit (apeli dhe rekursi). Në këto kushte, kur janë shteruar mjetet e zakonshme të ankimit, vendimi është i formës së prerë dhe çështja konsiderohet e mbyllur në bazë të parimit të gjësë së gjykuar (*res judicata*).

Në nenin 449, të KPP-së përcaktohet se cilët vendime mund të jenë objekt rishikimi. Rishikimi si mjet i jashtëzakonshëm ankimi, sipas nenit 451 të KPP-së, pas ndryshimeve të bëra me ligjin nr. 35/2017, mund të jetë vetë *extra ordinem pro reo* dhe jo *contra reum*, pasi nuk lejohet rishikimi i vendimit të pafajësisë dhe vendimi i dënimit kur synohet rëndimi i pozitës së të dënuarit;

- ii. Në rastin *pro reo* rishikimi bëhet me kërkesë të të dënuarit me qëllimin për të provokuar një rivlerësim të së vërtetës në drejtimin e kundërshtimit të vendimit të fajësisë dhe të mundësisë që rihapja e procesit sjell potencialisht mundësinë e dhënies së një vendimi pafajësie. Në themel të rishikimit qëndron parimi se drejtësia duhet të jetë e vërtetë, duke thyer kornizat procedurale të mbylljes përfundimtare të gjykimit. Gjykimi rishikues, mbasi i hapet rrugë kërkesës së rishikimit nga gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit, pa praninë e palëve, zhvillohet në gjykatën e shkallës së parë që ka dhënë vendimin ose në gjykatën e apelit kur kërkesa bëhet vetëm kundër këtij vendimi (neni 453/3 i KPP-së).

- Në vendimin e saj, ndër të tjera, Gjykata e Apelit Shkodër arsyeton se, i dënuari ka kërkuar që referuar neneve 354/1, 403 të KPP-së (para ndryshimeve), neneve 29/3 dhe 102/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, nenit 1/a, paragrafët 1 dhe 3, të Kodit Penal, si dhe vendimit të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut nr. 2, datë 17.9.1999, në rishikimin e vendimit të formës së prerë, të procedohej me gjykim të shkurtuar. Gjykata e shkallës së parë, me vendim të ndërmjetëm, bazuar në nenin 403/2 të KPP-së, lidhur me nenin 354 e vijues të tij, duke arsyetuar se në kushtet kur dispozitat procedurale zbatohen ato të kohës së gjykimit (pa fuqi prapavepruese kur nuk parashikohet shprehimisht ndryshe në ligj), dhe faktit se i dënuari Ndok Gjeka ishte dënuar ndër të tjera për veprën penale të parashikuar nga neni 78/2 i KP-së të kohës së kryerjes së veprës, i cili parashikon për këto lloj veprash penale, dënim me burgim të përjetshëm, ka vendosur të rrëzojë kërkesën e të dënuarit Ndok Gjeka dhe avokatit mbrojtës, për të proceduar me gjykim të shkurtuar për shkak të ndalimit ligjor.

- Lidhur me pretendimin se kërkesa e të dënuarit për gjykim të shkurtuar bazohej në përfundimet e çështjes *Scoppola kundër Italisë*, sipas të cilës dispozita procedurale kur përmban dispozita të së drejtës penale materiale, për sa i përket zgjatjes së masës së dënimit është në përputhje me qëllimet e fjalisë së fundit të nenit 7, paragrafi 1, i KEDNj-së, që parashikon se ndalohet dhënia e një dënimi më të rëndë se dënimi që mund të jepej në kohën e kryerjes së veprës penale, gjykata e shkallës së parë ka çmuar se pala kërkuuese e keqinterpretonte atë vendim. Është parim i përgjithshëm që dispozita procedurale penale zbatohet ajo e kohës së gjykimit, me përjashtim kur ligjvënësi ka parashikuar ndryshime duke i dhënë fuqi prapavepruese. Rregullat procedurale penale normojnë sjelljen e pjesëmarrësve në gjykim, në kohën e zbatimit të tyre kur ato janë në fuqi. Qëllimi i ndryshimeve që i janë bërë nenit 403/2 të KPP-së, është për një kategori veprash penale me rrezikshmëri të theksuar shoqërore, të cilat parashikojnë dënim me burgim të përjetshëm, duke ndaluar procedimin me gjykim të shkurtuar. Legjislatori, për shkak të rrezikshmërisë së lartë shoqërore të kësaj kategorie veprash penale dhe rëndësisë që merr gjykimi i çështjeve të kësaj natyre, ka përcaktuar se kjo kategori çështjesh duhet të shqyrtohet me gjykim të zakonshëm, duke u dëgjuar e debatuar provat në seancë gjyqësore. Ky rregullim ligjor, shkon drejt garantimit të një procesi gjyqësor të rregullt e duke garantuar realizimin në shkallë sa më të lartë të të drejtave procedurale të të pandehurit, për të cilin marzhi i dënimit është shumë i lartë. Dispozitat mbi rishikimin e vendimit penal parashikojnë se zbatohen dispozitat për gjykimin në shkallë të parë për aq sa është e mundur. Me ndryshimet që ka bërë ligji nr. 35/2017, ka shtuar kreun IX që bën fjalë për seancën paraprake, ku ndër të tjera parashikohet mundësia e paraqitjes së kërkesës për gjykim të shkurtuar. Rrëgjykimi, nuk mund të fillojë nga seanca paraprake pasi dispozitat përkatëse e lidhin me gjykimin dhe jo me fazat e hetimeve.

- Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në jurisprudencën e tij, ka mbajtur qëndrimin e pranuar tashmë (edhe nga doktrina dhe praktika gjyqësore) se pavlefshmëritë absolute i binden parimit të taksativitetit, të normuar nga neni 128 i Kodit të Procedurës Penale (shih vendimin nr. 00-2024-176 (23), datë 30.1.2024, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë). Si rrjedhojë, vendimi i marrë në këtë procedurë duhet të konsiderohet i pavlefshëm për shkak të shkeljes absolute të rregullave të thirrjes dhe njoftimit, dhe duhet të prishë dhe çështja të kthehet për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit me trup tjetër gjykues, duke garantuar në mënyrë të plotë të drejtën e të pandehurit për njoftim dhe mbrojtje efektive në gjykim. Për këto arsye, vendimi i Gjykatës së Apelit Shkodër është marrë në shkelje të qartë të parimit të provimit përtej çdo dyshimi të arsyeshëm dhe të dispozitave ligjore që rregullojnë çmuarjen e provave. Duke qenë se kjo shkelje është themelore, vendimi duhet të priset dhe çështja të kthehet për rishqyrtim në këtë gjykatë me trup gjykues tjetër, në mënyrë që të garantohet një gjykim i drejtë, i plotë dhe në përputhje me ligjin. Sa më sipër, vlerësojmë, se në rastin konkret, nga Gjykata e Apelit Shkodër është zbatuar jo në mënyrë të drejtë ligji procedural penal në drejtim të argumentimit/arsyetimit të vendimit dhe çmuarjes së provave, referuar neneve 152 e 383 të KPP-së, për të gjykuarin Ndok Gjeka. Për sa arsyetohet më sipër, rezulton qartësisht se, Gjykata e Apelit Shkodër, në gjykimin e zhvilluar për të pandehurin Ndok Gjeka, në përfundim të të cilit ka disponuar me vendimin me nr. 138, datë 8.10.2020, duke lënë në fuqi të vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, ka zbatuar gabim ligjin material dhe procedural penal, me rëndësi për njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore; ka keqzbatuar ligjin procedural me pasojë pavlefshmërinë e vendimit, si dhe ka dhënë një vendim në kundërshtim me praktikën e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

II. Procedura e gjykimit në Gjykatë të Lartë:

17. Më datë 18.9.2025, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me shkresën nr. 420/21 prot., i ka kërkuar Prokurorisë së Përgjithshme *opinion me shkrim*, në lidhje me çështjet e ngritura për diskutim në rastin konkret:

a) - Cila është pozita procedurale e kërkuesit (i dënuar apo i pandehur), në gjykimin e rishikimit, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara nga neni 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës penale?

b) - A rivendoset kërkuesi në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar?

18. Në datën 8.10.2025, *Prokuroria e Përgjithshme ka paraqitur pranë Gjykatës së Lartë, parashtrim* në të cilat pasqyrohet mendimi i Prokurorisë, në lidhje me pyetjet e pasqyruara nga ana e Kolegjit Penal, konkretisht:

- Gjykimi i kësaj çështjeje po zhvillohet në kuadër të parashikimeve ligjore që rregullojnë gjykimin në Gjykatën e Lartë, të përcaktuar në nenin 432/2 të KPP-së. Në rekurs paraqiten disa shkaqe që sipas rekursuesit e bëjnë vendimin e Gjykatës së Apelit Shkodër të cenueshëm, por referuar kërkesës së Gjykatës së Lartë, mendimi jonë në këtë material do të përqendrohet kryesisht në 2 çështjet e shtruara nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë. Në lidhje me dy pyetjet e shtruara nga Kolegji Penal i Gjykatës Penale, me qëllim shqyrtimin e kësaj çështjeje penale dhe në funksion të arsyetimit dhe dhënies së një përgjigjeje, në lidhje me këto çështje, është e nevojshme të evidentojmë kuadrin ligjor që do të marrim në shqyrtim dhe të identifikojmë praktikën e ndryshme dhe argumentet përkatëse në funksion të tyre: 1. Cila është pozita procedurale e kërkuesit (i dënuar apo i pandehur), në gjykimin e rishikimit, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara nga neni 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të KPP-së?

- Sipas legjislacionit tonë procedural dhe vendimit unifikues të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë nr. 3, datë 8.7.2013, rishikimi është mjet ankimi i jashtëzakonshëm dhe

përfashtimor kundër një vendimi gjyqësor penal të formës së prerë, i cili nuk mund të kundërshtohet nëpërmjet mjeteve të zakonshme të ankimit (apeli dhe rekursi). Në këto kushte, kur janë shteruar mjetet e zakonshme të ankimit, vendimi është i formës së prerë dhe çështja konsiderohet e mbyllur në bazë të parimit të “gjësë së gjykuar”.

- Në nenin 449 të KPP-së përcaktohet se cilat vendime mund të jenë objekt rishikim. Ndërsa neni 450 i KPP-së përcakton rastet për të cilat mund të kërkohet rishikimi dhe si të tilla kjo dispozitë parashikon shtatë raste. Kjo dispozitë, nëpërmjet rasteve të parashikuara nga shkronjat: “a”, “b”, “c” dhe “ç”, i jep mundësinë të dënuarit të kontestojë fajësinë ose kualifikimin ligjor të veprës penale mbi disa arsye specifike sikurse janë prova të reja apo vendime penale në konflikt me njëri-tjetrin. Në këto raste, i dënuari në momentin e kërkesës për rishikim zakonisht pretendon pafajësi ose një gabim gjyqësor, pra nëpërmjet rishikimit synon përfashtimin e tij të plotë nga përgjegjësia penale ose lehtësimin e saj në dritën e rrethanave të reja. Ndryshe qëndron çështja me rastet e rishikimit të parashikuara nga shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”. Sipas përmbajtjes së këtyre pikave, ky institut gjen zbatim kur: d) shkak për rishikimin e vendimit të formës së prerë rezulton nga një vendim i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut që e bën të domosdoshëm rigjykimin e çështjes; dh) kur ekstradimi i të dënuarit të gjykuar në mungesë jepet me kushtin e shprehur të rigjykit të çështjes; e) kur personi është gjykuar në mungesë sipas nenit 352 të këtij Kodi dhe kërkon rigjykimin e çështjes. Sikurse rezulton nga përmbajtja e shkronjave “d”, “dh” dhe “e”, i dënuari jo domosdoshmërisht konteston fajësinë apo cilësimin ligjor të veprës penale, por kërkon korrigjimin e shkeljeve të procedurës sikurse janë, mungesa e një gjykimi të drejtë, shkelja e të drejtave procedurale dhe jo domosdoshmërisht ndryshimin e konkluzionit të fajësisë. Në këto raste provat e fajësisë mund të jenë të plota, por thjesht gjykimi i parë ka pasur mangësi (p.sh. mungesë avokati, shkelje e parimit të barazisë së armëve, etj.). Gjithashtu, rishikimi është i detyrueshëm kur i dënuari është ekstraduar nga një shtet tjetër dhe ekstradimi është bërë me kusht rigjykimin e tij dhe kur i dënuari është gjykuar në mungesë pa dijeninë e tij.

- Nga ana tjetër, në nenin 453 të KPP-së është parashikuar procedura që ndiqet gjatë kërkesës për rishikim. Nëpërmjet parashikimeve që bën kjo dispozitë, përcakton dhe pozitën dhe statusin procedural që mban gjatë zhvillimit të gjykimit për rishikim, i dënuar që ka bërë kërkesën. Konkretisht në pikën 4, të nenit 453, të KPP-së, parashikohet se: “... Deri në dhënien e vendimit nga gjykata e rishikimit, sipas nenit 456, të këtij Kodi (KPP), i dënuari ruan të njëjtën pozitë procedurale”. Pika 4 e këtij neni, e cila është shtuar me ndryshimet që i janë bërë KPP-së në vitin 2017, përcakton qartë statusin procedural të dënuarit që ka bërë kërkesën për rishikim, duke saktësuar se ajo nuk ndryshon gjatë kohës që çështja është në proces rishikimi: “Deri në dhënien e vendimit nga gjykata e rishikimit, sipas nenit 456, i dënuari ruan të njëjtën pozitë procedurale”. Ndryshimi që ligjvënësi ka bërë në këtë dispozitë ka për qëllim të adresojë situatën tranzitore gjatë rishikimit, dhe garanton që thjesht hapja e procedurës së rishikimit nuk prek automatikisht statusin juridik të personit si i dënuar. E thënë në mënyrë eksplicite, derisa të merret një vendim përfundimtar pas rigjykit (ose refuzimit të rishikimit), personi vazhdon të konsiderohet “i dënuar” me vendim të formës së prerë. Ruajtjen e këtij statusi ligjvënësi nuk e ka lidhur me shkaqet e rishikimit, nëse ato synojnë të godasin fajësinë dhe cilësimin ligjor të veprës penale apo synojnë korrigjimin e shkeljeve procedurale, por ka sanksionuar se pavarësisht nga shkaqet për të cilat kërkohet rishikimi, deri në dhënien e vendimit nga gjykata e rishikimit, sipas nenit 456, i dënuari ruan të njëjtën pozitë procedurale”.

- Edhe gjatë rigjykit pas pranimit të rishikimit, personi mban pozitën e “të dënuarit që po rigjykohet”. I dënuari gëzon të drejtat procedurale të mbrojtjes, por teknikisht ai nuk quhet “i pandehur”, ai vjen me statusin e “të dënuarit” deri sa të vendoset ndryshe.

- Neni 453/4 i KPP-së synon të sqarojë se vendimi i vjetër mban efektet e veta derisa të zëvendësohet nga një vendim i ri (nëse do ndodhë). Parashikimi i pikës 4, të nenit 453, të KPP-së është në koherencë me vendimin unifikues të Gjykatës së Lartë nr. 3, datë 8.7.2013. Kemi mendimi që për nga mënyra se si është formuluar pika 4, e nenit 453 të KPP-së, për statusin e të dënuarit gjatë gjykimit të rishikimit, ajo është e plotë nuk ka nevojë për interpretim. Nga sa u arsyetua më lart, në lidhje me pyetjen e parë japim mendimin se: Në gjykimin e rishikimit, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara nga neni 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të KPP-së, pozita procedurale e kërkuesit deri në përfundim të procesit të rishikimit është ajo e “të dënuarit”.

- Lidhur me pyetjen e dytë: 2. A rivendoset kërkuesi në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar? - Për t’i dhënë përgjigje pyetjes së shtruar, duhet të referohemi në trajtimin që legjislacioni dhe praktika gjyqësore i bën institutit të rishikimit të vendimit penal të formës së prerë, parashikimet që KPP-ja bën për të në nenin 450 për rastet se kur lejohet rishikimi dhe dispozitat e KPP-së që përcaktojnë kushtet dhe kriteret e aplikimit të gjykimit të shkurtuar, si një nga llojet e gjykimit të posaçëm, vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr. 4, datë 10.2.2012 dhe vendimet unifikuese të Gjykatës së Lartë nr. 2, datë 29.1.2003, për gjykimin e shkurtuar dhe nr. 3, datë 8.7.2013, për rishikimin. Duke pasur parasysh këto dispozita dhe praktikën gjyqësore, mendojmë se për sa i takon gjykimit të shkurtuar në kontekstin e rishikimit, duhet që kushtet dhe kriteret që ligji kërkon për aplikimin e tij të shikohen, në lidhje me qëllimin e institutit të rishikimit dhe rastet për të cilat lejohet rishikimi. Në kuadrin e një rishikimi, situata paraqitet më komplekse, sepse rishikimi dhe rihapja e çështjes bëhet zakonisht për shkaqe të jashtëzakonshme (si provat e reja, etj.) dhe shpesh synimi është që i dënuari të provojë pafajësinë ose një gabim në vendimin penal ndaj tij. Duke ju rikthyer edhe njëherë interpretimit historik, të nenit 450 të KPP-së, të ndryshuar, me ndryshimet e bëra nga ligji nr. 35/2017, sikurse trajtuam dhe më lart, në këtë dispozitë janë shtuar tre raste të reja për rishikimin e një vendimi penal të formës së prerë, dy prej të cilave, konkretisht shkronjat “dh” dhe “e” të tij, lidhen drejtpërdrejt me gjykimin në mungesë të të dënuarit. Si raste *sui generis*, të cilat nuk vijnë si një mjet i jashtëzakonshëm ankimi për shkaqe që lidhen me vendimmarrjen e gabuar të gjykatës, shkaqet për rishikimin që lidhen me mungesën e të dënuarit në gjykim, synojnë rigjykimin nga e para të çështjes së përfunduar me vendim të formës së prerë, pa praninë e të dënuarit.

- Lidhur me gjykimin e rishikimit, në nenin 455 të KPP-së, në pikën 2, parashikohet se në gjykim zbatohen dispozitat e gjykimit të shkallës së parë brenda kufijve të shkaqeve të parashtruar në kërkesën e rishikimit. Nga mënyra se si është formuluar kjo dispozitë e KPP-së, krijon përshtypjen se gjykata ka detyrimin të rivendosë të gjitha të drejtat e të dënuarit në të njëjtën masë dhe mënyrë që do të mund t’i ushtronte ato, nëse do të gjykohej në praninë apo dijeninë e tij, përfshirë dhe të drejtën për të kërkuar gjykimin e shkurtuar. Por, duke ballafaquar dispozitat e KPP-së që parashikojnë institutin e rishikimit të vendimeve penale të formës së prerë me dispozitat që parashikojnë gjykimin e shkurtuar, konstatojmë se këto dispozita ligjore nuk ndërthuren me njëra-tjetrën, çka do të thotë që në rastin e rishikimit nuk mund të flitet për aplikimin e gjykimit të shkurtuar (neni 403 i KPP-së), sepse:

- Së pari: Neni 403 i KPP-së, për gjykimin e shkurtuar parashikon se “Kërkesa për gjykim të shkurtuar paraqitet nga i pandehuri ose mbrojtësi i tij me autorizim në seancën paraprake”. Neni 403 i KPP-së që parashikon gjykimin e shkurtuar, kërkon që gjykimi të zhvillohet në gjendjen dhe mbi bazën e akteve hetimore, akteve që përmban fashikulli që prokurori ka dërguar në gjykatë për gjykim. Në këtë lloj gjykimi merren të mirëqena aktet e prodhuara në fazën e hetimit ashtu siç janë. Në rastin e rishikimit, përfshirë dhe rastin konkret, rishikimi nuk mund të bëhet mbi bazën

e akteve të hetimit paraprak, sepse tashmë është zhvilluar një herë gjykimi. Pavarësisht nëse ka qenë apo nuk ka qenë i pranishëm i pandehuri në gjykim, për të paraqitur para gjykatës kërkesën për aplikimin e gjykimit të shkurtuar, ky moment ka kaluar. Tashmë rishikimi do të bëhet duke marrë për bazë dhe shqyrtuar provat e marra gjatë gjykimit të parë dhe jo provat e marra gjatë hetimit paraprak. Provat e marra gjatë hetimit paraprak jo domosdoshmërisht janë të njëjta me ato të marra në gjykim. Mund të ndodhë që në gjykim të jenë marrë prova të reja apo një provë e marrë gjatë hetimit paraprak, të jetë ndryshuar gjatë gjykimit.

- Së dyti: Sipas parashikimit ligjor, gjykimi i shkurtuar ka dy elemente, ekonominë gjyqësore dhe përfitimin e uljes së dënimit për të pandehurin. Gjykimi i shkurtuar ka vlerë për ekonomi gjyqësore sepse thjeshton dhe shkurton procedurat, rrit shpejtësinë dhe efektivitetin e gjykimit dhe sjell për pasojë një përfitim për të pandehurin në uljen e 1/3 së dënimit. Pra sipas parashikimit ligjor, gjykimi i shkurtuar ka dy elemente, ekonominë gjyqësore dhe përfitimin e uljes së dënimit për të pandehurin. Të dyja këto elemente duhet të merren parasysh nga gjykata kur shqyrton kërkesën për gjykim të shkurtuar, me qëllim për të mos e kthyer këtë institut një mjet vetëm për përfitimin e të pandehurit. Lidhur me këtë, Gjykata e Lartë në vendimin njëses nr. 2, datë 29.1.2003, për gjykimin e shkurtuar, nënvizon se “... Është konceptualisht e gabuar kur gjykimi i shkurtuar aplikohet vetëm si përfitim për të pandehurin, pavarësisht nga fakti se është proceduar me gjykim të zakonshëm”. Referuar përmbajtjes së nenit 403 të KPP-së, në thelb gjykimi i shkurtuar është një marrëveshje midis dy palëve, shtetit të përfaqësuar nga gjykata dhe të pandehurit, e cila bazohet në konceptin e heqjes dorë nga palët për disa të drejta për të marrë disa përfitime. Shteti përfiton ekonominë gjyqësore, rrit shpejtësinë dhe efektivitetin e gjykimit, ndërsa i pandehuri përfiton uljen e 1/3 së dënimit. Në rastin e rishikimit dhe rastin konkret ky moment ka kaluar. Nuk mund të bëhet më fjalë për ekonomi gjyqësore, kur çështja është gjykuar një herë me procedurën e gjykimit të zakonshëm. Duke pasur parasysh sa më sipër, mendojmë se zgjidhja më e drejtë për pyetjen e shtruar do të ishte: Në rastet e rishikimit të vendimeve penale të formës së prerë, të parashikuara nga neni 450, pika 1, shkronjat “dh” dhe “e”, të KPP-së nuk mund dhe nuk duhet të pranohet kërkesa e të dënuarit për aplikimin e gjykimit të shkurtuar dhe për pasojë as përfitimi i uljes së dënimit me 1/3.

- Për sa argumentuam më lart, i gjejmë të pambështetura në ligj pretendimet e rekursuesit kundër vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe vendimit nr. 89, datë 27.7.2017, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, për arsye se kjo është një çështje rishikimi që pikërisht në kuadër të ofrimit të garancive ndaj të dënuarit, nuk mund të rigjykohej me procedurën e gjykimit të shkurtuar.

19. **Kolegji Penal** i Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë, *gjatë shqyrtimit të çështjes në dhomë këshillimi*, në datën 16.10.2025, duke konstatuar praktika të ndryshme në drejtim të zbatimit të nenit 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale (në vijim KPP-ja), vendosi:

- **Kalimin e çështjes penale** me nr. 52104-00420-00-2021 akti, datë regjistrimi 25.5.2021, **për shqyrtim në seancë gjyqësore me qëllim njësimin e praktikës gjyqësore**, në lidhje me çështjet:

a) *Cila është pozita procedurale e kërkuesit (i dënuar apo i pandehur), në gjykimin e rishikimit, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh”, dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale?*

b) *A rivendoset kërkuesi në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar?*

20. Në datën 18.11.2025, u zhvillua seanca gjyqësore me prezencën e prokurorit të Prokurorisë së Përgjithshme dhe mbrojtësit të zgjedhur nga i gjykuari, të cilët kërkuan përkatësisht:

- **Përfaqësuesi i zgjedhur i të gjykuarit:** “Prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe kthimin e akteve për rishqyrtim në po atë gjykatë më tjetër trup gjykues, ose pranimin e kërkesës për gjykim dhe aplikimin e kërkesës për gjykim të shkurtuar, parashikuar nga neni 403 e vijues i KPP-së.”.

- **Prokurori:** “Pezullimin e gjykimit dhe çështja të dërgohet në Gjykatën Kushtetuese për vlerësim kushtetues të nenit 450 të KPP-së, me mendimin për të rishikuar dispozitën e nenit 450 të KPP-së dhe t’i rekomandojë ligjvënësit hartimin e një dispozite të re për këto raste. Për sa u përket pyetjeve të shtruara nga Kolegji, kërkojmë lënien në fuqi të vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe vendimit nr. 89, datë 27.7.2017, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda.

21. Kolegji Penal, në datën 4.12.2025, me vendim të ndërmjetëm, vendosi të mos e pezullojë gjykimin e çështjes dhe të mos i drejtohet Gjykatës Kushtetuese (në vijim GJK-ja) për interpretimin e dispozitës, konkretisht nenit 450 të KPP-së, por të vijojë gjykimin e çështjes për zgjidhjen e saj. Kolegji disponoi të mos pranojë kërkesën e prokurorisë duke arsyetuar se, një nga mekanizmat juridikë që mund të vërë në lëvizje një gjykim kushtetues është “kontrolli incidental”, që parashikohet nga neni 145, pika 2, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, i ndryshuar. Ky institut juridik i mundëson gjyqtarit të zakonshëm, sikurse kolegjeve në Gjykatën e Lartë, që të pezullojë gjykimin e çështjes, kur vëren se ligji që shërben për zgjidhjen e saj bie ndesh me Kushtetutën ose parimet kushtetuese, duke mos e zbatuar atë. Kontrolli incidental detajohet në mënyrë përshkruese në ligjin nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”, të ndryshuar, përkatësisht nenet 49, pika 3, shkronja “dh”, 50, pika 3, 68, 69 dhe 70. Edhe pse për përdorimin e këtij instituti ka parashikime të detajuara me ligj, për zbatimin e tij në praktikë ka qenë e nevojshme vendosja e disa kriterëve dhe standardeve nga jurisprudenca kushtetuese, sikurse dhe nga doktrina e së drejtës.

21.1 Në këto kushte, Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë (në vijim GJK-ja) ka përcaktuar legjitimitetin e gjykatës referuese për të parashtruar kërkesë për kontroll incidental mbështetur në katër elemente që përfshijnë: i. Gjykata referuese të ketë përcaktuar/identifikuar ligjin që do të zbatohet për zgjidhjen e çështjes konkrete (lidhja e drejtpërdrejtë); ii. Gjykata të parashtojë arsye serioze për antikushtetutshmërinë e këtij ligji, duke referuar në normat ose parimet konkrete të Kushtetutës; iii. Gjykata të ketë krijuar bindjen se gjykimi nga ajo nuk mund të përfundojë në mënyrë të pavarur nga gjykimi në Gjykatën Kushtetuese; iv. Gjykata të ketë hetuar nëse ka dispozita të tjera për të zgjidhur çështjen në gjykim, e nëse arrin në konkluzionin se ky është ligji i vetëm që duhet t’i referohet për zgjidhjen e çështjes, të ketë bërë të gjitha përpjekjet për ta interpretuar atë në përputhje me Kushtetutën me interpretim pajtues. Kriteret e mësipërme kanë vendosur standardet e jurisprudencës kushtetuese, që mbeten të zbatueshme edhe aktualisht në trajtimin e rasteve të referuara me kontroll incidental. Si një institut juridik i pakufizuar në afate kohore për nisjen e një gjykimi kushtetues, e për t’u shfrytëzuar nga gjykata dhe palët, kontrolli incidental nënkupton se, gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, duke përfshirë edhe Gjykatën e Lartë (Kolegjin Penal në rastin konkret) kanë mundësinë që t’a konkretizojnë dhe kalojnë drejtësinë e tyre të zakonshme, përmes drejtësisë kushtetuese.

21.2 Gjykata Kushtetuese ka shqyrtuar kërkesa të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm për kontrollin incidental të normave procedurale penale që lidhen me institutin e rishikimit të vendimit gjyqësor penal të formës së prerë, ndër të cilët: a) **Vendimi nr. 5, datë 8.1.2020**, i GJK-së për moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare; Ky vendim është disponuar lidhur me rastin konkret objekt gjykimi në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë, në kuadër të të cilit çështja ka kaluar për njësim. Gjykata Kushtetuese është vënë në lëvizje nga Gjykata e Apelit për Krime të Rënda

Tiranë, e cila me vendimin e datës 22.10.2018, ka vendosur: “Pezullimin e gjykimit të çështjes nr. 89, datë 31.8.2018, me objekt, gjykimin e apelit të ankuesit N. Gj., ndaj vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë. Dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese, pasi çmon se ligji neni 453/1/3/4 të KPP-së bie në kundërshtim me nenin 30 dhe 34 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë”. Sipas ligjit nr. 35/2017 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.7906, datë 21.3.1995, ‘Kodi i Procedurës Penale’”, neni 453, paragrafët e kundërshtuar nga gjykata referuese, kanë këtë përmbajtje: “1. Kërkesa e rishikimit shqyrtohet nga gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën këshillimit, pa praninë e palëve [...]” 3. Kur kërkesa pranohet, gjykata vendos dërgimin e çështjes për rigjykim nga një tjetër trup gjykues i së njëjtës gjykatë ose në gjykatën e apelit, kur kërkesa është bërë vetëm kundër vendimit të saj. “4. Deri në dhënien e vendimit nga gjykata e rishikimit, sipas nenit 456, i dënuar ruan të njëjtën pozitë procedurale”.

21.3 Sipas gjykatës kërkuese, paragrafët 1 dhe 3, të nenit 453 të KPP-së, bien në kundërshtim me nenin 34 të Kushtetutës, sipas të cilit: “Askush nuk mund të dënohet më shumë se një herë për të njëjtën vepër penale dhe as të gjykohet sërish, me përjashtim të rasteve kur është vendosur rigjykimi i çështjes nga një gjykatë më e lartë, sipas mënyrës së parashikuar me ligj”; paragrafi 4, i nenit 453 të KPP-së, bie në kundërshtim me parimin e prezumimit të pafajësisë, i parashikuar në nenin 30 të Kushtetutës. Lidhur me legjitimitetin e gjykatës kërkuese, Gjykata Kushtetuese ka vlerësuar se që të legjitimohet gjykata referuese për iniciimin e kontrollit incidental të normës ligjore për papajtueshmëri me Kushtetutën, duhet që gjatë procesit gjyqësor: i. të ketë përcaktuar/identifikuar ligjin që do të zbatohet për zgjidhjen e çështjes konkrete; ii. të parashtrojë arsye serioze për antikushtetutshmërinë e këtij ligji, duke referuar në normat ose parimet konkrete të Kushtetutës; iii. të ketë krijuar bindjen se gjykimi nga ajo nuk mund të përfundojë në mënyrë të pavarur nga gjykimi në Gjykatën Kushtetuese; iv. të ketë hetuar nëse ka dispozita të tjera për të zgjidhur çështjen në gjykim dhe, nëse arrin në konkluzionin se ky është ligji i vetëm të cilit duhet t’i referohet për zgjidhjen e çështjes, të bëjë të gjitha përpjekjet për ta interpretuar atë në përputhje me Kushtetutën (shih vendimin nr. 26, datë 22.5.2015, të Gjykatës Kushtetuese). Sipas saj, kriteret e përcaktuara nga jurisprudenca kushtetuese duhen vlerësuar si kumulative, në kuptimin që ato duhet të plotësohen njëkohësisht, çfarë nënkupton se gjykata referuese duhet të evidentojë jo vetëm objektin, por edhe standardin kushtetues të cenuar në funksion të iniciimit të gjykimit kushtetues, pra jo vetëm normën ligjore, por edhe parimet apo standardet kushtetuese që ajo cenon në rast se zbatohet për zgjidhjen e çështjes. Në këtë vështrim, mjafton mosplotësimi i vetëm njërit prej kriterëve kushtetuese që kërkuesi të mos legjitimohet për vënien në lëvizje të gjykimit kushtetues (shih vendimin nr. 8, datë 7.2.2017, të Gjykatës Kushtetuese).

21.4 Gjykata Kushtetuese ka analizuar kronologjinë e ndryshimeve ligjore lidhur me institutin e rishikimit, ku ky i fundit kalon në dy faza: Në fazën e parë, kompetente për shqyrtimin e kërkesës për rishikimin e vendimit penal të formës së prerë, është gjykata e shkallës së parë, e cila vlerëson kushtet e pranueshmërisë në dhomën e këshillimit, pa praninë e palëve. Në këtë fazë ajo zbaton rregullat e përcaktuara në nenin 453 të KPP-së, por edhe kontrollon ekzistencën e kushteve të rishikimit referuar nenit 450/1 të KPP-së. Në fazën e dytë, gjykata e caktuar për rigjykimin e çështjes si gjykatë kompetente mund të jetë ose gjykata e shkallës së parë apo e apelit, në varësi të vendimit që kërkohet të rishikohet. Kjo gjykatë, gjatë gjykimit të rishikimit, u referohet dispozitave të gjykimit të shkallës së parë, sipas nenit të 455 të KPP-së dhe merr vendimin sipas nenit 456 të KPP-së. Gjatë jurisprudencës së saj, GJK-ja ka theksuar se kërkesa për rishikim përfaqëson një formë të veçantë ankimi, një mjet të jashtëzakonshëm, me anë të të cilit kërkohet rishikimi i një vendimi të formës së prerë të gjykatës. Nëpërmjet këtij mjeti ankimi mund të hapet një gjykim i

mbyllur në mënyrë përfundimtare nga gjykata. Kërkesa për rishikim ushtrohet për shkaqe që qëndrojnë jashtë procesit të themelit, që do të thotë për fakte, prova, rrethana ose ngjarje për të cilat pala nuk kishte dijeni, nuk kishin ndodhur ose nuk ishin vërtetuar gjatë procesit gjyqësor dhe që kanë ndikuar në dhënien e vendimit në fjalë. Duke qenë një mjet i jashtëzakonshëm, pasi ka për objekt një vendim gjyqësor të formës së prerë, me autoritetin e gjësë së gjykuar, pala e interesuar mund të kërkojë rishikimin e një vendimi gjyqësor vetëm për një numër të kufizuar shkaqesh, të parashikuara shprehimisht nga dispozitat procedurale përkatëse (*shih vendimin nr. 17, datë 24.3.2014, të Gjykatës Kushtetuese*).

21.5 Lidhur me rastin konkret, GJK-ja ka çmuar se, gjykata referuese është duke proceduar për rigjykimin e çështjes në themel sipas nenit 456 të KPP-së, proces i cili është realizuar nga Gjykata e Shkallës së Parë të Krimeve të Rënda Tiranë, po sipas të njëjtës dispozite, pra nenit 456 të KPP-së, dhe ka vendosur rrëzimin e kërkesës. Nga sa më sipër, rezulton se dispozita e kundërshtuar nga ana e gjykatës referuese, konkretisht, neni 453, paragrafët 1, 3 dhe 4 të KPP-së, nuk janë të zbatueshme prej saj për zgjidhjen e çështjes konkrete, pasi kjo gjykatë ndodhet në fazën që, do të marrë në shqyrtim ankimin e shtetasit N. Gj., bazuar në dispozitat procedurale penale mbi themelin e çështjes, dhe që kanë të bëjnë me fajësinë ose jo të tij. Në këtë kuptim, gjykata referuese nuk ka identifikuar lidhjen e drejtpërdrejtë mes dispozitës së kundërshtuar dhe zgjidhjes së çështjes konkrete. Ajo nuk ka arritur të provojë se gjykimi që ka nisur nuk mund të përfundojë pa i dhënë përgjigje çështjes së kushtetutshmërisë së normës nga ana e GJK-së dhe se dispozita e kundërshtuar e pengon gjykatën referuese për zgjidhjen e çështjes konkrete objekt gjykimi para saj. Për pretendimin për antikushtetutshmërinë e nenit 453/4 të KPP-së, GJK-ja ka vlerësuar se gjykata referuese nuk i ka parashtruar argumentet në nivel kushtetues, për rrjedhojë nuk mund të konsiderohet si arsye serioze, vetëm referimi në nenin 30 të Kushtetutës, pa e analizuar atë. Për pasojë është vlerësuar se, gjykata referuese nuk plotëson kriteret e legjitimitimit, në kuptim të nenit 145/2 të Kushtetutës dhe nenit 68, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, ndaj kërkesa nuk është pranuar për shqyrtim në seancë plenare.

21.6 b) **Vendimi nr. 1, datë 26.1.2021, i GJK-së:** Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendime të ndryshme, përkatësisht për çështje të ndryshme, gjatë shqyrtimit të çështjeve me objekt rishikim vendimi, i është drejtuar GJK-së duke kërkuar “Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë e togfjalëshit “nga gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit” të pikës 1, të nenit 453 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), si dhe togfjalëshit “... i së njëjtës gjykatë” të pikës 3, të nenit 453 të KPP-së, të ndryshuar me ligjin nr. 35/2017”, kërkesa për të cilat GJK-ja, më datë 7.1.2021, bazuar në nenin 1, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, ka vendosur bashkimin e tyre në një çështje të vetme.

21.7 Duke iu referuar të njëjtave kushte të përmendura edhe në vendimin e lartpërmendur, si dhe në kuptim të kriterëve për legjitimitimin e gjykatës referuese, GJK-ja ka vlerësuar se dispozitat e kundërshtuara janë të zbatueshme në procedurat që duhet të ndiqen prej saj në zgjidhjen e çështjes konkrete. Gjykata referuese ka identifikuar lidhjen e drejtpërdrejtë mes dispozitës së kundërshtuar dhe nevojës për përdorimin e saj në zgjidhjen e çështjes konkrete dhe ka argumentuar se gjykimi që ka nisur nuk mund të përfundojë pa i dhënë përgjigje çështjes së kushtetutshmërisë së normës nga ana e Gjykatës Kushtetuese dhe se ka parashtruar edhe argumentet kushtetuese ku e mbështet kërkesën e saj. Sa i përket bazueshmërisë së themelit të pretendimeve të gjykatës kërkuese/referuese, GJK-ja ka vlerësuar se standardet e përmendura në nenin 34 të Kushtetutës nuk cenohen nga parashikimet ligjore të KPP-së për institutin e rishikimit, në kuadrin e tërësisë së këtij instituti, duke përfshirë vendimmarrjet e gjykatave si në fazën e kërkesës për rishikim, edhe

në fazën e gjykimit të rishikimit, por edhe apelimet, si dhe rekursat ndaj këtyre vendimeve, si garancia më e lartë e të dënuarit kur ushtron të drejtën e rishikimit ndaj një vendimi gjyqësor të formës së prerë. Për rrjedhojë, GJK-ja ka arritur në përfundimin se pretendimet e gjykatës referuese se pikat 1 dhe 3, të KPP-së, sipas objektit të kërkesës, bien në kundërshtim me nenet 4, 34 dhe 116 të Kushtetutës, janë të pabazuara dhe nuk duhen pranuar.

21.8 Duke përvijuar arsyetimin se sistemi gjyqësor është një sistem korrigjues subsidiar, i cili nga mënyra se si është ndërtuar dhe funksionon u përgjigjet të gjitha pretendimeve për shkelje të të drejtave dhe lirive themelore, dhe individit ka mundësinë që në çdo hallkë, fazë ose shkallë të procesit të ngrejë pretendime konkrete për gjykatën e pavarur dhe të paanshme, të krijuar me ligj dhe se parimi i shkallëzimit duhet të interpretohet duke u dhënë kuptim të gjitha normave kushtetuese, në kuptimin që nëse interpretohet vetëm literalisht, ai nuk u jep zgjidhje të gjitha situatave, GJK-ja ka vlerësuar se pretendimet e gjykatës referuese nuk janë argumentuar nga pikëpamja e standardeve kushtetuese, prandaj dhe nuk janë të bazuara në kuptim të cenimit të parimit të shkallëzimit të pushtetit gjyqësor, duke konkluduar se togfjalëshi “nga gjykata e shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomën e këshillimit”, parashikuar në pikën 1, të nenit 453 të KPP-së, si dhe togfjalëshi “... i së njëjtës gjykatë”, i parashikuar në pikën 3, të nenit 453 të KPP-së, nuk bien ndesh me Kushtetutën. Për këto arsye, GJK-ja ka rrëzuar kërkesën e gjykatës referuese, në këtë gjykim incidental.

21.9 Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (në vijim KPGJL-ja), duke iu rikthyer çështjes objekt gjykimi dhe kërkesës së Prokurorisë së Përgjithshme (në vijim PP-ja) për gjykimin incidental, në ballafaqim me standardet jurisprudenciale të GJK-së sa më sipër, në referim të rrethanave të çështjes në fjalë ka konstatuar se, *së pari*, në kushtet ku Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 31, datë 6.2.2018, në dhomë këshillimi, ka vendosur: “1. *Pranimin e kërkesës së kërkuarit Ndok Gjeka, si të bazuar në prova dhe ligj.* 2. *Rishikimin e vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë si dhe me vendimin nr. 811, datë 27.12.2005, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, dhënë ndaj kërkuarit Ndok Gjeka.* 3. *Dërgimin e çështjes për rigjykim të kërkuarit Ndok Gjeka, në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me tjetër trup gjykues, të përbërë nga një koleg prej tre gjyqtarësh.* 4. *Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankimi ...*”, bazueshmëria në ligj, ose jo e kërkesës për rishikim është e formës së prerë dhe i paankimueshëm, rrjedhimisht *ipso lege* i parivlerësueshëm dhe nuk mund t’i nënshtrohet një shqyrtimi të ri gjyqësor. KPGJL-ja tashmë është fazën e vlerësimit në themel të akuzave të ngritura ndaj shtetasit Ndok Gjeka, konkretisht të shqyrtimit të rekursit të këtij të fundit ndaj vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër.

21.10 Ndërsa, nga leximi literal dhe në tërësi i mendimit/kërkesës shkresore të PP-së, del qartë dhe pa ekuivok se kjo e fundit ka pretenduar “*formulim jo në mënyrë kushtetuese*” të nenit 450 të KPP-së, dispozitë e cila që në titullimin e tij reflekton qartësisht objektin e rregullimit, rastet e rishikimit. Në këto rrethana procedurale, nisur nga praktika e qëndrueshme e GJK-së, pranimi eventual nga KPGJL i kërkesës së PP-së për dërgimin e çështjes në GJK për vlerësimin kushtetues të kësaj dispozite, do ta gjente Kolegjin pa legjitimitet material, pasi nuk duket se kalon testin e kushteve për pranueshmërinë e saj për shqyrtimin në seancë plenare. Nga sa më sipër, duket se dispozita e kundërshtuar nga ana e PP-së, konkretisht, neni 450, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të KPP-së, nuk janë të zbatueshme prej saj për zgjidhjen e çështjes konkrete, pasi kjo gjykatë ndodhet në fazën që, do të marrë në shqyrtim ankimin e shtetasit N. Gj., bazuar në dispozitat procedurale penale mbi themelin e çështjes, dhe që kanë të bëjnë me fajësinë ose jo të tij. Faza e vlerësimit të

shkaqeve të rishikimit tashmë është moment procedural i tejkaluar dhe nuk i shërben në ndonjë aspekt zgjidhjes së çështjes konkrete që ka për objekt gjykimi KPGJL-në, apo edhe çështjeve të shtruara për njësim prej tij. Në këtë kuptim, në rastin hipotetik të pranimit të kësaj kërkesë nga KPGJL-ja, si gjykata referuese mund të rrezikohej të çmohej nga GJK-ja se nuk ka identifikuar lidhjen e drejtpërdrejtë mes dispozitës së kundërshtuar dhe zgjidhjes së çështjes konkrete, duke mos arritur të provojë se gjykimi që ka nisur nuk mund të përfundojë pa i dhënë përgjigje çështjes së kushtetutshmërisë së normës nga ana e GJK-së dhe se dispozita e kundërshtuar e pengon këtë Kolegj për zgjidhjen e çështjes konkrete objekt gjykimi para saj.

21.11 Së dyti, për pretendimin e PP-së për “*parashikim jo në mënyrë kushtetuese*”, e nenit 450/d/dh/e të KPP-së, edhe në hipotezën e relevancës së kësaj dispozite të KPP-së me zgjidhjen e çështjes, Kolegji çmon se në përmbajtjen e kërkesës nuk paraqiten argumentet në nivel kushtetues, për rrjedhojë nuk mund të konsiderohet si arsye serioze për dërgimin e saj GJK, vetëm referimi në nenin 31, 33 e 42 të Kushtetutës, pa i analizuar ato, duke shtjelluar njëherësh standardet e të drejtave themelore që ato mbrojnë. Për pasojë, kriteret e legjitimitetit, në kuptim të nenit 145/2 të Kushtetutës dhe nenit 68, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, janë të dyshimta në drejtim të detyrimit për përmbushjen e tyre.

21.12 Për më tepër (*a fortiori*), arsyetimi i PP-së në kërkesën e saj se, analiza e nenit 450/d/dh/e të KPP-së, parë në këndvështrimin e nenit 453, paragrafi 4, i jep formulimit të kësaj dispozite karakter jo kushtetues pasi shkaqet e reja të rishikimit marrin cilësitë e shkaqeve të rigjyqimit, thekson faktin se argumenti qendror i PP-së apo edhe situata faktike e çështjes objekt gjykimi, nuk ngre çështje të kushtetutshmërisë ose jo, të dispozitës së nenit 450/d/dh/e të KPP-së, por çështje të mospërputhjes/kolizionit ndërmjet normave ligjore procedurale brenda të njëjtit ligj organik, KPP. Madje, PP-ja e përforcon argumentin në drejtim të mospërputhjes së nenit 450/d/dh/e, me nenin 453/4 të KPP-së, duke mbajtur qëndrimin se shtetasi Ndok Gjeka do të mbajë statusin e të dënuarit sipas nenit 453/4 të KPP-së, në përgjigje të njëres çështje të shtruar për njësim nga KPGJL-ja. Për rrjedhojë, PP-ja duket se bazon pretendimin për antikushtetutshmërinë e nenit 450/d/dh/e, të KPP-së në premisën e mospërputhjes me nenin 453/4 të KPP-së, ku kjo e fundit konsiderohet në mënyrë implicite dispozitë në përputhje me kushtetutën. Qartësimi i anëve të “errëta” të ligjit, apo elementeve që mund të krijojnë ambiguitet, ose kuptim të cunguar të instituteve të së drejtës që ato parashikojnë, është funksion thelbësor i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, e aq më tepër i Gjykatës së Lartë, nëpërmjet vendimeve që njësojnë interpretimin e drejtë të ligjit dhe praktikën gjyqësore në zbatimin e tij prej gjykatave më të ulëta. Konflikti i normave brenda të njëjtit ligj nuk përbën lëndë gjykimi për GJK-në. Kushtetuta dhe ligji organik për gjykimin kushtetues nuk përcaktojnë një kompetencë të tillë për GJK-në.

III. Vlerësimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë

22. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (në vijim Kolegji), në radhë të parë vlerëson se rekursi i paraqitur nga i gjykuari Ndok Gjeka i plotëson kërkesat formale të pranueshmërisë dhe është depozituar brenda afatit ligjor të parashikuar në nenin 435 të Kodit të Procedurës Penale (në vijim KPP-ja) (ligji/dispozita në fuqi në kohën e depozitimit të tij). Prokuroria pranë Gjykatës së Apelit Shkodër është njoftuar për rekursin e të gjykuarit. Shkaqet e rekursit në Gjykatën e Lartë parashikohen nga neni 432 i KPP-së. Kjo dispozitë, në pikën 1 të saj, sipas ligjit në fuqi në kohën e depozitimit të rekursit, parashikonte se rekursi kundër vendimit të gjykatës së apelit mund të bëhet për mosrespektimin ose për zbatimin e gabuar të ligjit penal; për shkelje që kanë si pasojë pavlefshmërinë absolute të vendimit të gjykatës, sipas nenit 128 të këtij Kodi ose për shkelje procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit.

23. Gjatë shqyrtimit të çështjes në dhomë këshillimi, Kolegji vlerësoi se në rekursin e depozituar nga i gjykuari Ndok Gjeka ngrihen çështje ligjore me rëndësi për njësimin dhe zhvillimin e praktikës gjyqësore, në vështrim të kërkesave të nenit 432, pika “1”, shkronja “a”, të KPP-së. Kolegji, nga verifikimi i qëndrimit të mbajtur nga Gjykata për Krime të Rënda (shkallë e parë) dhe Gjykata e Apelit Shkodër, në rastin konkret, në raport me raste të tjera të ngjashme ku janë trajtuar çështje të zbatimit të dispozitave penale materiale, konkretisht neni 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh”, dhe “e” (referuar këtu edhe qëndrimeve të Kolegjit Penal), në raport me nenin 453, pika 4, konstaton se ka qëndrime të ndryshme në praktikën gjyqësore.

24. Në kuadër të qëndrimeve të ndryshme të gjykatave në interpretimin e dispozitave të sipërcituara, në referim të nenit 438 të KPP-së, i cili parashikon se “*Kolegji Penal, kryesisht ose me kërkesë të palëve, mund të vendosë nisjen e procedurës së gjyimit për të njësuar ose ndryshuar praktikën gjyqësore*”, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë, në datën 16.10.2025, duke konstatuar ndryshimin e qëndrimeve jurisprudenciale në drejtim të zbatimit të nenit 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale, sikurse u referua më sipër, vendosi: “- **Kalimin e çështjes penale me nr. 52104-00420-00-2021 akti, datë regjistrimi 25.5.2021, për shqyrtim në seancë gjyqësore, me qëllim njësimin e praktikës gjyqësore, në lidhje me çështjet:**

a) *Cila është pozita procedurale e kërkuarit (i dënuar apo i pandehur), në gjykimin e rishikimit, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale?*

b) *A rivendoset kërkuari në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar?”*

A. Historiku i rregullimit normativ mbi institutin e rishikimit në legjislacionin procedural penal shqiptar dhe interpretimi gjyqësor i unifikuar nga Gjykata e Lartë

25. Ligji nr. 7905, datë 21.3.1995, “Kodi i Procedurës Penale i Republikës së Shqipërisë”, që nga miratimi i tij parashikonte në nenin 450 të tij se: “1. Rishikimi mund të kërkohej: a) kur faktet e vëna në themel të vendimit nuk pajtohen me ato të një vendimi tjetër të formës së prerë; b) kur vendimi është bazuar në një vendim të gjykatës civile, i cili është revokuar më pas; c) kur pas vendimit kanë dalë ose janë zbuluar prova të reja, të cilat vetëm ose së bashku me ato që janë vlerësuar njëherë, tregojnë se vendimi është i gabuar; ç) kur vërtetohet se vendimi është dhënë si pasojë e falsifikimit të akteve të gjyimit ose të një fakti tjetër të parashikuar nga ligji si vepër penale.”. Me ligjin nr. 35/2017, dispozita pësoi ndryshime, duke shtuar fjalë në shkronjën “b” e duke shtuar rishtas shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, në pikën 1 dhe duke u ndryshuar, si vijon: “1. Rishikimi mund të kërkohej: a) kur faktet e vëna në themel të vendimit nuk pajtohen me ato të një vendimi tjetër të formës së prerë; b) kur vendimi është bazuar në një vendim të gjykatës civile ose administrative, i cili është revokuar më pas; c) kur pas vendimit kanë dalë ose janë zbuluar prova të reja, të cilat vetëm ose së bashku me ato që janë vlerësuar njëherë, tregojnë se vendimi është i gabuar; ç) kur vërtetohet se vendimi është dhënë si pasojë e falsifikimit të akteve të gjyimit ose të një fakti tjetër të parashikuar nga ligji si vepër penale; d) kur shkaku për rishikimin e vendimit të formës së prerë rezulton nga një vendim i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut që e bën të domosdoshëm rigjykimin e çështjes. Kërkesa paraqitet brenda 6 muajve nga njoftimi i vendimit; dh) kur ekstradimi i të dënuarit të gjykuar në mungesë jepet me kushtin e shprehur të rigjyimit të çështjes. Kërkesa për rishikim mund të paraqitet brenda tridhjetë ditëve nga data kur personi është ekstraduar. Kërkesa e paraqitur brenda afatit nuk mund të refuzohet; e) kur personi është gjykuar në mungesë sipas nenit 352 të këtij Kodi dhe kërkon rigjykimin e çështjes. Kërkesa

paraqitet brenda tridhjetë ditëve nga data e marrjes dijeni. Kërkesa e paraqitur brenda afatit nuk mund të refuzohet.”.

26. Me të njëjtin ligj ndryshues, nr. 35/2017 edhe neni 453 i KPP-së ka pësuar ndryshime, ndër të tjera, duke shtuar paragrafin 4 të tij, sipas të cilit: “4. *Deri në dhënien e vendimit nga gjykata e rishikimit, sipas nenit 456, të këtij Kodi, i dënuari ruan të njëjtën pozitë procedurale”.*

27. Ndërkaq, neni 456 i KPP-së ka mbetur i pandryshuar nga ligjvënësi, që prej miratimit fillestar të këtij Kodi në vitin 1995, duke përcaktuar, si vijon: “1. *Vendimi merret sipas dispozitave për marrjen e vendimit nga gjykata e shkallës së parë. 2. Kur pranohet kërkesa e rishikimit, gjykata prish vendimin. Nuk mund të jepet vendim vetëm duke bërë një vlerësim tjetër të provave të marra në gjykimin e mëparshëm. 3. Kur rrëzohet kërkesa, gjykata detyron atë që e ka bërë me shpenzimet procedurale dhe kur është urdhëruar pezullimi, vendos rivënien në ekzekutim të dënimit ose të masës së sigurimit. 4. Me kërkesën e të interesuarit, vendimi i pafajësisë afishohet i shkurtuar në rrethin ku është dhënë vendimi dhe në vendbanimin e fundit të të dënuarit. Kryetari i gjykatës mund të urdhërojë që ky vendim të shpallet në një gazetë të caktuar.”.*

28. Kolegji vëren se, bazuar në vendimin nr. 3, datë 8.7.2013, të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë (KBGJL), në lidhje me statusin procedural të të gjykuarit, ku, ndër të tjera, interpretohet se: “*Në rastin kur kërkesa e të dënuarit pranohet dhe Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë në bazë të kompetencës rishikuese që ka sipas nenit 453 të KPP-së i hap rrugë procesit gjyqësor të rishikimit, i gjykuari do të vazhdojë të ketë statusin procedural të të dënuarit. Pranimi i kërkesës për rishikim nuk pas-sjell në vetvete revokimin e dënimit as edhe lirimin e të dënuarit, por vetëm rihapjen e procesit gjyqësor për efekt të sqarimit të rrethanave të reja me qëllim që vendimi gjyqësor t’i përgjigjet të vërtetës. Ky fakt do të ndodhë vetëm nëse në zbatim të nenit 454 të KPP-së, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, ose gjykata kompetente e cila do të gjykojë çështjen në rishikim, e çmon të nevojshëm pezullimin e ekzekutimit të vendimit kur nga ecuria e procesit penal vazhdimi i mëtejshëm i vuajtjes së dënimit me burgim do të vinin pasoja të rënda të pariparueshme. Pranimi i kërkesës për rishikim nuk e ndryshon pozitën procedurale nga ajo e të dënuarit në atë të të pandehurit. Në rast se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë i hap rrugë rishikimit dhe në gjykimin rishikues në gjykatën e shkallës së parë i gjykuari deklarohej i pafajshëm pozicioni procedural i subjektit nuk është më ai i të dënuarit, por i të pandehurit. Kjo gjendje (statusi i të pandehurit) do të vazhdojë derisa vendimi i ri i pafajësisë i dhënë mbas rishikimit të marrë formë të prerë. [...] 47... gjykata që rishikon çështjen është e detyruar të marrë në rivlerësim provat të cilat kanë shërbyer në dhënien e vendimit pa ju futur edhe një herë shqyrtimit të tyre dhe duke e përqendruar hetimin gjyqësor vetëm në ato prova të cilat kanë shërbyer si objekt i kërkesës për rishikim e që janë përdorur si shkak për pranimin e rishikimit. Në këtë proces rishikues vlerësimi i provave të reja do të jetë në tërësi së bashku me provat e tjera të shqyrtuara më parë me qëllimin që provat e reja së bashku ose në mënyrë të veçantë të çojnë gjykatën në konfirmimin e vendimit të parë që rishikohet, ose në një vendimmarrje të ndryshme [...]”.*

B. Legjislacioni dhe standardet gjyqësore ndërkombëtare

29. Në lidhje me rëndësinë e gjykimit në praninë e të pandehurit, Kolegji thekson se jurisprudenca e konsoliduar e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) dhe e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë kanë përcaktuar mundësinë për të qenë i pranishëm në procesin gjyqësor, gjë që përbën garantimin praktik të së drejtës themelore të çdokujt që gjykohet, për një proces të rregullt ligjor dhe për mbrojtje efektive (vendimi nr. 30, datë 17.6.2010; nr. 20, datë 1.6.2011; nr. 45, datë 10.10.2011, të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë; si dhe vendimi *Ektabani kundër Suedisë*, 1988; *Vaundelle kundër Francës*, 2003; *Spinatto kundër HMP Brixton dhe Italisë*, 2001; *Mariani kundër Francës*, 2005; *Sejdoviç kundër*

Italisë, 2000; Shkalla kundër Shqipërisë, 10.5.2011; Piersack kundër Belgjikës, 26.10.1984; etj., të GjEDNj-së). Sipas kësaj praktike, i gjykuari në mungesë, në shkelje të të drejtave konventore dhe kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, duhet të rivendoset në të drejta në të njëjtën masë dhe mënyrë që do të mundte të ushtronte nëse do të gjykohej në mënyrë të rregullt në praninë apo dijeninë e tij.

30. **Rihapja e procedimeve** përfaqëson parimin klasik të *restitutio in integrum* (rivendosjes së gjendjes së mëparshme), duke synuar të rikthejë situatën që ekzistonte para shkeljes. Rregullimi i kësaj çështjeje lihet brenda kufijve të “hapësirës së vlerësimit” të shtetit. Ky parim është konfirmuar nga GjEDNj-ja në çështjen **“Ferreira kundër Portugalisë” (nr. 2)**, ku u shqyrtua refuzimi i Gjykatës së Lartë portugeze për të rihapur një proces penal pas një vendimi të GjEDNj-së. Kjo Gjykatë rikujtoi se Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ) nuk garanton të drejtën për rihapje të procedimeve dhe se nuk ekziston një qasje e unifikuar mes shteteve anëtare për mënyrën e zbatimit të saj. Rihapja mund të jetë një mënyrë e përshtatshme për të riparuar shkeljen, por jo gjithmonë e detyrueshme. Megjithatë, kjo liri e shteteve nuk është absolute. Zbatimi i vendimeve mbikëqyret nga **Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës**, sipas nenit 46 (2) të Konventës, i cili monitoron masat që marrin shtetet. Vetë kjo Gjykatë, përmes jurisprudencës, është bërë gjithnjë e më aktive në përcaktimin e masave më efektive që shtetet duhet të ndërmarrin, duke përfshirë shpesh rihapjen e procedimeve si mjet të rëndësishëm riparues.

31. Në shumicën e rasteve që lidhen me shkeljen e nenit 6 të KEDNJ-së (e drejta për gjykim të drejtë), GjEDNj-ja përfshin “klauzolën e rihapjes” në pjesën që lidhet me dëmshpërblimin (neni 41). Kjo sepse, nëse rivendosja e plotë (*restitutio in integrum*) është e mundur, ajo preferohet ndaj dëmshpërblimit financiar. Për shembull, në çështjen **“Sejdovic kundër Italisë”**, kjo Gjykatë e vlerësoi se vetë konstatimi i shkeljes përbënte riparim të mjaftueshëm, ndërsa në raste të tjera ajo ka i lënë shtetit alternativën për të rihapur gjykimin ose për të paguar kompensim (si në **“Claes dhe të tjerë kundër Belgjikës”¹, kërkesa nr. 43418/09, datë 10.4.2013.**

32. Pas vendimit **“Salduz kundër Turqisë”², kërkesa nr. 36391/02, datë 27.11.2008**, praktika e GjEDNj-së është që klauzola e rihapjes të përfshihet vetëm në arsyetimin e vendimit dhe jo në pjesën përfundimtare, edhe pse disa gjyqtarë kanë mbetur të mendimit se ajo duhet të përfshihet në dispozitiv për të qenë detyruese juridikisht. Rihapja e procedimeve përdoret veçanërisht në rastet që lidhen me shkelje të së drejtës për një proces të drejtë, si: mosgarantimi i aksesit në gjykatë; mungesa e pjesëmarrjes së të pandehurit; shkelja e parimit të kontradiktoritetit dhe barazisë së armëve; pengimi i së drejtës për të marrë në pyetje dëshmitarët; mosinformimi mbi akuzën; mohimi i ndihmës ligjore; përdorimi i provave të marra nën torturë ose përmes provokimit.

33. Kur rihapja nuk është e mundur, mund të aplikohen masa të tjera si: falje, pezullim i ekzekutimit të dënimit, korigjimi i regjistrave penalë ose lirimi me kusht, që synojnë riparimin e pasojave të shkeljes. Në shumë shtete anëtare, rihapja e procedimeve është bërë e mundur edhe përmes **deklaratave unilaterale** apo **marrëveshjeve miqësore** pas vendimeve të GjEDNj-së. Çështja është objekt i **Rekomandimit nr. R (2000) 2³** të Komitetit të Ministrave, i cili u rishikua në vitin 2008 dhe sërish në 2015, për të identifikuar praktikat më të mira dhe pengesat procedurale në zbatimin e saj. Rezultatet e këtyre analizave janë përdorur edhe për të vlerësuar situatën e rihapjes së procedimeve në Shqipëri dhe për të formuluar rekomandimet përkatëse.

¹ [https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:\[%22001-115981%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:[%22001-115981%22]})

² [https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:\[%22001-89893%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:[%22001-89893%22]})

³ [Rec\(2000\)2](#)

34. Kolegji vëren se, në jurisprudencën e konsoliduar të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, çështja e statusit procedural të individit që kërkon rihapjen e një vendimi penal të formës së prerë lidhet ngushtësisht me garancitë e nenit 6 të Konventës, e cila mbron parimin për një gjykim të drejtë. Gjykata ka përcaktuar se, megjithëse Konventa nuk garanton automatikisht të drejtën për rihapje, ajo kërkon që, nëse shtetet anëtare kanë krijuar mekanizma të tillë, ato duhet të jenë realë, efektivë dhe në përputhje me standardet e procesit të rregullt ligjor. Në këtë kuptim, mënyra se si një shtet trajton kërkesën për rishikim pas një vendimi të formës së prerë përcakton edhe statusin procedural të personit: nëse ai mbetet “i dënuar” që kërkon vetëm korrigjim formal të padrejtësisë apo rikthehet në pozitën e “të pandehurit” për t’u gjykuar sërish mbi themelin e akuzës.

35. Referuar rastit “Moreira Ferreira kundër Portugalisë”⁴ (nr. 2), kërkesa nr. 19867/12, datë 11 korrik 2017, GjEDNJ-ja theksoi se Konventa nuk imponon një detyrim të përgjithshëm për të garantuar rigjykim pas një shkeljeje të konstatuar, por i njeh shteteve një fushë të gjerë vlerësimi mbi mënyrën e korrigjimit të shkeljeve. Kjo Gjykatë theksoi se rishikimi ose rigjykimi janë mjete të përshtatshme për të rivendosur drejtësinë, por nuk janë domosdoshmërisht të vetmet. Në rastin konkret, kjo Gjykatë konstatoi se autoritetet portugeze kishin interpretuar me kujdes vendimin e GjEDNJ-së dhe kishin arsyetuar refuzimin e rihapjes në mënyrë të motivuar dhe jo arbitrare. Për rrjedhojë, nuk konstatoi shkelje të mëtejshme të nenit 6. Ky vendim është themelor për të kuptuar dallimin midis statusit të “të dënuarit” dhe “të pandehurit” në rihapjen e një procesi penal. Ankuesja në këtë çështje, ndonëse kishte qenë subjekt i një vendimi të padrejtë, nuk u rikthye në statusin e të pandehurit, sepse procesi i kërkuar prej saj nuk çoi në rigjykim mbi fajësinë ose pafajësinë, por mbeti në nivelin e një shqyrtimi formal të bazueshmërisë së kërkesës për rishikim. Ky precedent përcakton se statusi procedural i një të dënuari nuk ndryshon për sa kohë që nuk hapet një proces i ri mbi themelin e çështjes. Vetëm në rastin kur vendoset rigjykim i plotë, individit rifitues i statusit të “të pandehurit” gëzon të gjitha garancitë që lidhen me këtë pozitë procedurale.

36. Ndërkaq, në referim të rastit “Shala kundër Italisë”⁵, kërkesa nr. 71304/16, datë 31 gusht 2023, GjEDNJ-ja zhvilloi më tej konceptin e statusit procedural aktiv gjatë rigjykimit pas një dënimi në mungesë (*in absentia*). Kërkuesi Shala ishte dënuar në mungesë në Itali, pasi ishte shpallur në arrati dhe nuk kishte marrë pjesë në proces. Më vonë, pas arrestimit, ai kërkoi rigjykim të plotë, por gjykatat italiane e refuzuan me arsyetimin se procedura fillestare kishte qenë e vlefshme. GjEDNJ-ja konstatoi se ky refuzim shkelte nenin 6 të Konventës. Ajo vlerësoi se e drejta për të marrë pjesë në gjykim është një nga elementet themelore të një procesi të drejtë dhe se një person i dënuar në mungesë duhet të ketë një mundësi reale dhe efektive për të kërkuar rigjykim “nga e para” mbi bazën e akuzës. Gjykata theksoi se rigjykimi pas dënimit *in absentia* duhet të jetë i plotë dhe real, jo një shqyrtim formal apo i kufizuar në aspekte procedurale. Nëse individit nuk i jepet mundësia për t’u dëgjuar sërish për faktet dhe provat, atëherë procesi i rishikimit nuk është i barasvlershëm me një gjykim nga e para (“*trial de novo*”), siç kërkon neni 6. Në këtë rast, GjEDNJ-ja konsideroi se mungesa e një rigjykimi të plotë e kishte lënë kërkuesin në pozitën e një të dënuari pa mundësi reale për të ushtruar të drejtat e mbrojtjes. Kjo do të thotë se, ndryshe nga rasti i “Moreira Ferreras”, ku statusi i të dënuarit mbeti i tillë për shkak se procesi nuk u rihap, në rastin Shala, GjEDNJ-ja kërkon që i dënuari të trajtohet si “i pandehur” në rigjykim me të gjitha

⁴ [https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:\[%22001-175646%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:[%22001-175646%22]})

⁵ [https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22fulltext%22:\[%22shala%20v.%20italy%22\],%22itemid%22:\[%22001-226388%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22fulltext%22:[%22shala%20v.%20italy%22],%22itemid%22:[%22001-226388%22]})

formës së prerë nuk është më “i pandehur”, por mbetet “i dënuar” që kërkon rivendosje; megjithatë, edhe ky “i dënuar” gëzon të drejtën për një proces të ndershëm në fazën e rishikimit. Gjykata theksoi se një refuzim i paarsyetuar i rihapjes përbën shkelje të vetë nenit 6, sepse mohon garancinë e vendimmarrjes së arsyetuar, një pjesë integrale e procesit të drejtë. Ky vendim e zgjeron konceptin e mbrojtjes procedurale edhe përtej rigjykimit, duke vendosur se edhe fazat pas formës së prerë kërkojnë respektim të parimeve të drejtësisë dhe të proporcionalitetit.

41. Për shkak të ngjashmërisë së legjislacionit procedural penal shqiptar me atë italian, Kolegji vlerëson të paraqesë dhe të marrë në analizë qëndrimin e Gjykatës së Kasacionit në Itali për sa më sipër. Në vendimin e datës 26 nëntorit 2020, nr. 15498⁹, pas reformave (L. 67/2014), Gjykata e Kasacionit në Itali ka theksuar se, në rastet e dënimit *in absentia* ku mungoi një njoftim efektiv për procesin, mjeti i duhur nuk është një kontroll formal, por një gjykim i ri. Ky instrument sjell rindërtimin e procesit, pra rikthim real në fazën e gjykitimit: praktikisht, personi nuk mbetet thjesht i dënuar, por rikthehet në statusin e të pandehurit, me të gjitha garancitë (prani, kontradiktoritet, pyetje dëshmitarësh etj.). Ky standard lidhet edhe me leximin “konform Konventës” të nenit 175 Kodit të Procedurës Penale Italiane ku theksohet se i dënuari në mungesë që nuk ka qenë realisht i informuar, ka të drejtë të pakushtëzuar për një gjykim të ri; e thënë ndryshe, statusi procedural duhet të rikthehet në i pandehur dhe jo të mbetet në një fazë minimale formale¹⁰. Në konceptin ligjor që ravijëzon, kjo linjë e Gjykatës së Kasacionit është e njëjtë me standardin Colozza/Sejdovic/Shala të GjEDNj-së: kur mungon njoftimi efektiv, shlyerja e padrejtësisë nuk arrihet me verifikime formale postgjyimore por nevojitet rigjykim i plotë, pra nëpërmjet statusit të të pandehurit në kuptimin e nenit 6 të KEDNj-së. Gjykata e Kasacionit shprehet mbi efektet e prishjes së *res judicata* dhe rinovimit të procesit.

42. Referuar nenit 630 të Kodit të Procedurës Penale Italiane¹¹, rishikimi është mjet i jashtëzakonshëm pas formës së prerë, i hapur në favor të të dënuarit, për shkak të provave të reja, kontrastit midis vendimeve ose pas korrigjimit nga Gjykata Kushtetuese për t’u konformuar me një vendim përfundimtar të GjEDNj-së. Në këtë linjë, subjekti mbetet teknikisht “i dënuar” që kërkon rivendosje. Megjithatë, Gjykata e Kasacionit i ka dhënë rëndësi faktit që gjykatat duhet të shqyrtojnë realisht bazën e rihapjes dhe të arsyetojnë nëse ka premisa për gjykim të ri. Në praktikë, Seksionet e Bashkuara kanë adresuar prirje të ndryshme: nga një anë, vendime që zgjerojnë pranueshmërinë kur paraqiten prova të reja ose kur ndryshon korniza evropiane (pas vendimit të GjEDNj-së ose pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese n. 113/2011, që “hapi derën” e rishikimit për t’u përputhur me standardet e Strasburgut); dhe, nga ana tjetër, vendime që ndalojnë abuzimin me kërkesa të përsëritura që nuk sjellin asnjë të re. Thelbi mbetet që edhe kur nuk hapet menjëherë rigjykimi, shqyrtimi i kërkesës duhet të jetë substancial dhe i motivuar.

43. Në vendimin nr. 8544/2020¹², Seksionet e Bashkuara të Gjykatës së Kasacionit, pasi shqyrtuan efektet e vendimit të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut në çështjen *Contrada kundër Italisë* (2015), përcaktuan standardin se çdo subjekt që pretendon shkelje të nenit 7 duhet të kërkojë rishikim individual përmes mjeteve të brendshme (*revisione* ose *incidente di esecuzione*), pa u mbështetur vetëm në vendimin të çështjes *Contrada* të GjEDNj-së. Në përfundim, vendimi 8544/2020, përcaktoi qartë se efektet e vendimeve të GjEDNj-së nuk shtrihen automatikisht përtej palëve të përfshira, duke përcaktuar kufijtë e “rishikimit evropian” në të

⁹ [EIUS - Corte di cassazione, sezioni unite penali, sentenza 26 novembre 2020, n. 15498](https://www.corteccassazione.it/sezioni-unite-penali/sentenza-26-novembre-2020-n-15498)

¹⁰ https://www.ilfogliodelconsiglio.it/ep-content/uploads/Sez_Un_Pen_28912_2019.pdf?utm

¹¹ [Art. 630 codice di procedura penale - Casi di revisione - Brocardi.it](https://www.giustizia.it/art/630-codice-di-procedura-penale-casi-di-revisione-brocardi.it)

¹² <https://www.sistemapenale.it/it/scheda/sezioni-unite-8544-2019-fratelli-minori-contrada?utm>

drejtën italiane. Gjithashtu, në vendimin nr. 6141/2019¹³, Gjykata e Kasacionit vendosi standardin gjyqësor se, kur instituti i rishikimit hapet, personi i dënuar nuk mbetet në një fazë pasive të “të dënuarit” që shpreson në rishikim, por i afrohet një pozite ku mund të ushtrojë të drejta reale për rivendosje të procesit, një dimension që prek statusin e tij procedural dhe marrëdhënien me garancitë e nenit 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Ndërsa në vendimin nr. 43537/2022¹⁴, datë 28 shtator 2022 (Sezione III penale), kjo Gjykatë ka theksuar parimin se për të pranuar një kërkesë për rishikim nuk mjafton të jenë paraqitur “prova të reja”, por gjykata duhet të bëjë një analizë krahasuese me vendimin e mëparshëm, pra të vlerësojë nëse provat e reja janë të afta për të hedhur dyshime mbi bazën e vendimit të formës së prerë, ndër të tjera për të mos krijuar një rishikim formal pa substancë.

44. Në vështrim krahasues mbi rihapjen e procedimeve penale në jurisprudencat e vendeve evropiane, Kolegji çmon se çështja e rihapjes së procesit është në fokusin e shtuar të vendimeve të GjEDNj-së, të cilat luajnë rolin e katalizatorit, si për sa i përket ndryshimeve në sistemet ligjore, ashtu dhe për zhvillimin e jurisprudencës kushtetuese në përputhje me praktikat më të mira, me vetëdijen se GjEDNj-ja nuk ka kompetencën për të shfuqizuar legjislacionin kombëtar ose vendimet të cilat janë në kundërshtim me KEDNj-në. Një pjesë e vendeve anëtare të Këshillit të Evropës, përmes zhvillimeve jurisprudenciale në përputhje me praktikat më të zhvilluara, në vijimësi, po i japin jetë parimit se shtetet që aderojnë në KEDNj janë të detyruar të respektojnë vendimet e GjEDNj-së, pa pritur të jenë ndëshkuar nga kjo gjykatë më parë, ose të kenë ndryshuar legjislacionin e tyre (*vendimi i GjEDNj “Barbera etj. kundër Spanjës”*¹⁵, nr. 10590/83, datë 6 dhjetor 1988; *“Maestri kundër Italisë”*¹⁶, 39748/98, datë 17 shkurt 2004 dhe *“Asanidze kundër Gjeorgjisë”*¹⁷, nr. 71503/01, datë 8 prill 2004). Kolegji mban në vëmendje se edhe Këshilli i Ministrave (në Rekomandimin e tij 6/2004, “Për përmirësimin e mjeteve të brendshme të ankimit”) ka përcaktuar se shtetet ishin të detyruara të modifikonin të drejtën e tyre të brendshme për t’u dhënë fund shkeljeve të Konventës dhe për të ekzekutuar vendimet e GjEDNj-së. Modifikimi i së drejtës së brendshme nënkupton edhe krijimin e mjetit juridik nga gjykatat, në mungesë të ligjit të shprehur.

45. Në këtë drejtim, Kolegji evidenton rëndësinë e standardeve të kristalizuara në praktikën e vijueshme të GjEDNj-së për të ndikuar në zhvillimin e së drejtës së brendshme të shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, sikurse Shqipëria, duke vlerësuar nevojën e konsiderimit të tyre në rregullat gjyqësore që ravigjëzojnë vendimet e këtij Kolegji duke qenë i orientuar në interpretimin pajtues të këtyre standardeve me legjislacionin procedural penal në rastet e rishikimit dhe statusin e të gjykuarit. Çështja e rihapjes së procesit penal pas dhënies së vendimit të GjEDNj-së në favor të aplikantit ka qenë edhe në fokusin e jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë pas dhënies së vendimit të GjEDNj-së në çështjen “Xheraj kundër Shqipërisë”¹⁸, kërkesa nr. 37959/02, datë 1.12.2008. Gjithashtu, në çështjet “Caka kundër Shqipërisë”¹⁹, kërkesa nr. 44023/02, datë 8.3.2010 dhe “Berhani kundër Shqipërisë”²⁰, kërkesa nr. 847/05, datë 4.10.2010, GjEDNj

¹³ https://www.processopenaleegiustizia.it/sezione-unite-7-febbraio-2019-n-6141?utm_source=https://images.processopenaleegiustizia.it/f/sentenze/documento_fqJPd_ppg.pdf

¹⁴ [Il giudizio sull'ammissibilità della domanda di revisione della sentenza | NJus.it](https://www.giudizio.sull'ammissibilita_della_domanda_di_revisione_della_sentenza_NJus.it)

¹⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-57429%22%5D%7D>

¹⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-61638%22%5D%7D>

¹⁷ <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-61875%22%5D%7D>

¹⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-87964%22%5D%7D>

¹⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-96033%22%5D%7D>

²⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-98833%22%5D%7D>

konstatoi shkelje të nenit 6/1 të Konventës për sa i përket mungesës së drejtësisë në procesin gjyqësor, duke nënvizuar detyrimin se aplikanti duhet të vihet sa më shumë të jetë e mundur në pozitën që ai do të kishte qenë nëse kërkesat e nenit 6 të Konventës do të ishin marrë në konsideratë. GjEDNJ-ja ka ritheksuar se në ato raste kur ajo konstaton se një aplikant është dënuar në mungesë të garancive të procesit të rregullt, mënyra më e mirë e kompensimit për shkeljen e bërë, në parim, do të ishte një proces gjyqësor *de novo (i ri)* ose rihapja e procesit, brenda një afati të përshtatshëm dhe në përputhje me kërkesat e nenit 6 të Konventës (*vendimet e GjEDNJ-së në çështjet Xheraj kundër Shqipërisë, nr. 37959/02, 29 korrik 2008, para. 82; Laska dhe Lika kundër Shqipërisë, nr.12315/04 dhe 17605/04, 20 korrik 2010*).

46. Në funksion të një analize gjithëpërfshirëse në këndvështrimin e së drejtës për rishikimin e vendimeve penale të formës së prerë dhe efekteve të tij në statusin e të gjykuarit e të drejtave procedurale të tij, Kolegji ka evidentuar të njëjtën linjë dhe kuptim sa më sipër edhe në mendimin juridik doktrinar. Sipas këtij qëndrimi, vetëm një rihapje reale e procesit që çon në rivlerësim të fakteve dhe të drejtave të mbrojtjes, mund të sigurojë efektivitetin e nenit 6 të KEDNJ-së, duke i dhënë rihapjes së procedurës kuptimin e një procesi të ri gjyqësor, që kërkon pjesëmarrjen aktive të individit dhe që ndodh në bazë të parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit. Rihapja e çështjes i kthen individit të gjitha të drejtat që ka humbur gjatë procesit të cënueshëm, duke e trajtuar si të pandehur me të gjitha garancitë kushtetuese dhe ndërkombëtare, në përputhje me “ripersonalizimin e procesit penal” që e vendos individin sërish në qendër të sistemit të drejtësisë. Ky qëndrim në lëmin e mendimit shkencor të së drejtës, nënkupton një rigjykim “nga e para” që riaktivizon të gjitha garancitë procedurale të një gjykimi të drejtë, sikurse në Itali dhe Kroaci. Vetëm një rihapje efektive e procesit gjyqësor mund të përmbushë standardin e nenit 46 të Konventës dhe të vendimeve të GjEDNJ-së që kërkojnë mjete të përshtatshme për korrigjimin e shkeljeve të gjetura, që shërben njëherësh si një tregues nëse një sistem është i gatshëm të korrigjojë padrejtësitë reale dhe jo thjesht të ruajë formën e vendimeve të tij përfundimtare.

47. Doktrina e së drejtës evropiane²¹ promovon idenë se, megjithëse nuk ekziston një uniformitet absolut ndërmjet shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, prireja evropiane po shkon drejt rigjykimit të plotë si formë e vetme e rihapjes efektive. Çdo kufizim që e redukton subjektin në një rol pasiv të “të dënuarit që kërkon korrigjimin” bie ndesh me thelbin e së drejtës për proces të rregullt ligjor. Dallimi midis “rishikimit të vendimit” dhe “rigjykimit” është një dallim i thellë përmbajtësor, që përcakton edhe natyrën e statusit procedural: nëse procesi rihapet vërtet, personi duhet të konsiderohet sërish i pandehur, me mundësinë për një gjykim nga e para, e jo thjesht si subjekt i një rivlerësimi teknik. Standardet e GjEDNJ-së po shndërrohen gradualisht në një *acquis procedural evropian*, ku parimi i pjesëmarrjes personale dhe garancia e një rihapjeje reale që duhet të garantojë rigjykim të plotë (*fresh determination of the merits*), janë shenja të pjekurisë demokratike të një sistemi penal.

48. Në sfondin e mendimit shkencor²² është artikuluar pikëpamja se instituti më modern i “*rescissione del giudicato*”, i futur me reformën “Orlando” (ligji nr. 103/2017), përfaqëson një hap të rëndësishëm drejt përafrimit të sistemit italian me standardet e GjEDNJ-së, sidomos në rastet e gjykimeve *in absentia*. Kur kërkesa për *rescissione* pranohet, gjykata anulon efektet e vendimit të formës së prerë dhe urdhëron zhvillimin e një gjykimi të ri në themel, ku personi gjykohet si *i pandehur*, jo si “i dënuar që kërkon rishikim”. Pikërisht këtu qëndron vlera e

²¹ [dduic,+Journal+manager,+16+Ivičević.pdf](#) (E. I. Karas – “Reopening of Proceedings in Cases of Trial in Absentia – European Legal Standards and Croatian Law” (2018).

²² <https://repub.eur.nl/pub/135560/ELR-D-20-00031.pdf?utm> (L. L. Donati & M. Pittiruti – “Post-Conviction Remedies in the Italian Criminal Justice System” (2021).

jashtëzakonshme e këtij mjeti: ai rivendos statusin procedural të individit në pozitën që do të kishte pasur nëse procesi do të ishte zhvilluar rregullisht që në fillim. Ky rikthim statusi nuk është formal, por substancial, në këtë fazë individ i rifiton të gjitha të drejtat e procesit të rregullt, të jetë i pranishëm, të kundërshtojë provat, të paraqesë dëshmi dhe të ushtrojë mjetet e ankimit si çdo i pandehur tjetër. E drejta për rihapje është pjesë e procesit të rregullt ligjor dhe jo një përjashtim nga ai. Në këtë kuptim, çdo mekanizëm që çon në rivlerësim të çështjes nënkupton automatikisht ripërtëritje të statusit procedural të individit si i pandehur. Ky përfundim përbën thelbin e studimit: statusi i “të dënuarit” nuk është i përjetshëm, por i kthyeshëm sa herë që kërkohet drejtësi reale. Përmes këtyre mjeteve, sistemi italian arrin të përmbushë parimin e “drejtësisë dinamike”, një drejtësi që nuk ndalet tek përfundimi formal i procesit, por lejon korrigjimin e tij në dritën e së vërtetës dhe të së drejtës për mbrojtje.

49. Kolegji konstaton se parimet e sipërpërmendura janë zhvilluar vazhdimisht edhe në dokumente me karakter udhëzues²³ dhe jo vetëm vendimor të detyrueshëm, të Këshillit të Evropës. Referuar parimeve të këtij organizmi mbi gjykimin në mungesë dhe garancitë e të gjykuarit për rishikimin efektiv të vendimeve të dënimit, ai analizon praktikën e ndryshme shtetërore. Ai dallon tre modele: Modeli formal, ku vendimi i GjEDNj-së nuk çon domosdoshmërisht në rihapje (p.sh. Mbretëria e Bashkuar, ku preferohet kompensimi); modeli hibrid, ku rihapja është e mundur, por varet nga vlerësimi i organeve gjyqësore (p.sh. Gjermania, Zvicra); modeli substancial, ku rihapja është e detyrueshme kur shkelja ka ndikuar mbi drejtësinë e vendimit (p.sh.: Italia, Norvegjia, Kroacia). Sipas Këshillit të Evropës, vetëm modeli i tretë i përgjigjet plotësisht qëllimit të Konventës, pasi e sheh rihapjen si instrument të drejtësisë korrigjuese dhe jo si përjashtim nga parimi i stabilitetit të gjykimeve. Në këtë kuptim, raporti thekson se parimi i gjësë së gjykuar (*res judicata*) nuk mund të përdoret për të justifikuar vazhdimin e një padrejtësie materiale: kur një vendim është dhënë në shkelje të së drejtës për mbrojtje ose prezencë, finaliteti juridik duhet të zbehet përballë nevojës për drejtësi efektive.

C. Arsyetimi i përfundimeve njësuere të Kolegjit Penal

50. Kolegji, pasi mori në analizë parimet konventore mbi të drejtat e të gjykuarit në mungesë për rishikimin e vendimit të dënimit, parashikimet e legjislacionit procedural penal në ndryshimin e tyre në vitin 2017 në drejtim të rasteve të shtuara të rishikimit, rregullave gjyqësore që udhëzojnë praktika e gjerë dhe e plotë e GjEDNj-së, në përgjigje të nevojës për përputhshmëri të garancive juridike që ofron kapaciteti ligjor e gjyqësor shqiptar me ato evropiane, lidhur me çështjet e shtruara për njësim, pasi zhvilloi seancë gjyqësore me dyer të hapura dhe dëgjoi palët nën garancinë e parimit të barazisë së armëve dhe gjykimin të drejtë, ka arritur në përfundime duke argumentuar si më poshtë vijon.

i. Lidhur me çështjen e parë të shtruar për njësim:

- Cila është pozita procedurale e kërkuarit (i dënuar apo i pandehur), në gjykimin e rishikimit, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e” të Kodit të Procedurës Penale?

51. Në thelb, problemi i parë i njësimit lidhet me natyrën juridike të rishikimit penal kur kërkesa është pranuar. Kolegji vlerëson se konflikti i praktikës gjyqësore ka qenë ky: a mbetet subjekti “i dënuar”, për shkak se ndaj tij ekziston ende një vendim penal i formës së prerë apo ai rikthehet në pozitën e “të pandehurit” sepse procesi rihapet pikërisht për të rivlerësuar ligjshmërinë dhe drejtësinë e atij dënimi. Kjo çështje pasqyron një nevojë të mprehtë dhe të dukshme pas

²³ [16808b7c68](#) (Council of Europe – “The Legal Framework for the Re-examination and Re-opening of Certain Cases at Domestic Level”).

ndryshimeve ligjore që pësoi në nenin 450 të KPP-së me ligjin nr. 35/2017, dispozitë të cilës i janë shtuar tre raste ose shkaqe ligjore të tjera për rishikimin e një vendimi penal të formës së prerë, që në thelb mbartin veçorinë e përbashkët të këtyre shkaqeve, atë të gjykitimit në mungesë të kërkesës që paraqet kërkesën për rishikim. Kolegji thekson se, kur edhe shkak për rishikimin e vendimit të formës së prerë rezulton nga një vendim i GjEDNj-së që e bën të domosdoshëm rigjykimin e çështjes, sipas shkronjës “d”, të nenit 450 të KPP-së, duhet mbajtur në vlerësim se interpretimi njësoj që rezulton nga ky vendim i Kolegjit ka efekt automatik vetëm për rastin kur vendimi i GjEDNj-së ka konstatuar shkelje të së drejtës për të marrë pjesë në gjykim, pra si pasojë e gjykitimit në mungesë dhe jo në rastet e tjera, pavarësisht ndikimit që kanë këto të fundit në parregullsinë e procesit ligjor ndaj të gjykuarve. Në kushtet e ekzistencës së shkaqeve të tjera sipas të cilave GjEDNj-ja konstaton shkelje të KEDNj-së, gjykatat vendase të rishikimit nevojitet të bëjnë një vlerësim rast për rast, lidhur me efektin që këto shkaqe kanë në vlefshmërinë e vendimit gjyqësor objekt rishikimi, nëse kanë ose jo aftësinë të passjellin nulitetin e plotë ose të pjesshëm të këtij vendimi.

52. Kolegji evidenton se, para këtyre ndryshimeve, situata juridike, në lidhje me këtë çështje të shtruar për njësim paraqiste qëndrueshmëri në kushtet e analizës dhe përfundimit të arritur në vendimin unifikues nr. 3/2013, të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë (KBGJL), cituar në mënyrë të përmblendhur më sipër. Porse në një sfond të ri të shkaqeve të shtuara ligjore, me qëllim avancimin e legjislacionit në drejtim të orientimit që ofron jurisprudencë e GjEDNj-së mbi garancitë që duhet të gëzojnë shtetasit e dënuar në mungesë ose të dënuarit e ekstraduar me kusht kur dënimi rrjedh prej një gjykimi në mungesë, si dhe në eventualitetin e një vendimi të GjEDNj-së që dikton rishikimin në themel të vendimit të formës së prerë, Kolegji ka vlerësuar nevojën për saktësimin e zbatueshmërisë ose jo të këtij vendimi unifikues edhe për tre shkaqet e reja ligjore, pasi objektivisht është krijuar një situatë e re ligjore e cila nuk mund të pranojë *a priori* efektet e vendimit unifikues nr. 3/2013 të KBGJL-së mbi statusin procedural të të gjykuarit në rishikimin e vendimit penal. Kolegji thekson se një vendim njësoj nuk ka fuqi automatike për sa i përket interpretimit të instituteve ose parashikimeve ligjore, të ardhura në ekzistencë pas daljes së tij.

52.1 Konkretisht, Kolegji thekson se interpretimi njësoj i këtij vendimi nuk lidhet me rastet e rishikimit të parashikuara nga rregullimi procedural i nenit 450 të KPP-së, në shkronjat: “a”, “b”, “c” dhe “ç”, para ndryshimeve me ligjin nr. 35/2017. Kjo gjendet në sinkron me faktin se, përfundimet e arritura në vendimin unifikues nr. 3/2013, të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë (KBGJL) janë të zbatueshme për këto raste të rishikimit të vendimit, në të cilat zbatohet dhe parashikimi i nenit 453 të KPP-së, i bërë pas daljes së vendimit njësoj të sipërcituar. Ndërkaq, interpretimi njësoj sipas këtij vendimi vlen vetëm për rastet e parashikuara në shkronjat: “d”, “dh”, “e”, të nenit 450 të KPP-së pas ndryshimeve me ligjin nr. 35/2017.

53. Qasja formale, e cila e sheh kërkesën si “të dënuar” edhe pas pranimit të rishikimit, mbështetet në idenë se pranimi i kërkesës nuk e rrëzon vetvetiu vendimin penal të mëparshëm, nuk sjell automatikisht lirim, as pezullim të ekzekutimit dhe se rishikimi mbetet mjet i jashtëzakonshëm kundër një vendimi të formës së prerë. Ky qëndrim ruan peshën e parimit të gjësë së gjykuar (*res judicata*), qëndrueshmërinë e vendimeve penale dhe karakterin përjashtimor të institutit të rishikimit. Pikërisht ky është argumenti klasik që e afron kërkesën me figurën e “të dënuarit që kërkon korrigjimin e dënimit”, jo me atë të personit ndaj të cilit akuza gjykohet sërish nga e para.

54. Megjithatë, Kolegji Penal ka vlerësuar se standardet konventore dhe gjyqësore evropiane, pa evituar në analizë peshën e mendimit doktrinar dominues, orientojnë si të përshtatshme në raport me ndryshimet ligjore të nenit 450 të KPP-së në vitin 2017, qasjen substanciale dhe jo atë

formaliste. Ky qëndrim, në çmuarjen e Kolegjit paraqitet juridikisht më i bazuar, sepse vlerëson funksionin dhe qëllimin e rishikimit, jo vetëm aspektin e tij procedural. Kur rishikimi pranohet për raste të tilla, të parashikuara në shkronjat: “d”, “dh”, “e” të nenit 450 të KPP-së, gjykata nuk shqyrton thjesht një çështje në fazë ekzekutimi ose një shkak me natyrë pjesore në ndikimin që ka për themelin e drejtësisë së dhënë në vendimin objekt rishikimi, por ajo hap rrugën për një rigjykim real të akuzës në kushtet e një cenimi paraprak të të drejtave themelore të mbrojtjes. Në këtë plan, trajtimi i subjektit si “i dënuar” do ta zbrazte nga përmbajtja vetë funksionin e rishikimit të dënimit penal, sepse paradoksalisht do të ruante pasojat procedurale të një procesi që pikërisht po vihet në diskutim për mungesë të drejtësisë së tij. Prandaj, përfundimi njëses i Kolegjit se kërkuesi duhet konsideruar “i pandehur” në rastet e rishikimit të lartpërmendura, është në përputhje me vetë teleologjinë e rishikimit si mjet rikthyes i procesit të rregullt.

54.1 Në përvijim të këtij interpretimi, Kolegji nënvizon se në përfundimin e arritur në këtë vendim njëses, parashikimi në të njëjtin ligj ndryshues, nr. 35/2017, edhe i nenit 453 të KPP-së që ka shtuar paragrafin 4 të tij, sipas të cilit: “4. *Deri në dhënien e vendimit nga gjykata e rishikimit, sipas nenit 456, të këtij Kodi, i dënuari ruan të njëjtën pozitë procedurale*”, nuk krijon inkoherencë ose pengesë procedurale. Në frymën e interpretimit njëses të bërë në këtë vendim pozita e të pandehurit merret me pranimin e kërkesës për rishikim dhe, në kuptim të kësaj dispozite që referon tek neni 456 i KPP-së, si vendim i gjykatës së rishikimit në rastin e gjykimit në mungesë sipas shkronjave: d”, “dh” dhe “e”, të KPP-së duhet kuptuar vendimi i pranimit të kërkesës për rishikimin e vendimit. Deri në momentin e pranimit të kërkesës për rishikim, i dënuari ruan të njëjtën pozitë procedurale që kishte para pranimit të kërkesës për rishikim. Vetëm pas pranimit të kërkesës për rishikim, pozita ndryshon në “i pandehur”.

55. Ky interpretim mbështetet në një bazë të mjaftueshme nga standardet e KEDNJ-së. Jurisprudenca e GjEDNJ-së, sikurse është analizuar në mënyrë të sintetizuar më sipër, ka theksuar vazhdimisht se kur një person është dënuar në mungesë pa heqje dorë të qartë nga e drejta për t’u mbrojtur ose pa u provuar se ka shmangur drejtësinë, refuzimi i rihapjes, ose i një rigjykimi efektiv bie ndesh me kërkesat e nenit 6 të KEDNJ-së. Veçanërisht në çështjen *Sejdovic kundër Italisë*, GjEDNJ-ja nënvizoi se refuzimi për të rihapur procesin e zhvilluar në mungesë, pa treguar në mënyrë të padyshimtë se i akuzuari kishte hequr dorë nga e drejta e mbrojtjes, është problematik në këndvështrimin e procesit të drejtë. Po kështu, në praktikën e saj më të vonshme, GjEDNJ-ja ka përsëritur se mënyra më e përshtatshme e riparimit, në parim, është rigjykimi ose rihapja e procedimit, nëse kërkohet.

56. Kolegji e çmon po aq të rëndësishëm edhe parimin *restitutio in integrum*. Qëndrimi i Këshillit të Evropës mbi rihapjen e procedimeve pas vendimeve të Strasburgut shpjegon se rishqyrtimi ose rihapja duhet të jetë i mundur sidomos kur pasojat e vendimit të brendshëm vazhdojnë dhe nuk mund të ndreqen ndryshe veçse me një procedurë të re. Rihapja është mjeti më efikas, kryesisht në të drejtën penale, si i vetmi mjet për të rivendosur gjendjen që do të ekzistonte po të mos ishte kryer shkelja. Kjo logjikë nuk pajtohet me një status procedural të cunguar të kërkuesit. Nëse qëllimi është rikthimi sa më afër gjendjes së mëparshme, atëherë subjekti duhet të rikthehet edhe në rolin procedural që do të kishte pasur po të mos ishte zhvilluar procesi me cenim: pra, në rolin e të pandehurit. Këtë përfundim, Kolegji e sheh si zgjidhje bindëse edhe në planin kushtetues. E drejta për t’u dëgjuar, për të marrë pjesë në gjykim, për mbrojtje efektive dhe për barazi armësh gjyqësore nuk ushtrohen efektivisht nga një figurë procedurale pasive. Nëse gjykata pranon se procesi duhet rihapur sepse ka pasur cenime themelore, atëherë subjekti nuk mund të trajtohet ende si bartës i pasojave procedurale të atij procesi të cënueshëm. Kjo do të krijonte një paradoks logjik dhe juridik: nga njëra anë pranohet se procesi i mëparshëm nuk ka qenë i drejtë

për shkak të shkeljeve të rënda procedurale, nga ana tjetër kërkohet që individit të futet në procesin e ri me kufizimet procedurale të atij procesi të padrejtë. Për të shmangur këtë kontradiktë, Kolegji çmon zgjidhjen e çështjes së shtruar për njësim në favor të statusit të “të pandehurit”.

57. Sipas një interpretimi sistematik, ky qëndrim nuk e mohon faktin se rishikimi është mjet i jashtëzakonshëm dhe se vendimi i mëparshëm ka ekzistuar si vendim i formës së prerë. Ai thjesht dallon mes dy planeve, atë të ekzistencës historike të dënimit dhe të pozitës procedurale në rigjykim. Pavarësisht faktit se pranimi i rishikimit nuk sjell vetvetiu shuarjen automatike të të gjitha pasojave të dënimit, kjo nuk do të thotë se në procesin e ri ku po rigjykohet akuza, subjekti duhet trajtuar sërish si “i dënuar”. Ndryshe, rishikimi do të reduktohej në një rivlerësim të kufizuar, gjë që duket e përshtatshme me natyrën e shkaqeve të tjera të rishikimit, parashikuar në shkronjat: “a”, “b”, “c” dhe “ç”, të nenit 450 të KPP-së që evokojnë në thelb arsye për vlerësim pjesor të gjykit të mëparshëm, vetëm në kufijtë e provës ose faktit të ri.

58. Përveç sa më lart është argumentuar, vështrimi sistematik i dispozitave procedurale penale, konkretisht neni 450, shkronjat: “d”, “dh”, “e”, të KPP-së, në raport e parashikimet e dispozitës në nenin 128/a të KPP-së, dikton të njëjtin përfundim të arritur nga Kolegji mbi statusin e kërkuesit gjatë rishikimit. Referuar përmbajtjes së dispozitës në nenin 128/a të KPP-së, sipas të cilës “1. Aktet procedurale janë absolutisht të pavlefshme kur nuk respektohen dispozitat që lidhen me: a) kushtet për të qenë gjyqtar në çështjen konkrete dhe numrin e gjyqtarëve që janë të domosdoshëm për formimin e trupave gjykues, sipas parashikimeve të këtij Kodi; b) të drejtën e prokurorit për ushtrimin e ndjekjes penale dhe pjesëmarrjen e tij në procedim; c) thirrjen e të pandehurit, viktimës ose praninë e mbrojtësit kur ajo është e detyrueshme. 2. Një akt i cilësuar me ligj si absolutisht i pavlefshëm nuk mund të bëhet i vlefshëm.”, cenimi i pjesëmarrjes në procedim të të pandehurit, tipikisht nëpërmjet gjykit në mungesë, pa siguruar njoftim të rregullt për gjykimin ose shkeljet procedurale, në lidhje me pjesëmarrjen në procedim të gjykatës ose prokurorisë, shkaktojnë pavlefshmëri të akteve, pa përjashtuar edhe vendimin gjyqësor të dënimit, si akti final dhe më i rëndësishëm i procesit penal.

59. Kolegji konstaton se tre rastet që shkaktojnë pavlefshmëri të akteve procedurale në procesin penal përkojnë me thelbin e shkaqeve të parashikuara në shkronjat: “d”, “dh”, “e”, të nenit 450 të KPP-së, duke ofruar kuptim të njëtrajtshëm dhe paralel, të rrethanave procedurale që shkaktojnë pavlefshmërinë e vendimit penal, me rishikimin e këtij vendimi. Konkretisht, cenimi i pjesëmarrjes së të pandehurit në procedim ose gjykim, pasqyron njëherësh edhe situatën e gjykit në mungesë të kërkuesit të rishikimit sipas përmbajtjes së shkronjave “dh” dhe “e”, të nenit 450, të KPP-së, ndërsa shkelja e dispozitave që lidhen me kushtet për të qenë gjyqtar në çështjen konkrete dhe numrin e gjyqtarëve që janë të domosdoshëm për formimin e trupave gjykues, sipas parashikimeve të këtij Kodi apo të drejtën e prokurorit për ushtrimin e ndjekjes penale dhe pjesëmarrjen e tij në procedim, pa përjashtuar shkelje të tjera, në lidhje me të drejtat procedurale e të pandehurit, reflekton njëherësh në një masë të konsiderueshme cenim të një niveli të tillë të së drejtës për proces të rregullt gjyqësor, saqë praktika tashmë e konsoliduar e GjEDNj-së në rast konstatimi, në mënyrë të zakonshme të praktikës së saj do të vlerësonte domosdoshmërinë e rigjykit të çështjes, gjë që përbën rastin e rishikimit të përcaktuar në shkronjën “d”, të nenit 450 të KPP-së. Për këto arsye, Kolegji ka çmuar ta konsiderojë rishikimin në këto raste, si rikthim të plotë të raportit procedural penal në nivelin e akuzës.

60. Mbi këtë arsyetim, Kolegji vlerëson se përfundimi i parë njësues është i drejtë jo vetëm sepse është më garantues, por sepse siguron koherencën me funksionin e rishikimit penal në një shtet të së drejtës. Ai vendos një standard të qartë se, në rastet kur rishikimi pranohet mbi baza që vënë në dyshim ligjshmërinë dhe drejtësinë e dënimit, marrëdhënia procedurale nuk mund të

vazhdojë me logjikën e ekzekutimit të një dënimi të pakontestueshëm. Ajo duhet të rikthehet te logjika e gjyimit të akuzës dhe kjo e bën kërkuesin “të pandehur”. Ky qëndrim njësues i Kolegjit Penal është juridikisht i qëndrueshëm sepse harmonizon të drejtën e brendshme me standardet e nenit 6 të KEDNj-së dhe me funksionin riparues të rishikimit.

61. Sa më sipër, në lidhje me çështjen e parë të shtruar për njësim, Kolegji disponon si vijon:

“- Kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale, pozita procedurale e kërkuesit në gjykimin e rishikimit është ajo e të pandehurit”.

ii. Lidhur me çështjen e dytë të shtruar për njësim:

- A rivendoset kërkuesi në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar?

62. Në sintezë të sa më sipër, Kolegji vëren se çështja e dytë e shtruar për njësim është pasojë logjike e së parës. Nëse kërkuesi konsiderohet “i pandehur” në gjykimin e rishikimit, atëherë çështja ligjore që kërkon zgjidhje është nëse ai rifiton vetëm disa të drejta minimale mbrojtjeje apo të gjithë korpusin e të drejtave procedurale që do të kishte pasur po të ishte gjykuar rregullisht që në fillim. Kolegji vlerëson se përfundimi për çështjen e parë dikton rivendosjen e kërkuesit (të pandehur) në të gjitha të drejtat procedurale, përfshirë të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar. Ky formulim është i rëndësishëm sepse shkon përtej një mbrojtjeje simbolike dhe e kthen rihapjen e gjyimit për shkak të pranimi të kërkesës për rishikim vendimi në mjet efektiv procedural në funksion të mbrojtjes së të drejtës në themel.

63. Kjo zgjidhje rrjedh drejtpërdrejt nga parimi *restitutio in integrum*. Nëse shkelja që justifikon rishikimin ka cenuar mundësinë reale të pjesëmarrjes, mbrojtjes dhe zgjedhjeve procedurale të të akuzuarit, atëherë riparimi i plotë kërkon jo vetëm praninë fizike në një seancë të re gjyqësore, por edhe rikthimin e mundësive procedurale që ai ka humbur për shkak të shkeljes së mëparshme. Kjo do të thotë se subjekti duhet të vendoset, sa më shumë të jetë e mundur, në të njëjtën pozitë që do të kishte pasur po të ishte thirrur, dëgjuar dhe mbrojtur siç udhëzon ligji procedural në procesin fillestar. Kjo është logjika që përshkon praktikën e GjEDNj-së dhe e dokumenteve ligjore të Këshillit të Evropës mbi rishikimin e vendimeve.

64. Nga ky këndvështrim, përjashtimi kategorik i të drejtës për të kërkuar gjykim të shkurtuar do ta bënte rihapjen e gjyimit pas pranimi të kërkesës për rishikimin e vendimit të formës së prerë, vetëm pjesërisht restauruese. Në procesin fillestar, një i pandehur i njoftuar rregullisht mund të zgjedhë strategjinë e tij procedurale: të kërkojë gjykim të zakonshëm, të ushtrojë kundërshtime, të kërkojë rit të posaçëm ose të ndërtojë një linjë të caktuar mbrojtjeje. Nëse, për shkak të gjyimit në mungesë ose të një cenimi të rëndë procedural, kërkuesi është privuar nga vetë mundësia e kësaj zgjedhjeje, atëherë rihapja duhet të rikthejë edhe mundësinë e zgjedhjes, jo vetëm të drejtën për të folur në seancë. Në përvijim të këtij arsytimi, Kolegji vlerëson se kërkuesi rivendoset edhe në të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar. Kjo nuk nënkupton se kërkuesi ka një të drejtë automatike për ta përfutur ose për ta pasur të pranuar domosdoshmërisht ritin e posaçëm të gjyimit. Përfundimi i arritur nga Kolegji konkludon për rivendosje të së drejtës procedurale të kërkitit dhe jo të pranimi *a priori* të kërkesës për gjykim të shkurtuar, i cili do të vijojë të jetë hapësirë ekskluzive e vlerësimit fillimisht të gjykatës së rigjyimit të çështjes në themel. Njëherësh, kjo do të thotë se gjykata e rigjyimit nuk mund ta refuzojë *a priori* një kërkesë të tillë me arsytimin se kërkuesi është “i dënua” ose se kjo çështje ligjore është e mbyllur nga natyra e rishikimit. Kolegji thekson se përfundimi i arritur përforcon karakterin e efekteve që passjell pranimi i kërkesës për rishikim vendimi, ku kërkesa e mundshme e të pandehurit duhet të jetë

proceduralisht e hapur dhe të shqyrtohet sipas ligjit nga gjykata e rigjyimit. Kjo është pasojë e domosdoshme, në zbatim të ligjit procedural penal, e statusit të ri të kërkuarit, si “i pandehur”.

64.1 Në kushtet ku e drejta e përfitimit nga gjykimi shkurtuar i nënshtrohet në rigjykim kushteve të pranueshmërisë, kjo përfshin edhe kushtin ndalues të parashikuar nga neni 403/2 i KPP-së. Në pranimin ose jo të gjyqimit të shkurtuar, gjykata e rigjyimit, pas pranimin të kërkesës për rishikim, duhet të çmojë nëse çështja mund të zgjidhet në gjendjen që janë aktet, duke mbajtur në konsideratë pikën 7 të nenit 405 të KPP-së dhe në rast të kundërt e refuzon kërkesën për gjykim të shkurtuar. Në rastet e rënies së kushtit ndalues të parashikuar në nenin 403/2 të KPP-së, për shkak të zbatimit të ligjit penal material favorizues, gjykatat duhet të verifikojnë përmbushjen e kushteve të tjera të përmendura më lart: i. nëse është paraqitur kërkesë për gjykim të shkurtuar nga i pandehuri në përputhje me parashikimet e paragrafit të parë, të nenit 403 të KPP-së, e shoqëruar me kërkimin e tij për ndryshimin e cilësimit juridik të faktit, për një vepër penale që nuk parashikon dënim me burgim të përjetshëm; ii. nëse çështja mund të zgjidhet në gjendjen që janë aktet (*që ishin, në kohën kur ishte bërë kërkesa*), duke mbajtur në konsideratë edhe pikën 7 të nenit 405 të KPP-së.

65. Kolegji çmon me rëndësi të ndalet në prirjen e shfaqur të organit të prokurorisë për ta trajtuar gjykimin e shkurtuar si një mundësi të konsumueshme në fazën e parë të gjyqimit dhe, për këtë arsye, të paarritshme në fazën e rishikimit. Sipas parashtimeve të prokurorisë, gjykimi i shkurtuar lidhet me një moment procedural të kaluar dhe me arsyen e ekonomisë gjyqësore, gjë që mbetet e pakuptimtë në situatën e rishikimit të një vendimi penal të formës së prerë, pasi me zhvillimin e gjyqimit të parë, qëllimi për ekonomi gjyqësore si një interes publik është tejkaluar. Kolegji nënvizon se ky argument, ndonëse duket me një bazë funksionale dhe qëllimore, nuk është vendimtar në rastet e rishikimit për cenime të rënda procedurale. Në këto raste, pesha kryesore nuk bie mbi ekonominë gjyqësore, por mbi nevojën që procesi i ri të jetë efektivisht barazues ndërmjet palëve dhe korrigjues i shkeljeve procedurale ndaj të pandehurit. Ekonomia gjyqësore është një vlerë legjitime që e parashikon ligji procedural penal, por Kolegji thekson se nuk mund të prevalojë mbi rivendosjen efektive të të drejtave themelore të mbrojtjes. Për më tepër (*a fortiori*), me një vlerësim të kujdesshëm Kolegji evidenton se parimi i ekonomisë gjyqësore vlen të promovohet dhe motivohet ligjërisht në çdo situatë ku është duke u zhvilluar një gjykim. Fakti se gjykimi i parë, për të cilin është pranuar kërkesa e rishikimit, mund të jetë zhvilluar sipas rritit të zakonshëm dhe në një analizë sipërfaqësore del të mos jenë siguruar maksimalisht kushtet për ekonomi gjyqësore për shkak të mungesës së të pandehurit në gjykim, nuk do të thotë se garantimi i pranishëm së tij në rigjykim, të ketë për efekt humbjen e mundësisë ligjore për ekonomi gjyqësore. Në vështrim të Kolegjit, ky konkluzion do të ishte jo vetëm kontradiktor në logjikën juridike që supozon, por do të kufizonte parimin e ekonomisë gjyqësore në mënyrë të pajustificuar dhe njëkohësisht në dëm të të drejtave procedurale të kërkuarit, të cilit nëpërmjet pranimin të kërkesës së rishikimit i është konfirmuar mundësia e rekuperimit të së drejtës për proces të rregullt gjyqësor. Mohimi i së drejtës për të kërkuar gjykim të shkurtuar në rigjykimin për shkak të rishikimit të vendimit penal, do të përbente përsëritje të cenimit të të drejtave procedurale për të pandehurit pa një shkak të arsyeshëm që do ta diktonte atë. Cenimi i përsëritur i të drejtave të të pandehurit dhe mohimi për herë të dytë i mundësisë për pasjen e një gjykimi të shpejtë, nuk “shëron” shkeljet e konstatuara në gjykimin e parë dhe shpërfill në mënyrë të përsëritur interesin e publikut për gjykime të shpejta.

66. Përfundimi i dytë i Kolegjit është gjithashtu në harmoni me natyrën e instituteve procedurale që varen nga zgjedhja e të akuzuarit. Gjykimi i shkurtuar nuk është vetëm instrument teknik i shpejtësisë, por është edhe shprehje e autonomisë së të pandehurit për të përcaktuar strategjinë mbrojtëse. Privimi nga kjo zgjedhje për shkak të një gjykimi të padrejtë në mungesë do të ishte një

cenim i mbrojtjes autonome. Për pasojë, rivendosja e statusit të të pandehurit pa rivendosjen e kësaj zgjedhjeje do të ishte një rivendosje e paplotë. Referuar standardeve jurisprudenciale të analizuara më sipër të GjEDNj-së, kur shteti ka parashikuar në të drejtën e tij një mjet rihapjeje të gjyqimit dhe kur ai mjet është vënë në lëvizje me pranimin e kërkesës së rishikimit, procedura që pason duhet të jetë efektive dhe jo iluzore. Kjo do të thotë se shteti nuk mund të ofrojë një rishikim vetëm formal, duke i lënë kërkuarit barrën kryesore procedurale të procesit të vjetër.

67. Nga ana tjetër, ky qëndrim nuk duhet lexuar si anulim i të gjitha kushteve ligjore që mund të rregullojnë pranueshmërinë konkrete të një kërkesë për gjykim të shkurtuar. Ajo që ka njësuar Kolegji është parimi se e drejta procedurale për ta kërkuar këtë rit ekziston dhe i takon kërkuarit si i pandehur. Kjo i heq bazën çdo refuzimi që mbështetet formalisht vetëm te statusi i mëparshëm i “të dënuarit” ose te ideja se rishikimi nuk mund të prodhojë rikthim të plotë në të drejta. Nëse do të pranohej vetëm se kërkuari është “i pandehur”, por pa i kthyer atij të gjitha mjetet procedurale të disponueshme për një të pandehur, ky status do të ishte vetëm nominal. Duke përfshirë shprehimisht edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar, Kolegji i ka dhënë përmbajtje reale përfundimit të parë njësuës dhe ka vendosur një standard të plotë të rivendosjes procedurale.

68. **Sa më sipër, në lidhje me çështjen e dytë të shtruar për njësim, Kolegji disponon si vijon:**

“- Kërkuari rivendoset në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar”.

D. Efektet procedurale të përfundimeve njësuëse të Kolegjit Penal

69. Sa më sipër, Kolegji vlerëson se thelbi i rishikimit nuk është të administrojë në mënyrë më të butë pasojat e një vendimi të formës së prerë, por të krijojë një rrugë ligjore efektive korrigjimi kur ka dyshim serioz se dënimi është produkt i një procesi të parregullt. Pikërisht për këtë arsye, kalimi i statusit procedural në atë të të pandehurit dhe rikthimi i plotë në të drejta janë dy anë të së njëjtës zgjidhje juridike. Ky vendim njësuës vendos një standard të qartë pasi rishikimi në këto raste nuk mund të mbetet një mekanizëm formal, por duhet të funksionojë si instrument i plotë i mbrojtjes efektive. Kjo e orienton praktikën gjyqësore drejt një modeli më substancial të drejtësisë penale, ku ekzekutimi i vendimit nuk prevalon mbi nevojën për të korrigjuar një proces që ka cenuar seriozisht të drejtën e mbrojtjes. Vendimi i Kolegjit Penal nuk është vetëm një zgjidhje *ad hoc* për çështjen objekt gjyqimi, por një standard interpretues me rol të përgjithshëm për institutin e rishikimit penal në Shqipëri.

70. Megjithatë, Kolegji vlerëson se pasojat reale të përfundimeve njësuëse nuk shpëtojnë te statusi “i pandehur” apo tek e drejta për gjykim të shkurtuar, por prekin drejtpërdrejt lirinë personale, llogaritjen e kohës së vuajtur, ekzekutimin e vendimit të ri dhe, kur rezulton pafajësi, rehabilitimin dhe dëmshpërblimin. KPP-ja lejon rishikimin edhe kur dënimi është ekzekutuar ose është shuar, ndërsa ky vendim konkludon se, në rastet e nenit 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, kërkuari në gjykimin e rishikimit konsiderohet “i pandehur” dhe rivendoset në të gjitha të drejtat procedurale, përfshirë të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar. Kjo do të thotë se edhe një person që ka vuajtur një pjesë ose të gjithë dënimin mbetet përfitues i plotë i efekteve të rishikimit.

71. Në parim, për nga natyra e shkaqeve që diktojnë rishikimin e një vendimi penal të formës së prerë, në rastet e parashikuara në shkronjat: “a”, “b”, “c” dhe “ç”, të nenit 450 të KPP-së, pranimi i rishikimit nuk sjell vetvetiu zhdukjen automatike të dënimit të mëparshëm. Kodi parashikon se, gjykata që pranon kërkesën mund të urdhërojë pezullimin e ekzekutimit të dënimit, pra pezullimi nuk është automatik, por ai varet nga një vendim i posaçëm sipas nenit 454 të KPP-së. Kjo ka rëndësi praktike për personat që janë ende në burg kur u pranohet kërkesa e rishikimit, pasi liria e

tyre gjatë rigjykimit varet nga pezullimi i ekzekutimit, ndërsa zgjidhja përfundimtare varet nga vendimi i ri, sipas nenit 456 të KPP-së.

72. **Në rastin kur personi ka vuajtur burgim dhe pas rishikimit rezulton sërish fajtor**, efekti kryesor i përfundimeve njëseue nuk është pafajësia, por garantimi i një rigjykimi të plotë dhe të barabartë, i cili mund të çojë në konfirmimin e fajësisë ose në një rikualifikim të veprës penale ose në një dënim më të ulët, përfshirë, për shkak të ushtrimit të të drejtave procedurale që më parë i ishin mohuar, kërkesën për gjykim të shkurtuar. Kjo do të thotë se personi që ka vuajtur burgim mund të mbetet fajtor edhe pas rishikimit, por jo më mbi bazën e një procesi të cunguar, por pas një procesi që duhet të respektojë standardet e plota të gjykitimit në shkallë të parë. Nëse pas rigjykimit personi shpallet fajtor, koha e vuajtur nuk humbet. Neni 465 i KPP-së urdhëron që, në llogaritjen e dënimit me burgim, prokurori të përfshijë jo vetëm paraburgimin për të njëjtën vepër ose për një vepër tjetër, por edhe periudhën e burgimit të vuajtur për një vepër tjetër kur vendimi përkatës është revokuar. Kjo dispozitë, e lexuar sistematikisht me nenet e rishikimit, mbështet përfundimin se koha e heqjes së lirisë së vuajtur mbi bazën e vendimit të vjetër duhet të llogaritet për efekt të vendimit të ri të fajësisë.

73. Kolegji analizon se, *së pari*, nëse dënimi i ri është i barabartë me kohën e vuajtur ose më i lartë se ajo, personi vazhdon vuajtjen vetëm për pjesën e mbetur. *Së dyti*, nëse dënimi i ri është më i ulët dhe koha e vuajtur e tejkalon atë, lind menjëherë e drejta e të pandehurit për lirimin e menjëhershëm, sepse nuk ka më bazë ligjore për vazhdimin e ekzekutimit. *Së treti*, për pjesën e kohës së vuajtur mbi dënimin e ri, personi kalon nga statusi i “të dënuarit ligjërisht” në atë të subjektit që ka qenë “mbajtur në burg tej kohës së caktuar në vendimin e dënimit”, gjë që ligji e njeh shprehimisht si bazë për kompensim.

74. Përfundimet njëseue nuk i japin domosdoshmërisht personit pafajësi, por mund t’i japin një pozitë më të favorshme penale. Edhe pa arritur te pafajësia, vendimi njëseues mund të prodhojë ulje të masës së dënimit, ndryshim cilësimi juridik të veprës penale, zbritje të kohës së vuajtur dhe, në rast mbivuajtjeje, të drejtë për kompensim për pjesën e tepërt. Kjo është një pasojë e drejtpërdrejtë e qëndrimit të arritur nga Kolegji se rishikimi i vendimit penal nuk është formal dhe pjesor, por i plotë dhe real. Kjo zgjidhje mbështetet edhe nga neni 450 i Kodit, i cili nuk lejon rishikimin e vendimit të dënimit kur qëllimi është rëndimi i pozitës së të dënuarit. Kjo do të thotë se instituti i rishikimit, sidomos kur aktivizohet nga vetë i dënuari për shkak të cenimeve të procesit të rregullt, ka funksion korrektues dhe jo rëndues të pozitës. Për këtë arsye, kur personi del sërish fajtor, efekti juridik nuk është rëndimi i gjendjes së tij, por ruajtja ose përmirësimi i saj, me detyrimin për t’i njohur të gjithë kohën e vuajtur dhe për të shmangur çdo “riburgim” ose “mbiburgim” të pabazuar.

75. **Në rastin kur personi ka vuajtur burgim dhe pas rishikimit shpallet i pafajshëm** konstatohet jo vetëm dështim i akuzës në procesin e ri, por edhe rrëzim i bazës juridike që kishte legjitimuar heqjen e lirisë deri në atë moment. Neni 457 i KPP-së parashikon se, kur gjykata jep pafajësi në rishikim, ajo urdhëron kthimin e shumave të paguara për gjobën dhe shpenzimet procedurale, heqjen e masave pasurore dhe kthimin e sendeve të konfiskuara, me përjashtim të atyre që vetë përbëjnë objekt të paligjshëm. Ndërkohë, neni 462 i KPP-së parashikon se vendimi i pafajësisë ekzekutohet menjëherë me shpalljen. Pra, nëse personi ndodhet në burg kur jepet pafajësia, ai duhet të lirohet menjëherë.

76. Pas liritimit, faza e dytë është rehabilitimi i të gjykuarit. Neni 456 i KPP-së parashikon se, me kërkesë të të interesuarit, vendimi i pafajësisë mund të afishohet në mënyrë përmbledhëse në rrethin ku është dhënë vendimi dhe në vendbanimin e fundit të të dënuarit, ndërsa kryetari i gjykatës mund të urdhërojë edhe botimin e tij në gazetë. Ky mekanizëm nuk ka vetëm karakter formal, por lidhet me rivendosjen publike të dinjitetit të personit që ka vuajtur dënimin dhe më pas

është shpallur i pafajshëm. Në kushtetutë, kjo gjen bazë te neni 44, i cili njeh të drejtën për rehabilitim dhe/ose zhdëmtim kur personi është dëmtuar nga akti, veprimi ose mosveprimi i paligjshëm i organeve shtetërore.

77. Për rastin e pafajësisë së fituar gjatë rishikimit, Kolegji vlerëson se dispozita më e drejtpërdrejtë është neni 459 i KPP-së. Ai parashikon se personi që ka marrë pafajësinë gjatë rishikimit, për sa kohë nuk ka dhënë shkak me dashje ose pakujdesi të rëndë për gabimin gjyqësor, ka të drejtë për kompensim “në përpjesëtim me kohëzgjatjen e dënimit dhe me pasojat personale dhe familjare që rrjedhin nga dënimi”. I njëjti nen parashikon se kompensimi jepet me pagesë në një shumë të caktuar parash ose me dhënie mjetesh jetese, ndërsa kërkesa duhet të paraqitet brenda dy vjetëve nga data kur vendimi i rishikimit bëhet i formës së prerë. Nëse personi ka vdekur, kjo e drejtë u kalon trashëgimtarëve sipas nenit 460 të KPP-së. Krahas KPP-së, ekziston edhe kuadri i ligjit nr. 9381/2005, “Për kompensimin e burgimit të padrejtë”, i cili parashikon se personi i deklaruar i pafajshëm ose për të cilin çështja është pushuar me vendim të formës së prerë, si edhe ai që është mbajtur në burg tej kohës së caktuar në vendimin e dënimit, gëzon të drejtën e kompensimit për burgimin e vuajtur. I njëjti ligj rregullon kriteret e llogaritjes, afatin trevjeçar për paraqitjen e kërkesës, gjykatën kompetente dhe faktin se pagesa përballohet nga buxheti i shtetit. Ligji parashikon gjithashtu të drejtën e rikthimit në punë ose në detyrë për personin që është larguar për shkak të paraburgimit ose arrestit në shtëpi dhe më pas është dhënë pafajësi ose është pushuar çështja për shkaqe që përjashtojnë veprën.

78. Në analizë të sistemit të burimeve të së drejtës, në kuptim të nenit 116 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, neni 459 i KPP-së, duhet parë si baza e posaçme ligjore për kompensimin e dënimit të padrejtë pas pafajësisë në rishikim, ndërsa ligji nr. 9381/2005 shërben si bazë plotësuese dhe më e gjerë për burgimin e padrejtë, veçanërisht kur ka elemente të paraburgimit, të mbajtjes përtej afatit ose të rikthimit në punë. Kërkuesi duhet ta ndërtojë pretendimin e tij, së pari, mbi nenin 459 për gabimin gjyqësor të korrigjuar nga rishikimi dhe, në mënyrë plotësuese, mbi nenin 44 të Kushtetutës dhe ligjin nr. 9381/2005, për pasojat konkrete të heqjes së lirisë.

79. Kolegji çmon të nënvizojë se çdo ditë e vuajtur në burg merr rëndësi themelore në momentin kur vendimi i dënimit rrëzohet dhe zëvendësohet nga pafajësia. Neni 459 i KPP-së e bën vetë “kohëzgjatjen e dënimit” element të drejtpërdrejtë të masës së kompensimit. Pra, vitet e burgimit nuk janë thjesht rrethanë ndihmëse. Ato janë komponent qendror i vlerësimit gjyqësor të dëmit. Gjithashtu, i njëjti nen urdhëron që të vlerësohen edhe “pasojat personale dhe familjare”, çka lejon që koha e vuajtur të lexohet jo vetëm si kohë fizike e heqjes së lirisë, por si humbje e marrëdhënieve familjare, e të ardhurave, e statusit shoqëror dhe e mundësive jetësore. Ligji nr. 9381/2005 i kërkon gjykatës të marrë parasysh të ardhurat nga paga, fitimin nga veprimtaria tregtare, pensionet, pagën minimale për të papunët, rrethana të tjera ekonomike e familjare, si dhe të ardhurat nga puna në burg. Në tekstin e ligjit gjendet edhe një kufi maksimal ditor, përkatësisht deri në 2.000 lekë për një ditë burgim dhe 3.000 lekë për një ditë paraburgim. Kjo do të thotë se, për rrugën e “burgimit të padrejtë”, sipas këtij ligji, vitet e vuajtura përkthehen në ditë të kompensueshme sipas një kriteri financiar të normuar, i kombinuar me situatën ekonomike të personit.

80. Në nivel konvencional, Kolegji evidenton se, nga njëra anë, neni 5, paragrafi 5, i KEDNj-së garanton të drejtë të zbatueshme për kompensim kur arrestimi ose ndalimi ka qenë në kundërshtim me nenin 5. Nga ana tjetër, neni 3, i Protokollit nr. 7, njeh të drejtën për kompensim kur një person i dënuar përfundimisht më pas përfiton nga rrëzimi i dënimit ose falja për shkak të një fakti të ri ose të sapozbuluar që tregon gabimin gjyqësor. Kjo do të thotë se e drejta shqiptare

jo vetëm që ka bazë të brendshme kushtetuese e ligjore, por lëviz brenda një kornize evropiane të njohjes së kompensimit për heqje lirie të padrejtë dhe dënim të gabuar.

81. **Përveç sa më sipër**, Kolegji vlerëson se, për nga natyra e shkaqeve që diktojnë rishikimin e një vendimi penal të formës së prerë, në rastet e nenit 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të KPP-së, objekt i këtij gjykimi për efekt njësimi të praktikës gjyqësore, për sa është e mundur do të zbatohen parashikimet ligjore të interpretuara sa më sipër, në paragrafët 69–78 të këtij vendimi, por pozita e rifituar si “i pandehur” e të gjykuarit që ka fituar të drejtën për rigjykim të plotë për shkak të pranimit të kërkesës së tij për rishikim të vendimit të dënimit, dikton qëndrim të dallueshëm me sa më sipër sa i përket çmuarjes së kohës së burgimit të vuajtur deri në momentin e pranimit të rishikimit. Sikurse është analizuar më sipër, në rastin e shpalljes së fajtor dhe për këtë shkak dënimit të tij me burgim, kohëzgjatja e vuajtjes së burgimit në funksion të dënimit të parë, do të përllogaritet në kohëzgjatjen e dënimit të dytë, pas rigjykimit.

82. Në ndryshim nga sa më sipër, në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të KPP-së, cilësia e rimarrë si i pandehur e kërkuarit/të gjykuarit pas pranimit të kërkesës së rishikimit të dënimit të parë, orienton edhe veçorinë e trajtimit ligjor të vijueshmërisë së burgimit të tij. Pas pranimit të kërkesës së rishikimit, me marrjen e cilësisë “i pandehur”, i gjykuari nuk mund të konsiderohet njëherësh edhe i dënuar për efekt të justifikimit të vijimit të ekzekutimit të dënimit me burgim, tashmë të konstatuar gjyqësisht se është dhënë në shkelje flagrante të procesit të rregullt ligjor. Rrjedhimisht, burgimi i të pandehurit nuk ka shkak ligjor që të justifikojë *a priori* vijueshmërinë e ekzekutimit, në kushtet kur juridikisht nuk ekziston më një vendim dënimi për të pandehurin, porse ai është kthyer në gjendjen e vlerësimit fillestar në themel të akuzës. Megjithatë, për të njëjtën arsye, “marrja e statusit procedural si i pandehur”, nuk pengon organin procedues, prokurorinë, që, nëse e çmon për nevojën të sigurimit të procedimit, të kërkojë nga gjykata caktimin e masave të sigurimit shtrëngues ose ndalues që parashikon ligji procedural penal, si dhe gjykatën për të vendosur caktimin e tyre. Eventualisht caktimi i masave të sigurimit nuk ndikohet nga kohëzgjatja e burgimit të vuajtur paraprakisht nga i pandehuri, pasi ky i fundit, me vendimin që ka pranuar rishikimin e dënimit, është rikthyer juridikisht në gjendjen fillestare të vlerësimit të akuzës nga gjykata, duke nulizuar njëkohësisht jo vetëm statusin formal dhe nominativ si “i dënuar”, por edhe çdo pasojë që ka rrjedhur nga ky status procedural, sikurse mund të jetë burgimi për efekt të ekzekutimit të tij. Në eventualitetin e shpalljes fajtor të të pandehurit në rigjykim, kohëzgjatja e vuajtjes së burgimit për dënimin e parë të rishikuar dhe hipotetikusht kohëzgjatja e paraburgimit ‘arrest në burg’ ose “arrest në shtëpi” gjatë rigjykimit nga ana e të pandehurit, do të përllogariten në masën përfundimtare të dënimit rezultuar në rigjykim. Ky interpretim vlen për çdo rast të shtruar nga Kolegji për njësim në këtë vendim, duke përfshirë edhe shkaku të pranimit të kërkesës për ekstradim me kusht rishikimin e vendimit të dënimit. Kërkimi dhe caktimi i masave të sigurimit personal ndaj të pandehurve (status i marrë pas pranimit të kërkesës së rishikimit), si dhe përllogaritja e afateve të paraburgimit kryer në këto raste në dënimin eventual përfundimtar pas rigjykimit, do të bazohen në rregullat e përgjithshme procedurale penale, në kushtet ku nuk ekziston asnjë arsye e përligjur për të shmangur zbatimin e tyre.

83. Lidhur me momentin e mundshëm se kur i pandehuri i rivendosur në të drejtat e tij procedurale pas pranimit të kërkesës për rishikimin e vendimit, ka të drejtë të paraqesë kërkesën e tij për gjykim të shkurtuar, nëse e çmon, Kolegji, duke vlerësuar rrethanat e veçanta procedurale të çështjes në rigjykim dhe mjetin me karakter të jashtëzakonshëm që mbart rishikimi, si shkak i risjelljes së gjykimit në fazën fillestare të vlerësimit gjyqësor të themelit të akuzës së prokurorisë, në funksion të efektivitetit të gjykimit, në respekt të kuptimit që jep përcaktimi i neneve 403 dhe 405, paragrafi 5, të KPP-së, ku thuhet: “5. Pasi dëgjon palët mbi kërkesat paraprake, gjykata lexon

kërkesën për gjykim të shkurtuar dhe pyet të pandehurin nëse i qëndron asaj. Kur i pandehuri deklaroi se i qëndron kërkesës, gjykata deklaroi të hapur shqyrtimin gjyqësor dhe i jep fjalën prokurorit që në mënyrë të përmbledhur të parashtrojë rezultatet e hetimeve paraprake”, çmton se kjo kërkesë mund të paraqitet nga i pandehuri në seancën e parë gjyqësore, si dhe të disponohet nga gjykata, para fillimit të shqyrtimit në themel të çështjes. Ky moment procedural garanton kalimin e çështjes në vlerësimin gjyqësor fillestar të thelbit të akuzës publike të ngritur nga prokuroria, pa ia nënshtruar seancës paraprake si një instrument që përbën një fazë pararendëse të kësaj të fundit dhe, njëherësh, nuk cenon fazën procedurale vendimtare kur mund të disponohet për esencën e kërimit për gjykim të shkurtuar, me qëllim manifestimin e këtij riti gjykimi rregullisht në pasojë të vendimmarrjes së trupës kompetente në lëndë dhe funksion për këtë kërkesë (gjykata e themelit).

84. **Së fundmi**, në zbatim të nenit 441, pika 2, të KPP-së, sipas të cilit: “[...] 2. Në rastet kur Kolegji Penal ose Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vendosin njësimin ose ndryshimin e praktikës gjyqësore, në vendim gjykata formulon edhe rregullin e së drejtës për çdo çështje të shtruar për zgjidhje në vendimin e ndërmjetëm të marrë gjatë gjykimit të çështjes. Në këtë rast vendimi botohet në Fletoren Zyrtare.”, nenit 6, pika 1, shkronja “ë”, të ligjit nr. 78/2014, “Për organizimin dhe funksionimin e Qendrës së Botimeve Zyrtare”, sipas të cilit: “ë) vendimet e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë për njësimin ose ndryshimin e praktikës gjyqësore, të cilat botohen në numrin më të parë të Fletores Zyrtare;”, si dhe në përputhje me qëllimin që ndjek botimi në Fletoren Zyrtare i akteve të botueshme sipas nenit 2 të këtij ligji, Kolegji çmton të theksojë se efektet e rregullave të së drejtës për çështjet e shtruara për njësim në këtë vendim, hyjnë në fuqi pas botimit të vendimit në Fletoren Zyrtare.

E. Zgjidhja e çështjes konkrete

85. Nga analiza tërësore e sa më sipër, si rrjedhojë e qëndrimeve të njësuara, në ballafaqim me rrethanat e faktit dhe ato procedurale të çështjes me të gjykuar Ndok Gjeka, me qëllim garantimin e zbatimit të këtyre qëndrimeve, duke respektuar parimin e subsidiaritetit dhe ndjekjes së shkallëve të gjykimit, Kolegji çmton se vendimi nr. 138, datë 8.10.2020, i Gjykatës së Apelit Shkodër dhe vendimi nr. 89, datë 27.7.2018, i Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda duhet të prishen dhe çështja të dërgohet për rigjykim pranë Gjykatës së Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Lezhë, me tjetër trup gjykues. Nëpërmjet këtij disponimi, i gjykuari Ndok Gjeka rifiton garancitë që jep ligji procedural penal për të pandehurit, në gjendjen fillestare të vlerësimit gjyqësor të akuzave penale të ngritura ndaj tij, duke shmangur cenimin ose kufizimin e të drejtave, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykimin e shkurtuar, por pa u kornizuar në të, njëherësh duke siguruar mundësinë e vlerësimit të disponimeve nga të gjitha shkallët gjyqësore.

PËR KËTO ARSYE

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke u bazuar në nenin 441, pika 1, shkronja “ç”, të Kodit Procedurës Penale:

VENDOSI:

1. Prishjen e vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, dhe dërgimin e çështjes për rigjykim pranë Gjykatës së Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Lezhë, me tjetër trup gjykues.

2. Ky vendim është njësuës dhe dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Tiranë, 22.1.2026.

Kryesues: Ilir Panda

Anëtarë: Sokol Binaj, Ervin Pupe

Anëtarë pjesërisht kundër: Sandër Simoni, Albana Boksi

MENDIM PJESËRISHT KUNDËR

“Për motivet e kundërshtimit të pjesshëm të vendimit njëses të Kolegjit Penal, për çështjen nr. 53104-00420-00-2021-akti”

1. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (në vijim Kolegji) ka iniciuar procedurën e gjykimit njëses, sipas nenit 438 të KPP-së, i cili parashikon se *“Kolegji Penal, kryesisht ose me kërkesë të palëve, mund të vendosë nisjen e procedurës së gjykimit për të njësuar ose ndryshuar praktikën gjyqësore”*, duke konstatuar qëndrime të ndryshme jurisprudenciale në drejtim të zbatimit të nenit 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale (në vijim KPP-ja). Kolegji, në lidhje me sa u referua më sipër, ka vendosur për: *“- Kalimin e çështjes penale me nr. 52104-00420-00-2021 akti, datë regjistrimi 25.5.2021, për shqyrtim në seancë gjyqësore me qëllim njësimin e praktikës gjyqësore në lidhje me çështjet:*

a) Cila është pozita procedurale e kërkuarit (i dënuar apo i pandehur), në gjykimin e rishikimit, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale?

b) A rivendoset kërkuari në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar?”.

2. Në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, Kolegji ka njësuar praktikën gjyqësore ku, në lidhje me çështjen e parë të shtruar për njësim, ka disponuar si vijon: *“- Kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të Kodit të Procedurës Penale, pozita procedurale e kërkuarit në gjykimin e rishikimit është ajo e të pandehurit”*. Në lidhje me çështjen e dytë të shtruar për njësim, Kolegji ka disponuar: *“- Kërkuari rivendoset në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar”*.

3. Për zgjidhjen e rastit konkret referuar rekursit të të gjykuarit Ndok Gjeka, Kolegji ka vendosur që vendimi nr. 138, datë 8.10.2020, i Gjykatës së Apelit Shkodër dhe vendimi nr. 89, datë 27.7.2018, i Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, duhet të priset dhe çështja të dërgohet për rigjykim pranë Gjykatës së Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Lezhë, me tjetër trup gjyqësor. Sipas arsytimit të vendimit të shumicës, nëpërmjet këtij disponimi, i gjykuari Ndok Gjeka rifiton garancitë që jep ligji procedural penal për të pandehurit, në gjendjen fillestare të vlerësimit gjyqësor të akuzave penale të ngritura ndaj tij, duke shmangur cenimin ose kufizimin e të drejtave, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykimin e shkurtuar, por pa u kornizuar në të, njëherësh duke siguruar mundësinë e vlerësimit të disponimeve nga të gjitha shkallët gjyqësore. Për këto arsye duke u bazuar në nenin 441, pika 1, shkronja “ç”, të KPP-së, është vendosur: *“Prishja e vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda dhe dërgimin e çështjes për rigjykim pranë Gjykatës së Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Lezhë, me tjetër trup gjyqësor”*.

4. Ne gjyqtarët në pakicë jemi dakord me përfundimet e arritura nga Kolegji sa u përket dy çështjeve të shtruara për njësim. Ndërkohë, sa i përket zgjidhjes së rastit konkret, në lidhje me prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit dhe dërgimin e çështjes për rigjykim, ne kemi mendim kundër, motivet e kundërshtimit të të cilit do t'i paraqesim më poshtë.

5. Kërkesa e paraqitur nga i dënuari për rishikimin e vendimit penal lidhej me shkakun e rishikimit sipas shkronjës “e”, të nenit 450 të KPP-së, kur personi është gjykuar në mungesë sipas nenit 352 të këtij Kodi. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, mbi këtë kërkesë ka vendosur *“Rrëzimin e kërkesës së rishikimit në rigjykim, lënien në fuqi të vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë Për krime të Rënda Tiranë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë, me të cilët është dënuar përfundimisht Ndok Gjeka me dënimin prej 25 (njëzet e pesë) vjet burgim. Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr. 138, datë 8.10.2020, ka vendosur: “Lënien në fuqi të vendimit nr. 89, datë 27.7.2018, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda. Kundër vendimit lejohet rekurs në Gjykatën e Lartë brenda 45 ditëve nga e nesërmja e shpalljes.”*

6. Me njësimin e praktikës gjyqësore nga ana e Kolegjit është zgjidhur diskutimi që lidhet me natyrën juridike të rishikimit penal, kur është pranuar kërkesa për rishikim në rastet e parashikuara në nenin 450, pika 1, shkronjat: “d”, “dh” dhe “e”, të KPP-së, duke u përcaktuar se pozita procedurale e kërkuarit në gjykimin e rishikimit është ajo e të pandehurit (e lidhur kjo me faktin që në këto raste kërkuari pretendon se nuk ka pasur një proces të rregullt e të drejtë ligjor). Në këtë rrethana, kërkuari duhet të rivendoset në të gjitha të drejtat e tij procedurale, përfshirë edhe të drejtën për të kërkuar gjykim të shkurtuar”.

7. Gjyqtarët në pakicë ritheksojnë se ndajnë të njëjtën qëndrim me zgjidhjen e çështjeve ligjore të njësimin të praktikës gjyqësore, por nuk bashkohen me shumicën anëtarëve të Kolegjit Penal, përse i takon zgjidhjes së rastit konkret. Konkretisht, gjyqtarët në pakicë vlerësojnë se Kolegji Penal në mbështetje të shkronjës “dh”, pika 1, e nenit 441 të KPP-së, sipas të cilës: *“1. Pas shqyrtimit të çështjes, Kolegji Penal ose Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vendosin: ...dh) ndryshimin e vendimeve të gjykatës së apelit dhe të gjykatës së shkallës së parë dhe zgjidhjen përfundimisht të çështjes kur zbatimi i ligjit procedural ose material nuk diktohet nga nevoja për rivlerësimin e fakteve apo të provave të çështjes;”*, duhet të dispononte për ndryshimin e vendimeve të gjykatave të faktit, duke u pranuar kërkesa e shtetasit Ndok Gjeka për rishikimin e vendimit penal në raport me shkaqet e parashtruara prej tij në rekurs. Gjyqtarët në pakicë vlerësojnë se në këtë rast, zgjidhja përfundimtare e çështjes nuk diktohet nga nevoja për rivlerësim të fakteve apo provave, por është çështje e zbatimit dhe e interpretimit të ligjit procedural penal.

8. Në vlerësim të gjyqtarëve në pakicë rishikimi vendimit sipas shkronjës “e”, të nenit 450 të KPP-së, nën frymën e interpretimit njësores të bërë nga Kolegji Penal në këtë vendim njësores, nuk bën vendimin dhe/apo gjykimin të pavlefshëm sipas nenit 128 të KPP-së, por është interpretim gjyqësor që garanton të drejtat procedurale të kërkuarit, për të cilin është pranuar se nuk ka pasur dijeni efektive për procesin penal të zhvilluar ndaj tij. Në vështrim të shkaqeve të parashtruara në rekurs, gjyqtarët në pakicë vënë në dukje se në thelb kërkuari ka kërkuar uljen e dënimit dhe zbatimin (riparimin e pasojave) të gjykimit të shkurtuar. Gjyqtarët në pakicë rikujtojnë se në rastin konkret është verifikuar se, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 31, datë 6.2.2018, në dhomë këshillimi, ka vendosur: *“1. Pranimin e kërkesës së kërkuarit Ndok Gjeka, si të bazuar në prova dhe ligj. 2. Rishikimin e vendimit nr. 1, datë 10.1.2005, të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, lënë në fuqi me vendimin nr. 13, datë 11.3.2005, të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë, si dhe me vendimin nr. 811, datë 27.12.2005, të*

Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, dhënë ndaj kërkuarit Ndok Gjeka. 3. Dërgimin e çështjes për rigjykim të kërkuarit Ndok Gjeka, në Gjykatën e Shkallës së Parë për Krime të Rënd, Tiranë, me tjetër trup gjykues, të përbërë nga një koleg prej tre gjyqtarësh. 4. Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankimi...". Ky fakt, siç ka pranuar edhe Kolegji Penal, do të thotë se bazueshmëria në ligj ose jo e kërkesës për rishikim, është e formës së prerë dhe i paankimueshëm, rrjedhimisht ipso lege i parivlerësueshëm dhe nuk mund t'i nënshtrohet një shqyrtimi të ri gjyqësor. Kolegji Penal tashmë është fazën e vlerësimit në themel të akuzave të ngritura ndaj shtetasit Ndok Gjeka, konkretisht të shqyrtimit të rekursit të këtij të fundit ndaj vendimit nr. 138, datë 8.10.2020, të Gjykatës së Apelit Shkodër. Pra, objekt i shqyrtimit është vlerësimi në themel i akuzave të atribuara kërkuarit Gjeka, pasi tashmë vendimet gjyqësore që kanë disponuar për dënimin e tij sipas akuzës, janë cenuar për shkak të pranimi të kërkesës së tij për rishikimin e vendimit, duke pranuar që kërkuari nuk ka pasur dijeni efektive për procesin për shkak të gjykimit në mungesë.

9. Interpretimi njësoj i Kolegjit ka të bëjë me rastet e rishikimit të parashikuara nga shkronjat: "d", "dh" dhe "e", kur: *d)* shkaku për rishikimin e vendimit të formës së prerë rezulton nga një vendim i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut që e bën të domosdoshëm rigjykimin e çështjes; *dh)* kur ekstradimi i të dënuarit të gjykuar në mungesë jepet me kushtin e shprehur të rigjykimit të çështjes; *e)* kur personi është gjykuar në mungesë sipas nenit 352 të KPP-së dhe kërkon rigjykimin e çështjes. Sikurse rezulton nga përmbajtja e germave: "d", "dh" dhe "e", i dënuari jo domosdoshmërisht konteston fajësinë apo cilësimin ligjor të veprës penale, por kërkon korrigjimin e shkeljeve të procedurës sikurse janë, mungesa e një gjykimi të drejtë, shkelja e të drejtave procedurale dhe jo domosdoshmërisht ndryshimin e konkluzionit të fajësisë. Në këto raste provat e fajësisë mund të jenë të plota, por thjesht gjykimi i parë nuk ka bërë të mundur pjesëmarrjen e të gjykuarit, ballafaqimin me provat, mungesën e një mbrojtje efektive apo respektimin e të drejtës së tij për t'u dëgjuar mbi themelin e akuzës së atribuuar. Gjithashtu, rishikimi është i detyrueshëm kur i dënuari është ekstraduar nga një shtet tjetër dhe ekstradimi është bërë me kusht rigjykimin e tij dhe kur i dënuari është gjykuar në mungesë pa dijeninë e tij.

10. Në gjyqtarët në pakicë vlerësojmë se në rastin konkret, referuar shkaqeve të rekursit, në kushtet kur kërkuari nuk kundërshton në thelb fajësinë apo akuzën e atribuuar, zgjidhja e pasojave të gjykimit të shkurtuar mund të bëhet edhe nga Kolegji Penal. Në lidhje me akuzën, fajësinë dhe dënimin e caktuar, gjyqtarët në pakicë çmojnë se vendimmarrja e gjykatave të faktit është e drejtë dhe bazuar në ligj e në provat e verifikuara edhe gjatë gjykimit të rishikimit, në prani të kërkuarit. Gjatë gjykimit të rishikimit, kërkuarit i janë garantuar të drejtat e tij procedurale si, e drejta për t'u mbrojtur, për t'u dëgjuar dhe për t'u ballafaquar me provat e marra në këtë proces penal. Mangësia e vetme në raport me pretendimet e kërkuarit është refuzimi për të riparuar pasojat e gjykimit të shkurtuar, nisur nga fakti që kërkuari që në fillim të rigjykimit ka parashtruar se është dakord me aktet e provat, duke kërkuar që gjykimi i rishikimit të zhvillohet në gjendjen e akteve. Pikërisht, ky qëndrim i kërkuarit dhe i gjykatave ishte thelbi i qëndrimeve njësoje të Kolegjit Penal, duke arritur në konkluzionin që edhe në gjykimin e rishikimit kur shkaku për të cilin është pranuar kërkesa për rishikim është për shkak të gjykimit në mungesë, për shkak të ekstradimit apo të një vendimi të GjEDNj-së për procesin e rregullt ligjor, duhet t'i garantohen të drejtat e tij procedurale.

11. Gjyqtarët në pakicë vënë në dukje se GjEDNj-ja, në jurisprudencën e saj ka argumentuar se i pandehuri në procesin penal, sipas nenit 6, të KEDNj-së, mund të heqë dorë nga garancitë e mbrojtjes dhe të drejtat procedurale, me vullnetin e tij të lirë e të pavesuar. Gjykatat duhet të tregojnë kujdesin e duhur për të verifikuar se i pandehuri i ka kuptuar pasojat që vijnë nga heqja dorë e garancive procedurale të një gjykimi në kontradiktoritet dhe të verifikojë se kjo heqje dorë është pasojë e vullnetit të tij (*Shih çështjen Sejdic kundër Italisë, aplikimi nr. 56581/00, vendim*

i Dhomës së Madhe të GjEDNj-së datë 1.3.2006; çështjen Scoppola kundër Italisë (nr. 2), aplikimi nr. 10249/03, vendim i Dhomës së Madhe të GjEDNj-së, datë 17.9.2009).

12. Në këtë vështrim, gjyqtarët në pakicë nuk pajtohen me qëndrimin e gjykatës së apelit që ka refuzuar kërkimin e rekursuesit edhe për shkak të pikës 2, të nenit 403, të KPP-së. Kolegji Penal ka mbajtur qëndrimin se, nëse një dispozitë e cilësuar si procedurale për faktin se parashikohet në ligjin procedural, ka një ndikim në ashpërsinë e masës së dënimit që duhet të jepet nga gjykata, atëherë ajo është një dispozitë penale materiale, ndaj të cilës ka vend për t'u zbatuar parimi i sanksionuar në nenin 29, pika 2 të Kushtetutës²⁴, si dhe nenin 3, pika 3²⁵ të Kodit Penal. Një konkluzion i tillë gjen mbështetje edhe në jurisprudencën e GjEDNj-së, e cila ka vlerësuar në situata të ngjashme se një dispozitë e tillë procedurale që ndikon në dënimin e caktuar, duhet të cilësohet si një dispozitë penale materiale, ndaj të cilës ka vend për t'u zbatuar nenin 7, paragrafi i parë, i KEDNj-së²⁶. GjEDNj-ja, në jurisprudencën e saj, ka pohuar se neni 7 i KEDNj-së, jo vetëm që garanton parimin e mos-retroaktivitetit të ligjeve penale më të rrepta, por imponon edhe zbatimin nga gjykata të ligjit penal dispozitat e të cilit janë më të favorshëm për të akuzuarin, pasi në të kundërt kemi dhunim të parimit të ligjshmërisë, duke aplikuar një ligj të pafavorshëm për të akuzuarin. Kolegji ka theksuar edhe faktin se, gjykatat në raste të tilla, mes zbatimit të parimit "*tempus regit actum*" dhe zbatimit të ligjit penal më të favorshëm, duhet t'i japë përparësi të drejtave dhe garancive kushtetuese të pandehurit. Kolegji edhe më parë ka vënë në dukje se mospranimi i ankimit të pandehurit për riparimin e pasojave të gjykimit të shkurtuar nga gjykata e apelit nuk mund të ketë si shkak ndryshimet ligjore të pikës 2 të nenit 403 të KPP-së, kur fakti penal ka ndodhur përpara hyrjes në fuqi të ligjit nr. 35/2017 (*shih vendimin nr. 00-2024-427 (62), datë 7.3.2024; vendimin nr. 00-2024-1242 (176), datë 9.7.2024, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë*).

13. Në rastin konkret, natyra e shkaqeve që diktojnë rishikimin e një vendimi penal të formës së prerë, në rastet e nenit 450, pika 1, shkronjat: "d", "dh" dhe "e", të KPP-së, objekt i këtij gjykimi për efekt njësimi të praktikës gjyqësore, duhet vlerësuar e lidhur ngushtësisht me të drejtat dhe garancitë procedurale të kërkuarit, i cili në këto raste pretendon mungesën e dijenisë efektive për procesin penal të zhvilluar ndaj tij apo mohim të garancive të procesit të drejtë e të rregullt ligjor. Në këto rrethana, për sa është e mundur do të zbatohen parashikimet ligjore që garantojnë të drejtat e tij procedurale, duke rifituar pozitën si "i pandehur" për rigjykim të plotë të çështjes penale ndaj tij. Në rastin e shpalljes së burgimit të kërkuarit dhe për këtë shkak dënimin të tij me burgim, kohëzgjatja e vuajtjes së burgimit në funksion të dënimit të parë, do të përlllogaritet në kohëzgjatjen e dënimit të dytë, pas rigjykimit (gjithsesi elemente që do verifikohen në fazën e ekzekutimit të vendimit). Në rrethanat e parashtuara, gjyqtarët në pakicë shprehin qëndrimin se në zgjidhjen e rastit konkret, Kolegji duhet të vendoset sipas shkronjës "dh", të paragrafit të parë, të nenit 441, të KPP-së, sipas të cilës mund të vendoset ndryshimi i vendimeve të gjykatës së apelit dhe të gjykatës së shkallës së parë duke zgjidhur përfundimisht çështjen. Në këtë rast ritheksojmë se, zbatimi i ligjit procedural penal (e lidhur me riparimin e pasojave të gjykimit të shkurtuar), nuk diktohet nga nevoja për rivlerësim të fakteve ose provave të çështjes, e si rrjedhojë në dënimin e caktuar ndaj kërkuarit duhet të ishte zbatuar neni 406, pika 1, e KPP-së (ulja e dënimit me 1/3 – një të tretën e tij).

²⁴ Neni 29/2, i Kushtetutës: "2. Nuk mund të jepet një dënim më i rëndë se ai që ka qenë parashikuar me ligj në kohën e kryerjes së veprës penale."

²⁵ Neni 3, pika 3, e Kodit Penal: "Kur ligji i kohës kur është kryer vepra penale dhe ligji i mëvonshëm janë të ndryshëm, zbatohet ai ligj dispozitat e të cilit janë më të favorshme për personin që ka kryer veprën penale."

²⁶ Çështja Scoppola kundër Italisë/ kërkesa nr. 10249/03, vendimi i datës 17.9.2009.

Gjyqtarë: Albana Boksi, Sandër Simoni